

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

ในบทที่ 3 จะศึกษาถึงสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ จังหวัดอุดรธานีและอำเภอเมืองอุดรธานี เนื้อหาของพื้นที่ศึกษาแต่ละส่วนจะศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ การปกครองและประชากร โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สภาพทางสังคม และระบบโครงสร้างทางพื้นฐาน ซึ่งพื้นที่ศึกษาทั้งจังหวัดอุดรธานีและอำเภอเมืองอุดรธานี จะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่ออธิบายบทบาทและแนวโน้มการเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้าและการลงทุนของเมืองอุดรธานี ในบทต่อไป

3.1 จังหวัดอุดรธานี

3.1.1 ลักษณะทางกายภาพ

จังหวัดอุดรธานี มีพื้นที่ประมาณ 11,780.31 ตารางกิโลเมตร หรือ 1.4 ล้านไร่ เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากเป็นอันดับที่ 4 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองจากจังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี และชัยภูมิ ตั้งอยู่ที่เส้นละติจูดที่ 17 องศาเหนือ เส้นลองจิจูดที่ 103 องศาตะวันออก เป็นจังหวัดที่อยู่ในอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดในเขตอิทธิพล 6 จังหวัด คือ จังหวัดเลย หนองบัวลำภู อุดรธานี นครพนม สกลนคร และหนองคาย จังหวัดอุดรธานีอยู่ห่างจากกรุงเทพฯตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 มีระยะทางประมาณ 562 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ จังหวัดหนองคาย
ทิศใต้	ติดต่อกับ จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ จังหวัดสกลนคร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ จังหวัดหนองบัวลำภูและจังหวัดเลย

3.1.1.1 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดอุดรธานี เป็นที่ราบสูง มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ย 187 เมตร พื้นที่ลาดเอียงลงสู่แม่น้ำโขงทางจังหวัดหนองคาย ทางทิศตะวันตกมีภูเขาและป่าติดต่อกันเป็นแนวยาวตามเขตแดนจังหวัดอุดรธานีกับหนองบัวลำภู และมีภูเขาเล็กๆกระจายอยู่เป็นจำนวนมาก โดยมีเทือกเขาที่สำคัญ คือ เทือกเขาภูพาน พื้นที่ประกอบด้วย ภูเขา ที่สูง ที่ราบ ที่ราบสูง และพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้นสามารถแบ่งลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดอุดรธานี เป็น 2 บริเวณ ได้แก่

1. บริเวณที่สูงทางทิศตะวันตกและทิศใต้

สภาพพื้นที่ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา บางส่วนของพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนตื้นถึงลอนลึก มีเทือกเขาสูงสลับกับเนินเตี้ย บางส่วนเป็นพื้นที่ลูกคลื่นสลับที่นา มีที่ราบลุ่มอยู่ริมลำน้ำโมงและลำน้ำป่า ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 200 เมตร

2. บริเวณพื้นที่ลุ่มคั่นทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือและทิศตะวันออก

สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลุ่มคั่นลอนตื้น มีที่ดอนสลับที่นา บางส่วนเป็นเนินเขาเตี้ยๆ มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลน้อยกว่า 200 เมตร โดยมีพื้นที่ราบลุ่มเป็นบริเวณใหญ่ อยู่ที่เขตอำเภอเมือง อุดรธานีและอำเภอกุมภวาปี

3.1.1.2 ลักษณะดิน

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดอุดรธานีเป็นดินปนทรายและดินลูกรัง ดินชั้นล่างเป็นดินดานที่ไม่กักเก็บน้ำหรืออุ้มน้ำในฤดูแล้ง สภาพดินโดยทั่วไปเป็นดินที่มีคุณภาพต่ำ ไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิตและบางส่วนมีปัญหาดินเค็ม สามารถแบ่งประเภทของดินในจังหวัดอุดรธานีเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ¹ ได้แก่

1. ดินร่วนและดินร่วนปนทราย หรือกลุ่มดินไร มีประมาณร้อยละ 45 ของพื้นที่ดินทั้งจังหวัด เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
2. ดินเหนียว หรือกลุ่มดินนา มีประมาณร้อยละ 25 ของพื้นที่ดินทั้งจังหวัด ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ของดินปานกลาง
3. พื้นที่ดินภูเขาและเทือกเขา มีประมาณร้อยละ 30 ของพื้นที่ดินทั้งจังหวัด เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมาก

3.1.1.3 แหล่งน้ำ

พื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดอุดรธานีอยู่ในเขตลุ่มน้ำใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน คือลุ่มน้ำชีและลุ่มน้ำโขง โดยมีลำห้วยหลายสาขาไหลรวมลงสู่แม่น้ำโขง แต่จังหวัดอุดรธานีกลับเป็นจังหวัดหนึ่งที่ขาดแคลนแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ เนื่องจากแหล่งน้ำส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก เป็นลำห้วยสายสั้นๆ หนองบึงธรรมชาติมีประมาณ 400 แห่ง ซึ่งไม่สามารถใช้เป็นเส้นทางคมนาคมได้ แต่ใช้ประโยชน์ทางด้านเกษตรกรรม จังหวัดอุดรธานีมีลำห้วยที่สำคัญ คือ ลำน้ำปาว ลำพะเนียง ห้วยพลวง ห้วยโมง ลำน้ำพวย ส่วนแม่น้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำสงคราม มีความยาวประมาณ 420 กิโลเมตร แหล่งน้ำขนาดใหญ่ของจังหวัด คือ เขื่อนห้วยหลวง มีความจุขนาด 113.25 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่รับประโยชน์ 80,000 ไร่ นอกนั้นเป็นแหล่งน้ำชลประทานขนาดเล็ก รวมความจุประมาณ 20.5 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่รับประโยชน์รวม 15,070 ไร่²

3.1.1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

ภูมิประเทศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเทือกเขาล้อมรอบทางทิศตะวันตกและทิศใต้ ได้แก่ เทือกเขาเพชรบูรณ์และเทือกเขาแดงพญาเย็น อยู่ทางทิศตะวันตก ส่วนเทือกเขาสันกำแพงและเทือกเขาพนมดงรักอยู่ทางทิศใต้ ทำให้ฝนที่เกิดจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้มีน้อย ส่วนมากเป็นฝนที่เกิดจากพายุดีเปรสชันที่เคลื่อนผ่านเข้ามาในเดือนสิงหาคม - กันยายน ทำให้ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดอุดรธานี แบ่งออกเป็น

¹ สำนักงานจังหวัดอุดรธานี ประวัตินครไทยสวนภูมิภาค จังหวัดอุดรธานี. (กรุงเทพฯ อมรินทร์พริ้นท์ 2528) หน้า 25.

² สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ความพร้อมของจังหวัดอุดรธานีในการรองรับการลงทุน. (กรุงเทพฯ 2533) หน้า 3.

บทบาทและแนวโน้มการเป็น
เมืองศูนย์กลางทางการค้าและ
การลงทุน ของเมืองอุดรธานี

แสดง ลักษณะภูมิประเทศ ของ
จังหวัดอุดรธานี ปี พ.ศ. 2540

สัญลักษณ์

- ความสูงระหว่าง 500 - 1,000 เมตร
- ความสูงระหว่าง 300 - 500 เมตร
- ความสูงระหว่าง 200 - 300 เมตร
- ความสูงต่ำกว่า 200 เมตร

- เขตจังหวัด
- ที่ตั้งจังหวัด
- กทม
- กทม

ที่มา : กรมแผนที่ทหารบก

แผนที่ 3.1

ทิศเหนือ มาตราส่วน

บทบาทและแนวโน้มการเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้าและการลงทุน ของเมืองอุดรธานี แสดง ลักษณะภูมิประเทศ ของจังหวัดอุดรธานี ปี พ.ศ. 2540 สัญลักษณ์ ความสูงระหว่าง 500 - 1,000 เมตร ความสูงระหว่าง 300 - 500 เมตร ความสูงระหว่าง 200 - 300 เมตร ความสูงต่ำกว่า 200 เมตร เขตจังหวัด ที่ตั้งจังหวัด กทม กทม ที่มา : กรมแผนที่ทหารบก แผนที่ 3.1 ทิศเหนือ มาตราส่วน	

3 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว แต่เนื่องจากเป็นที่ราบสูง มีเทือกเขาติดต่อกันเป็นแนวยาวทางทิศตะวันตกและทิศใต้ของจังหวัด ทำให้อากาศร้อนอบอ้าวในฤดูร้อน และอากาศหนาวเย็นในฤดูหนาว เดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุด คือ เดือนเมษายน และเดือนที่มีอากาศหนาวที่สุด คือ เดือนมกราคม ปริมาณน้ำฝนปานกลางของจังหวัดอุตรธานี ประมาณ ปีละ 1,400 - 1,600 มิลลิเมตร เมื่อปี พ.ศ. 2538 จังหวัดอุตรธานีมีอุณหภูมิสูงสุด 41.1 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุด 10.3 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนรวม 1,913.8 มิลลิเมตร

ตารางที่ 3.1 ปริมาณน้ำฝน จำนวนวันที่ฝนตก อุณหภูมิต่ำสุด อุณหภูมิสูงสุดและอุณหภูมิเฉลี่ยของจังหวัดอุตรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2538

ปี	ปริมาณน้ำฝน (มิลลิเมตร)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	อุณหภูมิต่ำสุด (องศาเซลเซียส)	อุณหภูมิสูงสุด (องศาเซลเซียส)	อุณหภูมิเฉลี่ย (องศาเซลเซียส)
2530	1,426	109	9.3	39.8	27.1
2531	1,516	104	12.6	40.6	27.2
2532	1,388	116	11.5	41	26.9
2533	1,674	141	11.4	41.7	27.2
2534	1,281	111	22.3	32.6	27.0
2535	1,208	113	9.3	41.1	26.6
2536	983	110	7.2	40.3	26.7
2537	1,932	133	12.1	39.6	26.6
2538	1,931.8	133	10.3	41.1	25.7

ที่มา : สถานีตรวจอากาศจังหวัดอุตรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.1 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2538 ถึงแม้ว่าจังหวัดอุตรธานีจะมีจำนวนวันที่ฝนตกเพิ่มมากขึ้น ทำให้ปริมาณน้ำฝนเพิ่มมากขึ้น แต่ไม่ได้ทำให้จังหวัดอุตรธานีมีแหล่งน้ำเพิ่มขึ้น เนื่องจากลักษณะโครงสร้างดินชั้นล่างของจังหวัดอุตรธานีเป็นดินดานที่ไม่กักเก็บน้ำ และปัญหาดินเค็มในบางพื้นที่ทำให้จังหวัดอุตรธานีมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนแหล่งน้ำที่จะใช้เพื่อการพัฒนาพื้นที่

3.1.1.5 ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดอุดรธานีมี 2 ประเภท คือ แร่ธาตุและป่าไม้

1. แร่ธาตุ จังหวัดอุดรธานีมีแหล่งแร่ที่กรมทรัพยากรธรรมชาติสำรวจพบแล้วหลายชนิด ซึ่งมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เกลือหิน พบที่อำเภอเมืองอุดรธานี อำเภอบ้านดุง อำเภอหนองหานและอำเภอกุมภวาปี แร่โปแตส พบที่อำเภอเมืองอุดรธานี และอำเภอหนองหาน , ทองคำและทองคำขาว พบที่อำเภอบ้านผือ ส่วนแร่ตะกั่ว พลวงและสังกะสี พบที่อำเภอน้ำโสม นอกจากนี้ยังมีแหล่งปิโตรเลียมและกาซธรรมชาติ พบที่อำเภอหนองแสง

2. ป่าไม้ จังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดที่เหลือพื้นที่ป่าไม้น้อย โดยเมื่อปี พ.ศ. 2538 จังหวัดอุดรธานีมีพื้นที่ป่าไม้มารวมทั้งสิ้น 6,934,148.75 ไร่³ แบ่งออกเป็นป่าสงวนแห่งชาติจำนวน 21 แห่ง รวมพื้นที่ 3,120,266 ไร่ หรือร้อยละ 45 ของพื้นที่ป่า และพื้นที่คงสภาพป่าจริงประมาณ 957,937 ไร่ หรือร้อยละ 13.81 ของพื้นที่ป่า ลักษณะของป่าไม้ในจังหวัดอุดรธานีเป็นป่าประเภท ป่าโปร่ง ป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ และบางส่วนเป็นป่าไผ่

3.1.2 การปกครองและประชากร

การศึกษา เรื่องการปกครองแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การบริหารการปกครองและการแบ่งเขตการปกครอง

3.1.2.1 การบริหารการปกครอง

จังหวัดอุดรธานีแบ่งการบริหารการปกครองเป็น 2 ส่วน คือ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

1. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค

การบริหารราชการส่วนภูมิภาคของจังหวัดอุดรธานี มีหน่วยงานราชการที่อยู่ในความควบคุมดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัด คือ ส่วนราชการต่างๆ ในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน ส่วนราชการในระดับจังหวัด มีหน่วยงาน 2 ลักษณะ คือ หน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง ซึ่งขึ้นตรงต่อส่วนกลาง จำนวน 78 หน่วยงาน และหน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาคประจำจังหวัด มีจำนวนทั้งสิ้น 35 หน่วยงาน⁴

2. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นของจังหวัดอุดรธานี แบ่งออกเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 1 แห่ง คือ เทศบาลนครอุดรธานี สุขาภิบาล 29 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 150 แห่ง (ตารางที่ 3.2)

³ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุดรธานี , ข้อมูลการค้าตลาด จังหวัดอุดรธานี ประจำปี 2538 (อุดรธานี : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุดรธานี , 2539) , หน้า 8

⁴ เรื่องเดียวกัน , หน้า 88

บทบาทและแนวโน้มการเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้าและการลงทุน ของเมืองอุดรธานี

แสดง จังหวัดในเขตอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ปี พ.ศ. 2540

แผนที่ 3.2

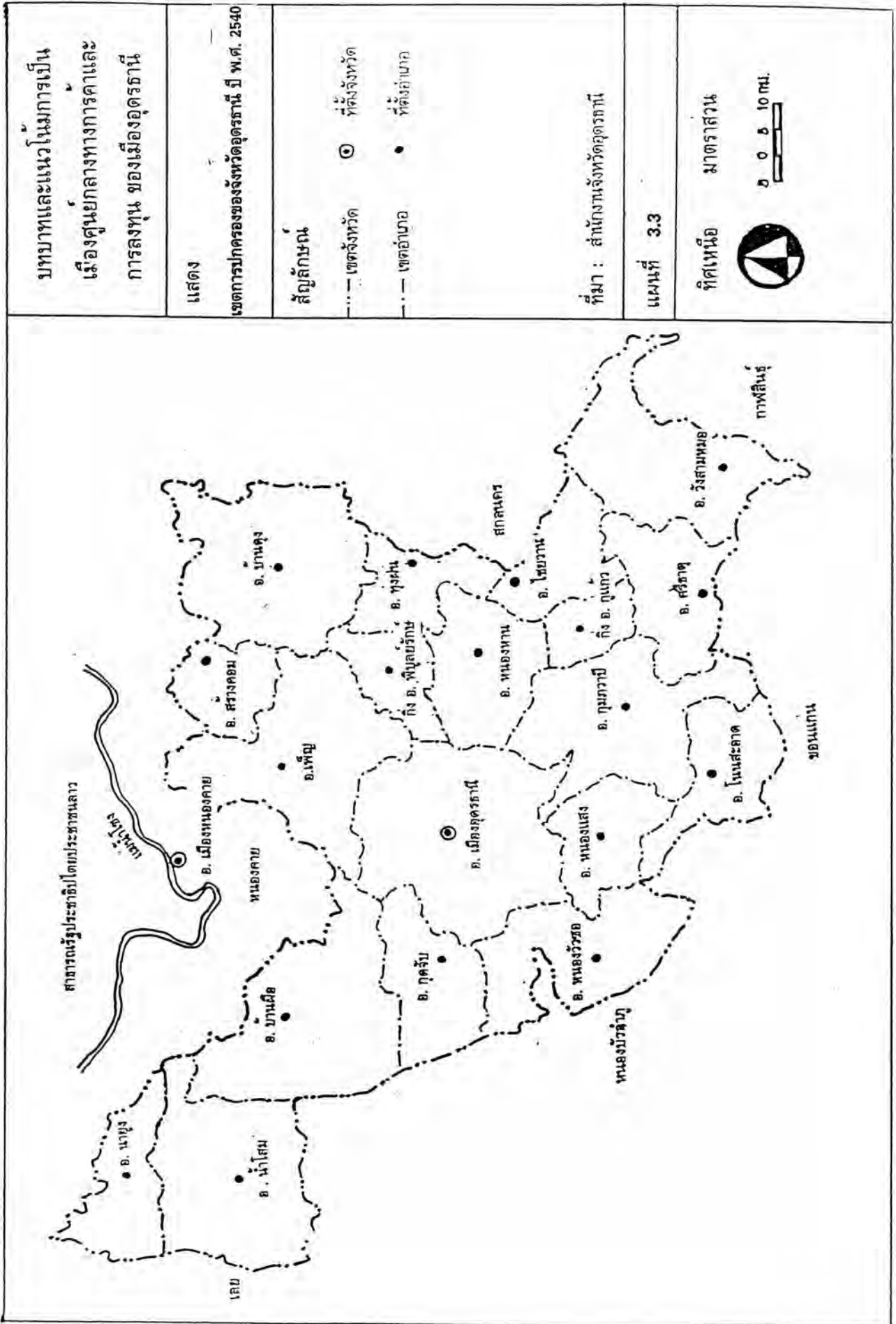
สัญลักษณ์

- เขตจังหวัด
- จังหวัดในอนุภาค

ทิศเหนือ มาตราส่วน

ที่มา : กรมแผนที่ทหาร

3.1.2.2 การแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดอุดรธานี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 17 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 156 ตำบล และ 1,640 หมู่บ้าน (ตารางที่ 3.2) อำเภอและกิ่งอำเภอต่างๆในจังหวัดอุดรธานี มีดังนี้ อำเภอเมืองอุดรธานี อำเภอกุดจับ อำเภอกุมภวาปี อำเภอไชยวาน อำเภอทุ่งฝน อำเภอนาหวาง อำเภอโนนสะอาด อำเภอบ้านดุง อำเภอบ้านผือ อำเภอเพ็ญ อำเภอวังสามหมอ อำเภอศรีธาตุ อำเภอสร้างคอม อำเภอหนองวัวซอ อำเภอหนองแสง กิ่งอำเภอพิบูลย์รักษ์ และกิ่งอำเภอกุมภวาปี แต่ในปีพ.ศ. 2540 มีการจัดตั้งกิ่งอำเภอเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 3 แห่ง คือ กิ่งอำเภอประจักษ์ แยกออกจากอำเภอกุมภวาปี กิ่งอำเภอภูพระบาท แยกออกจากอำเภอบ้านผือ และกิ่งอำเภอวังสามหมอ แยกออกจากอำเภอบ้านดุง

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2538 จำนวนหน่วยการปกครองท้องถิ่น เทศบาล มีเพียง 1 แห่ง คือ เทศบาลนครอุดรธานี ซึ่งตั้งในพื้นที่อำเภอเมืองอุดรธานี สำหรับหน่วยการปกครองท้องถิ่นสุขาภิบาล มีการเพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2530 มีจำนวน 19 แห่ง แต่เมื่อถึงปี พ.ศ. 2538 มีจำนวนสุขาภิบาล 29 แห่ง เพิ่มขึ้นมาจำนวน 10 แห่ง สุขาภิบาลจำนวนมากที่สุดอยู่ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี แสดงให้เห็นว่าในอำเภอเมืองอุดรธานี เป็นพื้นที่ที่มีเนื้อเมืองมากที่สุดในจังหวัดอุดรธานี สำหรับหน่วยการปกครองตำบลและหมู่บ้าน มีจำนวนเพิ่มขึ้น เนื่องจากจำนวนประชากรมากขึ้น ทำให้ต้องมีการแบ่งหน่วยการปกครองเพิ่มขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกในการปกครอง และการที่จำนวนประชากรเพิ่ม ทำให้จำนวนหลังคาเรือนในจังหวัดอุดรธานีเพิ่มสูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2530 เพราะเมื่อถึงปี พ.ศ. 2538 มีจำนวนหลังคาเรือนเพิ่มขึ้น 87,340 หลังคาเรือน

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบ่งเขตการเลือกตั้งเป็น 4 เขต จังหวัดอุดรธานี มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 10 คน , จำนวนสมาชิกเทศบาลนครอุดรธานี 24 คน แบ่งออกเป็น 4 เขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งละ 6 คน และสมาชิกจังหวัดมีจำนวน 36 คน

ตารางที่ 3.2. ระยะทางจากอำเภอถึงจังหวัด จำนวนหน่วยการปกครองและจำนวนประชากรของจังหวัดอุดรธานี ปี พ.ศ. 2530, 2534 และ 2538

อำเภอ / กิ่งอำเภอ	ระยะทาง (กิโลเมตร)	ปี 2530						ปี 2534						ปี 2538								
		จำนวนหน่วยการปกครอง			จำนวน			จำนวนหน่วยการปกครอง			จำนวน			จำนวนหน่วยการปกครอง			จำนวน					
		เทศบาล	สุขาภิบาล	ตำบล	หมู่บ้าน	หลังคาเรือน	เทศบาล	สุขาภิบาล	ตำบล	หมู่บ้าน	หลังคาเรือน	เทศบาล	สุขาภิบาล	ตำบล	หมู่บ้าน	หลังคาเรือน	เทศบาล	สุขาภิบาล	ตำบล	หมู่บ้าน	หลังคาเรือน	
เมืองอุดรธานี		1	3	17	223	35,863	1	4	19	228	62,062	1	6	19	20	211	90,817					
กุดจับ	24		1	6	72	8,796		1	6	76	9,726		4	7	7	87	12,901					
กุมภวาปี	43		3	14	187	20,911		3	16	188	21,908		3	14	16	188	19,568					
ไชยวาน	62			4	35	3,063		1	4	37	5,715		1	4	4	38	6,172					
ทุ่งฝน	66			3	29	3,794			3	30	4,821		1	4	4	33	5,416					
นาขุ่น	129			4	28	3,201			4	30	3,847			4	4	36	5,232					
น้ำโสม	110		2	5	54	9,858		2	7	66	8,969		2	7	7	66	11,714					
โนนสะอาด	53		1	6	57	7,310		1	6	57	8,600		1	6	6	58	9,389					
บ้านดุง	84		1	13	128	15,525		1	13	128	21,744		1	12	13	131	22,971					
บ้านผือ	55		1	10	127	14,870		1	11	134	17,661		1	12	11	140	20,633					
เพ็ญ	43		1	9	129	14,870		1	11	133	15,239		1	11	11	141	20,191					
วังสามหมอ	96		1	6	49	6,550		1	6	56	9,546		1	6	6	62	10,285					
ศรีธาตุ	72		1	7	79	16,508		1	7	79	6,991		1	7	7	80	8,557					
สร้างคอม	68			6	49	5,334			6	49	5,693			6	6	51	5,218					
หนองวัวซอ	39		2	7	67	10,733		2	7	67	10,153		2	7	8	70	11,593					
หนองแสง	36			3	28	5,334			4	34	4,857		1	4	4	36	5,941					
หนองทาน	35		2	16	201	26,388		2	19	206	28,577		3	13	12	150	21,238					
กิ่งอำเภอ พิบูลย์รักษ์	63																					
กิ่งอำเภอ ภูแก้ว	61																					
รวม		1	19	135	1,542	209,008	1	21	149	1,598	246,109	1	29	150	153	1,640	296,348					

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย . ปี พ.ศ. 2540

3.1.2.3 จำนวนประชากร

จังหวัดอุดรธานี เป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับ 3 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองจาก จังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดขอนแก่น แต่เป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (ตารางที่ 3.3) ในปี พ.ศ. 2539 จังหวัดอุดรธานี มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,470,888 คน แยกเป็นชาย จำนวน 739,803 คน เป็นหญิง จำนวน 731,085 คน โดยมีประชากรที่อยู่ใน เขตเทศบาลนครอุดรธานี จำนวน 159,595 คน

จากตารางที่ 3.3 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2539 จังหวัดอุดรธานี เป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดใอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ถึงแม้ว่า ปี พ.ศ. 2536 จะมีการแยกจังหวัดหนองบัวลำภู ทำให้จำนวนประชากรโดยรวมของจังหวัดอุดรธานีลดลง แต่เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดในอนุภาค จังหวัดอุดรธานียังคงเป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรสูงสุดในอนุภาค จึงเป็นเมืองหลักในการให้บริการทุกด้านแก่จังหวัดทุกจังหวัดในอนุภาค ส่วนจังหวัดที่มีจำนวนประชากรรองลงมา ได้แก่ จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ติดกับจังหวัดอุดรธานี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดอุดรธานี , จังหวัดหนองคาย , จังหวัดนครพนม และจังหวัดเลย ตามลำดับ และจาก ตารางที่ 3.3 พบว่าจังหวัดในอนุภาคที่อยู่ใกล้กับจังหวัดอุดรธานี คือจังหวัดสกลนครและจังหวัดหนองคาย เป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรมาก พื้นที่ที่มีความเจริญมากกว่าจังหวัดในอนุภาคที่อยู่ในระยะทางที่ห่างไกลจากจังหวัดอุดรธานี เนื่องจากจังหวัดทั้งสองดังกล่าวอยู่ห่างจากจังหวัดอุดรธานีในระยะทางที่ไกลระดับหนึ่ง โดยจังหวัดสกลนครอยู่ห่างจากจังหวัดอุดรธานี ในระยะทาง 160 กิโลเมตร และจังหวัดหนองคายอยู่ห่างจากจังหวัดอุดรธานี ในระยะทาง 54 กิโลเมตร การเดินทางของประชากรที่จะเข้ามาใช้บริการพื้นฐานทำได้ลำบาก จึงทำให้เกิดศูนย์กลางขนาดเล็กขึ้นเพื่อให้บริการแก่คนในระดับชุมชน หรือจังหวัด คือ จังหวัดสกลนครและจังหวัดหนองคาย และระยะทางระหว่างจังหวัดทั้งสองเป็นพื้นที่ว่าง สำหรับการบริการเฉพาะจังหวัดในอนุภาคจะเข้ามาใช้บริการภายในเมืองอุดรธานี ส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูมีจำนวนประชากรน้อยที่สุดในอนุภาค เนื่องจากเป็นจังหวัดที่เพิ่งตั้งใหม่

ตารางที่ 3.3 จำนวนประชากร ของจังหวัดในภูมิภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2539

จังหวัด	จำนวนประชากร (คน)									
	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539
อุดรธานี	1,740,650	1,768,241	1,799,261	1,825,337	1,835,196	1,846,154	1,398,911	1,441,971	1,456,154	1,470,888
สกลนคร	923,184	938,049	956,295	974,008	988,246	1,014,343	1,021,119	1,048,901	1,057,674	1,067,868
หนองคาย	788,360	850,646	869,720	879,215	891,612	836,693	853,706	866,046	873,313	881,098
นครพนม	606,521	616,693	626,221	634,966	644,021	649,933	678,199	682,627	690,035	696,620
เลย	528,871	536,070	544,328	551,892	559,034	595,444	614,742	617,919	621,544	626,566
หนองบัวลำภู	-	-	-	-	-	-	454,095	472,203	477,129	481,726
รวม	4,587,586	4,709,699	4,795,825	4,865,418	4,918,109	4,942,567	5,020,772	5,129,667	5,175,849	5,224,765

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย . ปี พ.ศ. 2540

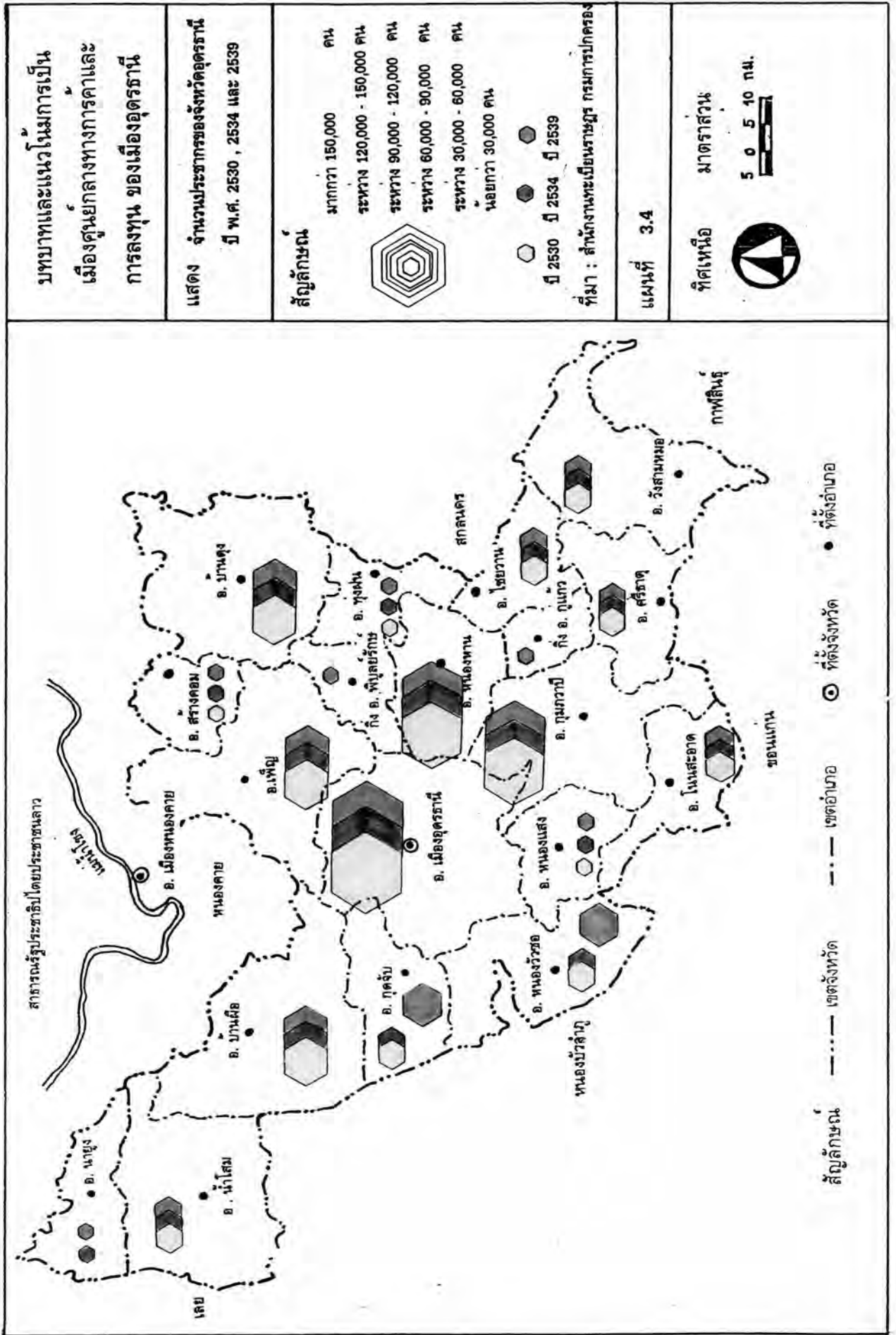
ตารางที่ 3.4 จำนวนประชากร ของจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2530 - 2539

อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)												
	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539			
เมืองอุดรธานี	349,276	433,589	356,489	359,733	357,627	369,343	365,196	369,861	372,820	378,269			
กุดจับ	54,862	56,770	56,435	56,795	57,000	58,019	57,650	59,105	59,729	60,094			
หนองวัวซอ	56,702	57,598	57,591	58,088	58,073	57,592	58,244	59,883	60,307	60,513			
กุมภวาปี	141,826	143,790	145,688	147,223	148,062	143,778	143,855	147,257	148,286	148,798			
โนนสะอาด	43,603	44,131	44,995	45,389	45,713	45,259	45,362	46,815	47,043	47,468			
หนองหาน	139,743	142,852	146,348	148,057	149,412	128,801	127,544	111,834	113,154	113,941			
ทุ่งฝน	24,246	24,633	25,115	25,666	25,976	28,536	28,513	29,296	29,610	29,943			
โซนจาน	31,211	31,349	31,442	31,724	32,000	32,576	33,043	34,835	35,336	35,717			
ศรีธาตุ	39,499	40,605	41,465	41,987	42,563	43,322	43,441	44,800	45,248	45,717			
วังสามหมอ	36,720	39,188	41,174	42,485	43,789	44,734	45,789	49,370	50,568	51,711			
บ้านดุง	98,782	100,248	103,377	105,918	107,377	104,525	107,757	112,866	113,912	114,977			
บ้านผือ	97,127	98,418	99,772	101,050	101,348	100,290	101,007	103,186	104,208	104,825			
น้ำโสม	59,887	43,695	44,886	46,156	46,871	50,223	50,521	51,944	52,487	53,081			
เพี้ย	90,286	91,901	93,909	95,413	96,414	96,675	98,153	102,268	103,724	104,692			
สร้างคอม	23,018	23,276	23,546	23,849	24,170	24,679	25,788	26,838	27,083	27,278			
หนองแสง	23,390	20,190	23,275	23,482	23,111	22,182	24,343	25,177	25,218	25,486			
นาขุ่น	-	17,801	18,993	19,976	26,646	21,118	21,331	23,074	23,410	23,828			
กิ่ง อ. ภูผายักษ์	-	-	-	-	-	21,301	21,374	22,632	22,803	23,101			
กิ่ง อ. ภูแก้ว	-	-	-	-	-	-	-	20,930	21,208	21,449			
รวม	1,310,178	1,409,034	1,354,500	1,372,991	1,386,152	1,392,953	1,398,911	1,441,971	1,456,154	1,470,868			

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.4 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2539 ทุกอำเภอในจังหวัดอุดรธานี มีการเพิ่มจำนวนประชากรทุกปี ตามปกติ ยกเว้นในปี พ.ศ. 2531 ประชากรของอำเภอเมืองอุดรธานีเพิ่มจากจำนวน 349,276 คน ในปี พ.ศ. 2530 เป็นจำนวน 433,589 คน ในปี พ.ศ. 2531 ซึ่งเป็นการเพิ่มจำนวนประชากรที่ค่อนข้างสูง หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2532 จำนวนประชากรในเขตอำเภอเมืองอุดรธานีลดลงเหลือจำนวน 356,276 คน และมีการเพิ่มตามอัตราปกติ การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนประชากรในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี มีผลต่อจำนวนประชากรรวมของจังหวัด เนื่องจากประชากรในเขตอำเภอเมืองมีจำนวนมากกว่า 17 เท่าของจำนวนประชากรในอำเภอที่น้อยที่สุดของจังหวัด (ตารางที่ 3.4) และอำเภอที่มีการเพิ่มจำนวนประชากรสูง คือ อำเภอเมืองอุดรธานี อำเภอบ้านดุง อำเภอวังสามหมอและอำเภอเพ็ญ ตามลำดับ เนื่องจากอำเภอดังกล่าวเป็นอำเภอขนาดใหญ่ มีจำนวนประชากรมากทำให้ฐานในการเพิ่มจำนวนประชากรตามธรรมชาติสูง โดยเฉพาะอำเภอเมืองอุดรธานีนอกจากมีการเพิ่มจำนวนประชากรตามธรรมชาติแล้วยังมีการอพยพเข้ามาทำงานในเมือง เนื่องจากการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) มีผลกระทบต่อเมืองอุดรธานี เมืองอุดรธานีมีการเพิ่มขึ้นของแหล่งงานทั้งทางธุรกิจการค้าและการบริการ เพื่อรองรับการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) สำหรับอำเภอหนองหานและอำเภอน้ำโสม มีจำนวนประชากรลดลง เนื่องจากมีการแบ่งเขตการปกครอง แยกกิ่งอำเภอนาหวางออกจากอำเภอน้ำโสมในปี พ.ศ. 2531 และมีการแยกกิ่งอำเภอพิบูลย์รักษ์ออกจากอำเภอหนองหานในปี พ.ศ. 2536

ในปี พ.ศ. 2539 อำเภอที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองอุดรธานี มีจำนวนประชากร 378,269 คน หรือร้อยละ 25.68 ของจำนวนประชากรทั้งจังหวัด รองลงมาคือ อำเภอกุมภวาปี อำเภอบ้านดุง อำเภอหนองหาน และอำเภอบ้านผือ ตามลำดับ ส่วนอำเภอที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอภูแก้ว มีจำนวนประชากร 21,449 คน หรือร้อยละ 1.46 ของจำนวนประชากรทั้งหมด รองลงมา คือ กิ่งอำเภอพิบูลย์รักษ์ อำเภอนาหวางและอำเภอหนองแสง ตามลำดับ อำเภอที่มีจำนวนประชากรมากเป็นอำเภอขนาดใหญ่ หรือเป็นเขตเศรษฐกิจของจังหวัด มีการกระจุกตัวของแหล่งงาน คือ เป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมและเป็นพื้นที่เกษตรเพื่อการค้า เช่น อ้อย ข้าว มันสำปะหลัง สำหรับอำเภอที่มีจำนวนประชากรน้อย คือ กิ่งอำเภอที่เพิ่งแยกออกมาจากอำเภอใหญ่ แต่ส่วนของอำเภอหนองแสงเป็นอำเภอที่มีพื้นที่เล็ก และอยู่ติดกับอำเภอเมืองอุดรธานี ทำให้ถูกดึงดูดความเจริญเข้าไปรวมในเขตอำเภอใหญ่ที่ใกล้เคียง

3.1.2.4 คนงานอพยพในจังหวัดอุดรธานี

จังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดที่มีลักษณะพิเศษด้านประชากร คือ ในจังหวัดมีคนงานอพยพเข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2470 เป็นต้นมา เนื่องจากภาวะสงครามในเวียดนาม ต่อมาเมื่อสงครามสิ้นสุดลง มีการชักชวนคนงานจากประเทศเวียดนาม สปป.ลาว และจังหวัดหนองคาย อพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดอุดรธานี โดยเฉพาะในเทศบาลนครอุดรธานี โดยผู้ชักชวน คือ คนงานที่ได้เข้ามาอยู่อาศัยในจังหวัดอุดรธานีมาก่อน และเมื่อคนงานอพยพดังกล่าวอาศัยในจังหวัดอุดรธานีเป็นระยะเวลาหนึ่ง จะโอนเป็นสัญชาติไทย สามารถประกอบธุรกิจในจังหวัดอุดรธานีได้ ธุรกิจการค้าและการบริการในเทศบาลนครอุดรธานี บางส่วนอยู่ในการควบคุมดูแลของคนงาน

คนงานอพยพ หมายถึง คนงานที่เพิ่งเข้ามาอยู่ในจังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่มักอยู่กับญาติผู้ชักชวนมา เป็นบุคคลที่ยังไม่ได้สัญชาติไทย อยู่ในพื้นที่ควบคุม โดยเฉพาะในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี ซึ่งหมายถึงเขตเทศบาลนครอุดรธานี มีจำนวนคนงานที่ได้สัญชาติไทยและคนงานอพยพอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก และอาศัยอยู่ในเมืองอุดรธานีอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ประกอบธุรกิจการค้า การบริการเป็นจำนวนมาก

คนงานอพยพที่อนุญาตให้เข้าอยู่ในจังหวัดอุดรธานี อยู่เขตพื้นที่ควบคุมภายในจังหวัด มี 5 อำเภอ คือ อำเภอเมืองอุดรธานี อำเภอกุมภวาปี อำเภอบ้านผือ อำเภอเพ็ญและอำเภอหนองหาน โดยในปี พ.ศ. 2538 มีประชากรคนงานอพยพ จำนวน 6,617 คน แยกเป็นชายจำนวน 3,245 คน เป็นหญิง จำนวน 3,372 คน และจำนวนครอบครัว 1,344 ครอบครัว (ตารางที่ 3.5)

ตารางที่ 3.5 จำนวนประชากรและจำนวนครอบครัวของคนงานอพยพในจังหวัดอุดรธานี

ปี พ.ศ. 2534 และ 2538

อำเภอ	2534				2538			
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	ครอบครัว	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	ครอบครัว
เมืองอุดรธานี	3,162	3,356	6,518	1,213	2,972	3,106	6,078	1,216
กุมภวาปี	280	307	587	95	178	162	340	87
บ้านผือ	66	68	134	25	43	46	89	25
เพ็ญ	26	27	53	9	30	38	69	9
หนองหาน	25	21	46	13	22	19	41	7
รวม	3,559	3,779	7,338	1,355	3,245	3,372	6,617	1,344

ที่มา : สำนักงาน 114 จังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.5 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2538 จำนวนคนงานอพยพในจังหวัดอุดรธานีลดลง เนื่องจากคนงานบางส่วนที่เข้ามาอยู่ในเมืองอุดรธานีเป็นระยะเวลาหนึ่ง โอนสัญชาติเป็นคนไทย

ตารางที่ 3.6 จำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากรในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลของจังหวัดอุดรธานี ปี พ.ศ. 2534 และ 2538

เทศบาล / สุขาภิบาล	อำเภอ	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	จำนวนประชากร (คน)		ความหนาแน่นประชากร (คน ต่อ ตารางกิโลเมตร)		จำนวนหลังคาเรือน (หลัง)		จำนวนประชากร ต่อจำนวนครัวเรือน	
			2534	2538	2534	2538	2534	2538	2534	2538
ท.นครอุดรธานี	เมืองอุดรธานี	47.7	78,489	161,463	9,457	3,176	19,998	42,986	4	4
ส.หนองบัว	เมืองอุดรธานี	31.5	64,217	20,706	2,039	667	8,413	3,898	8	6
ส.โพธิ์สว่าง	เมืองอุดรธานี	24.85	33,220	19,779	1,337	796	4,021	3,057	8	6
ส.โนนสูง - น้ำคำ	เมืองอุดรธานี	11.4	14,040	14,612	1,232	1,282	1,786	1,822	8	8
ส.นิยมสงเคราะห์	เมืองอุดรธานี	13	3,647	5,625	281	433	640	905	6	6
บ้านจัน	เมืองอุดรธานี	6.9	-	6,609	-	943	-	1,308	-	6
ส.นาซา	เมืองอุดรธานี	13.5	-	7,009	-	519	-	855	-	6
ส.พันดอน	กุมภวาปี	6.37	13,346	12,856	2,095	2,018	1,680	1,600	8	8
ส.ชุมใต้	กุมภวาปี	7.37	25,010	26,300	3,393	3,569	4,513	4,587	6	6
ส.ห้วยเก็ง	กุมภวาปี	8.47	8,609	7,358	1,016	869	1,275	1,094	7	7
ส.บ้านเชียง	หนองหาน	7.37	8,251	8,722	1,120	1,183	1,405	1,813	6	5
ส.หนองหาน	หนองหาน	1.68	15,159	15,962	9,023	9,501	2,079	2,500	7	6
ส.หนองเม็ก	หนองหาน	11	-	12,032	-	1,094	-	1,402	-	9
ส.บ้านดุง	บ้านดุง	12.24	17,085	19,145	1,396	1,564	2,925	3,459	6	6
ส.บ้านผือ	บ้านผือ	9.06	14,054	17,668	1,551	1,950	1,437	1,446	10	12
ส.เพ็ญ	เพ็ญ	1.47	8,142	10,765	5,539	7,323	1,197	2,020	7	5
ส.กุดจับ	กุดจับ	12.5	15,954	16,131	1,276	1,290	2,074	2,290	8	7
ส.เซียงเพ็ง	กุดจับ	8.4	-	3,636	-	433	-	721	-	5
ส.ตาลเลียน	กุดจับ	7.47	-	3,193	-	427	-	638	-	5
ส.สร้างกอ	กุดจับ	8.57	-	4,083	-	476	-	733	-	6
ส.ทุ่งฝน	ทุ่งฝน	13	-	8,046	-	619	-	1,930	-	4
ส.แสงสว่าง	หนองแสง	9	-	3,497	-	389	-	655	-	5
ส.โนนสะอาด	โนนสะอาด	3.65	6,332	6,924	1,735	1,897	1,002	1,160	6	6
ส.ศรีธาตุ	ศรีธาตุ	3	5,427	5,790	1,809	1,930	931	950	6	6
ส.หนองวัวซอ	หนองวัวซอ	6.5	10,413	12,219	1,602	1,880	1,760	1,950	6	6
ส.หนองอ้อ - โนนหวาย	หนองวัวซอ	7.92	8,984	9,146	1,134	1,155	1,516	1,517	6	6
ส.น้ำโสม	น้ำโสม	23.66	10,684	10,467	452	442	1,611	1,680	7	6
ส.นาบัว	น้ำโสม	13.6	22,515	14,100	1,656	1,037	1,575	1,417	14	10
ส.หนองกุงทับหม้อ	วังสามหมอ	3.2	7,088	7,400	2,215	2,313	1,269	1,600	6	5
ส.ไชยวาน	ไชยวาน	10.4	8,402	9,672	808	930	1,368	1,706	6	6
รวม	รวม	344.75	399,068	470,815	1,158	1,366	64,475	93,699	6	6

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย , ปี พ.ศ. 2540

3.1.2.5 จำนวนประชากรเมือง

จากตารางที่ 3.6 พบว่า ในปี พ.ศ. 2534 จังหวัดอุดรธานีมีจำนวนประชากรอาศัยอยู่ในเขตเมือง จำนวน 399,068 คน หรือร้อยละ 29 ของจำนวนประชากรทั้งจังหวัด ประชากรเมืองส่วนใหญ่อยู่ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จำนวน 78,489 คน หรือร้อยละ 20 ของจำนวนประชากรเมือง แต่เมื่อปี พ.ศ. 2538 จังหวัดอุดรธานีมีจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง จำนวน 470,815 คน หรือ ร้อยละ 32 ของจำนวนประชากรทั้งจังหวัด โดยกระจายอยู่ในเขตเทศบาล 1 แห่ง และสุขาภิบาลต่างๆ อีก 29 แห่ง ประชากรเมืองส่วนใหญ่อยู่ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จำนวน 151,463 คน หรือร้อยละ 32.17 ของจำนวนประชากรเมือง รองลงมาได้แก่ ประชากรที่อยู่ในพื้นที่สุขาภิบาลตุ้มไต้ สุขาภิบาลหนองบัว สุขาภิบาลโพธิ์สว่างและสุขาภิบาลบ้านดุง ตามลำดับ ซึ่งสุขาภิบาลต่างๆดังกล่าว อยู่ในเขตอำเภอกุมภวาปี อำเภอเมืองอุดรธานี และอำเภอบ้านดุง ซึ่งล้วนแต่เป็นอำเภอขนาดใหญ่ที่มีจำนวนประชากรมาก ในปี พ.ศ. 2538 จังหวัดอุดรธานีมีพื้นที่เทศบาลและสุขาภิบาล หรือพื้นที่เมืองเท่ากับ 344.75 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 2.93 ของพื้นที่จังหวัด ซึ่งพบว่าจังหวัดอุดรธานีมีพื้นที่เมืองน้อย พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นเขตชนบท และพื้นที่เมืองที่มีจำนวนมากที่สุด คืออำเภอเมืองอุดรธานี เพราะมีพื้นที่เทศบาล 1 แห่ง และสุขาภิบาล 6 แห่ง เท่ากับ 148.85 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 43.17 ของพื้นที่เมือง

ในปี พ.ศ. 2534 พื้นที่ที่มีความหนาแน่นประชากรสูงที่สุด คือ เทศบาลเมืองอุดรธานี โดยมีความหนาแน่นประชากรเท่ากับ 9,457 คนต่อตารางกิโลเมตร แต่เมื่อถึง ปี พ.ศ. 2538 ความหนาแน่นของประชากรเมืองในจังหวัดอุดรธานีมากที่สุดอยู่ที่ สุขาภิบาลหนองหาน ในอำเภอหนองหาน เนื่องจากมีพื้นที่น้อย เท่ากับ 1.68 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากร 15,962 คน จึงมีความหนาแน่นประชากร เท่ากับ 9,501 คนต่อตารางกิโลเมตร ส่วนเทศบาลนครอุดรธานี ในปี พ.ศ. 2534 มีความหนาแน่นประชากร 9,457 คนต่อตารางกิโลเมตร แต่เมื่อถึงปี พ.ศ. 2538 จำนวนความหนาแน่นประชากรเมืองลดลงเหลือ 3,175 คนต่อตารางกิโลเมตร เนื่องจาก ปี พ.ศ. 2537 มีการขยายเขตเทศบาลนครอุดรธานีจาก พื้นที่ 8.3 ตารางกิโลเมตรเพิ่มเป็น 47.7 ตารางกิโลเมตร จึงทำให้ความหนาแน่นประชากรเมืองลดลง เมื่อปี พ.ศ. 2538 พื้นที่เมืองที่มีความหนาแน่นประชากรสูงที่สุด คือ สุขาภิบาลหนองหาน รองลงมาได้แก่ สุขาภิบาลตุ้มไต้ , เทศบาลนครอุดรธานี , สุขาภิบาลพันดอน ซึ่งมีความหนาแน่นประชากรเท่ากับ 3,569 คนต่อตารางกิโลเมตร , 3,175 คนต่อตารางกิโลเมตร และ 2,018 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2538 พื้นที่ที่มีจำนวนหลังคาเรือนมากที่สุดคือ เทศบาลนครอุดรธานี โดยเมื่อปี พ.ศ. 2534 มีจำนวนหลังคาเรือน 19,998 หลัง แต่ในปี พ.ศ. 2538 มีจำนวนหลังคาเรือนเพิ่มเป็น 42,986 เนื่องจากปี พ.ศ. 2537 มีการขยายเขตเทศบาลนครอุดรธานี จึงทำให้มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3.7 ความหนาแน่นประชากร ของจังหวัดอุดรธานี จำแนกตามรายอำเภอ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2539

อำเภอ	เนื้อที่ (ตารางกิโลเมตร)	ความหนาแน่นประชากร (คน ต่อ ตารางกิโลเมตร)									
		2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539
เมืองอุดรธานี	1,094.69	244	322	251	256	255	261	260	200	202	200
กุตุบ	785.00	70	71	72	72	73	74	73	75	76	77
หนองวัวซอ	702.96	81	82	82	83	83	82	83	85	86	86
กุมภวาปี	817.41	174	176	178	180	181	176	176	180	181	182
โนนสะอาด	424.91	103	104	106	107	108	107	107	110	111	112
หนองทาน	708.12	197	202	207	209	211	182	180	158	160	161
ทุ่งฝน	227.90	106	108	110	113	114	125	125	129	130	131
ไชยวาน	326.13	96	96	96	97	98	100	101	107	108	110
ศรีธาตุ	512.53	77	79	81	82	83	85	85	87	88	89
วังสามหมอ	727.27	50	54	57	58	60	62	63	68	70	71
บ้านดุง	923.77	107	109	112	115	116	113	117	122	123	124
บ้านผือ	991.22	98	99	101	102	102	101	102	104	105	106
น้ำโสม	742.13	81	59	60	62	63	68	68	70	71	72
เพ็ญ	909.09	99	101	103	105	106	106	108	112	114	115
สร้างคอม	287.19	80	81	82	83	84	86	90	93	94	95
หนองแสง	659.40	35	31	35	36	35	34	37	38	38	39
นาขุ่น	524.00	0	34	36	38	51	40	41	44	45	45
กิ่ง อ. รัตนวาปี	186.38	0	0	0	0	0	114	115	121	122	124
กิ่ง อ. ภูพาน	181.21	0	0	0	0	0	0	0	116	117	118
รวม	11,791.29	105	113	108	110	111	112	112	110	111	112

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย , ปี พ.ศ. 2540

3.1.2.6 ความหนาแน่นของประชากร

จากตารางที่ 3.7 พบว่า ระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2539 ความหนาแน่นประชากรของจังหวัดอุดรธานีเพิ่มสูงขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2530 มีความหนาแน่นประชากรเท่ากับ 105 คนต่อตารางกิโลเมตร และในปี พ.ศ. 2539 มีความหนาแน่นประชากรเท่ากับ 112 คนต่อตารางกิโลเมตร เนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มสูงขึ้น แต่เนื้อที่จังหวัดลดลง สำหรับความหนาแน่นประชากรของอำเภอเมืองอุดรธานี ในระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2536 เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นแต่พื้นที่อำเภอเมืองอุดรธานียังคงเท่าเดิม แต่เมื่อถึงปี พ.ศ. 2537 ความหนาแน่นประชากรของอำเภอเมืองอุดรธานีกลับลดลง เนื่องจาก มีการขยายเขตเทศบาลนครอุดรธานีออกไป ซึ่งเขตเทศบาลนครอุดรธานีอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองอุดรธานี จึงทำให้จำนวนประชากรในอำเภอเมืองอุดรธานีลดลง สำหรับพื้นที่อำเภออื่นๆในจังหวัดอุดรธานี ระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2539 ความหนาแน่นประชากรเพิ่มสูงขึ้นทุกปี เนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น แต่เนื้อที่อำเภอเท่าเดิม

ในปี พ.ศ. 2539 จังหวัดอุดรธานีมีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 1,470,888 คน มีพื้นที่ประมาณ 11,780.31 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นประชากร เท่ากับ 112 คนต่อตารางกิโลเมตร บริเวณที่มีประชากรหนาแน่นสูงสุด คือ อำเภอเมืองอุดรธานี ซึ่งมีความหนาแน่นประชากรเท่ากับ 200 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยไม่รวมจำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครอุดรธานี รองลงมา ได้แก่ อำเภอกุมภวาปี อำเภอหนองหาน และอำเภอทุ่งฝน ตามลำดับ ส่วนบริเวณที่มีความหนาแน่นประชากรเบาบาง คือ อำเภอหนองแสงและอำเภอนายูง ซึ่งมีความหนาแน่นประชากรเท่ากับ 39 คนต่อตารางกิโลเมตร และ 45 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ (ตารางที่ 3.7) อำเภอที่มีจำนวนประชากรมากและพื้นที่ขนาดใหญ่ จะมีความหนาแน่นประชากรสูง ในขณะที่อำเภอที่มีจำนวนประชากรน้อยและพื้นที่เล็กจะมีจำนวนประชากรเบาบางมาก

3.1.2.7 การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร

การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรเป็นการศึกษา จำนวนคนเกิด คนตาย คนย้ายเข้าและคนย้ายออก

ตารางที่ 3.8 จำนวนคนเกิด คนตาย คนย้ายเข้า และคนย้ายออกของจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2539

ปี	จำนวนคนเกิด (คน)	จำนวนคนตาย (คน)	จำนวนคนย้ายเข้า (คน)	จำนวนคนย้ายออก (คน)
2530	31,670	7,393	78,120	80,607
2531	34,584	7,342	86,793	93,752
2532	40,162	7,899	88,090	93,614
2533	41,575	7,705	90,701	93,467
2534	42,606	7,183	85,178	93,597
2535	44,671	8,337	94,548	98,345
2536	47,199	8,838	95,479	98,350
2537	24,311	6,302	83,122	71,992
2538	24,693	6,418	79,366	76,943
2539	24,205	7,144	77,033	75,518

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.8 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2536 จังหวัดอุดรธานีมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรทุกประเภทเพิ่มสูงขึ้น โดยมีจำนวนคนย้ายถิ่นออกมากกว่าจำนวนคนย้ายถิ่นเข้า เพราะมีการรวมข้อมูลของอำเภอที่แยกออกไปตั้งเป็นจังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งอำเภอต่างๆดังกล่าวเป็นอำเภอที่เน้นการขยายแรงงานนอกภาคเกษตรและเป็นแรงงานที่ทำงานในตะวันออกกลาง จึงทำให้มีจำนวนคนย้ายถิ่นออกสูง แต่ในปี พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา จำนวนการเปลี่ยนแปลงประชากรลดลง เนื่องจากการแยกจังหวัดหนองบัวลำภูออก

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา จำนวนคนย้ายถิ่นเข้าในจังหวัดอุดรธานีสูงกว่าจำนวนคนย้ายถิ่นออก เนื่องจากภายในจังหวัดอุดรธานีมีแหล่งงาน ภายในเมืองอุดรธานีมีการก่อสร้างและมีงานในภาคบริการสูง เพื่อรองรับการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) และมีแหล่งงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มสูงขึ้น ทำให้จำนวนคนย้ายถิ่นเข้ามาในจังหวัดอุดรธานีสูงกว่าจำนวนคนย้ายถิ่นออก แต่ถึงแม้ว่าจังหวัดอุดรธานีจะเป็นเมืองหลักของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีแหล่งงานในท้องถิ่น แต่ก็ยังประสบปัญหาเรื่องจำนวนคนย้ายถิ่นออกสูง เนื่องจากแหล่งงานภายในเมืองอุดรธานีต้องการแรงงานที่มีฝีมือ จำนวนคนย้ายถิ่นออกส่วนมากเป็นแรงงานไร้ฝีมือ และมีค่านิยมไปทำงานในกรุงเทพฯ ก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน

ไร้ฝีมือ ในการพัฒนาเมืองอุดรธานี ส่วนจำนวนคนตายในจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา พบว่ามีจำนวนที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก

สำหรับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรของจังหวัดอุดรธานี จำแนกเป็นรายอำเภอ จากตารางที่ 3.9 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2539 เป็นต้นมา จังหวัดอุดรธานี มีจำนวนคนย้ายถิ่นเข้าสูงกว่าจำนวนคนย้ายถิ่นออก โดยในปี พ.ศ. 2539 มีจำนวนคนย้ายถิ่นเข้า 77,033 คน ในขณะที่จำนวนคนย้ายถิ่นออก 75,518 คน และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2539 อำเภอที่มีการย้ายถิ่นเข้า และการย้ายถิ่นออกสูงที่สุด คือ อำเภอเมืองอุดรธานี การที่มีการย้ายถิ่นเข้าสูงเนื่องจากเป็นเมืองหลักของอนุภาคจึงเป็นแหล่งงานที่สำคัญของจังหวัด เป็นปัจจัยดึงดูดให้ประชากรในพื้นที่ข้างเคียงในจังหวัดและจังหวัดในอนุภาคเข้ามาทำงาน และตั้งถิ่นฐาน ส่วนสาเหตุซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการย้ายถิ่นออกสูง เนื่องจาก ประชากรบางส่วนถูกชักชวนให้ไปทำงานในกรุงเทพฯและตะวันออกกลาง เพราะเป็นค่านิยมและค่าจ้างสูง ส่วนอำเภอที่มีจำนวนประชากรย้ายถิ่นเข้าและย้ายถิ่นออกสูง รองลงมา คือ อำเภอกุมภวาปี อำเภอหนองหาน และอำเภอบ้านดุง ซึ่งอำเภอดังกล่าวเป็นอำเภอที่จำนวนประชากรสูงและเป็นพื้นที่เศรษฐกิจของจังหวัด มีแหล่งงานในพื้นที่เพราะเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม และเป็นพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ ส่วนการย้ายถิ่นสูง เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีจำนวนประชากรมาก ในขณะที่อำเภอที่มีจำนวนการย้ายถิ่นเข้าและจำนวนการย้ายถิ่นออกสูงที่สุด คือ กิ่งอำเภอกู่แก้ว และกิ่งอำเภอบิณฑูลย์รักษ์ เนื่องจากเป็นพื้นที่เล็กเพียงแยกออกเป็นกิ่งอำเภอ จึงมีจำนวนประชากรน้อย สำหรับจำนวนการเกิดและการตายของประชากรในจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2539 สัมพันธ์กับจำนวนประชากร เพราะ อำเภอที่จำนวนประชากรมาก มีจำนวนประชากรเกิดและตายสูงกว่าอำเภอที่มีจำนวนประชากรน้อย

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรอีก 2 ลักษณะ คือ การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรเมื่อเทียบกับอำเภอที่ศึกษาเดียวกัน (Relative Change) และ การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรเมื่อเทียบระหว่างอำเภอที่ศึกษากับระดับจังหวัดโดยรวม (Absolute Change)

จากตารางที่ 3.10 พบว่าในระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2539 การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรภายในอำเภอเดียวกัน ที่มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรมากที่สุด คือ อำเภอวังสามหมอ รองลงมา คือ อำเภอทุ่งฝน อำเภอสร้างคอม อำเภอศรีธาตุและอำเภอเพ็ญ ตามลำดับ ซึ่งอำเภอต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นอำเภอที่มีฐานจำนวนประชากรน้อย เมื่อมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ทำให้ค่าการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรสูง ในขณะที่อำเภอที่มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรเมื่อเทียบกับอำเภอเดียวกันที่มีค่าติดลบ คือ อำเภอหนองหานและอำเภอน้ำโสม เนื่องจากอำเภอทั้งสองมีการแยกกิ่งอำเภอออก ทำให้จำนวนประชากรลดลง

ในระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2539 การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรเมื่อเทียบระหว่างอำเภอที่ศึกษากับระดับจังหวัดโดยรวม พบว่า อำเภอที่มีการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองอุดรธานี เพราะมีจำนวนประชากรมากกว่า 10 เท่าของอำเภอที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุดในจังหวัด ทำให้มีผลต่อจำนวนประชากรในระดับจังหวัด รองลงมาคือ อำเภอบ้านดุง ในขณะที่อำเภอที่มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรในอำเภอที่ศึกษาเมื่อเทียบกับในระดับจังหวัดแล้วมีค่าติดลบ คือ อำเภอหนองหานและอำเภอน้ำโสม

ตารางที่ 3.9 จำนวนคนเกิด ตาย ย้ายเข้า และย้ายออกของจังหวัดอุดรธานี จำแนกตามรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2534 , 2536 และ 2539

อำเภอ / กิ่งอำเภอ	ปี 2534				ปี 2536				ปี 2539			
	คนเกิด	คนตาย	คนย้ายเข้า	คนย้ายออก	คนเกิด	คนตาย	คนย้ายเข้า	คนย้ายออก	คนเกิด	คนตาย	คนย้ายเข้า	คนย้ายออก
เมืองอุดรธานี	2,439	1,208	21,525	18,023	7,009	1,227	23,090	17,525	8,976	1,720	27,232	28,251
กุดจับ	850	260	3,018	3,054	791	280	3,432	3,018	459	277	2,795	2,366
หนองวัวซอ	746	268	3,143	2,478	780	277	3,123	2,486	538	272	2,599	2,420
กุมภวาปี	2,509	662	6,354	5,789	2,242	777	7,100	6,669	2,014	806	6,335	6,555
โนนสะอาด	730	174	2,573	1,998	769	213	2,279	1,965	731	231	1,936	1,882
หนองทาน	2,490	521	5,381	5,022	2,326	595	5,317	4,951	1,870	623	5,047	4,964
ทุ่งฝน	426	249	1,334	1,225	428	167	1,595	1,219	332	136	613	1,213
โซนจาน	669	125	1,612	1,781	735	178	2,189	1,788	652	184	2,034	1,975
ศรีธาตุ	785	191	2,361	2,245	721	194	2,342	2,058	521	221	2,368	2,095
วังสามหมอ	1,072	255	4,158	3,998	1,062	180	3,673	2,867	735	198	3,773	3,054
บ้านดุง	2,123	523	5,990	5,874	2,304	197	6,789	5,471	1,795	547	5,323	5,199
บ้านศรี	1,777	439	5,000	4,985	1,804	534	4,586	4,144	1,569	630	4,260	4,005
น้ำโสม	1,019	172	3,215	2,889	1,073	228	2,883	2,734	1,000	198	2,311	2,369
เพ็ญ	2,044	472	5,076	4,985	1,959	541	6,109	5,399	1,666	563	4,475	4,226
สร้างคอม	376	95	1,581	1,423	519	163	1,936	1,419	334	143	1,148	1,083
หนองแสง	438	77	3,758	2,789	447	114	1,786	1,561	242	97	1,260	1,131
นาขุง	415	67	1,968	1,475	511	131	1,852	1,064	335	100	1,303	1,028
กิ่งอำเภอ พิบูลย์รักษ์	246	73	912	856	394	130	1,557	909	279	119	1,181	878
กิ่งอำเภอ กุฉินารายณ์	-	-	-	-	-	-	-	-	157	79	1,040	824
รวม	21,154	5,831	78,959	70,899	25,874	6,126	81,638	67,247	24,205	7,144	77,033	75,518

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย , ปี พ.ศ. 2540

ตารางที่ 3.10 การเปลี่ยนแปลงประชากรของจังหวัดอุดรธานี ระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2539

อำเภอ/ กิ่งอำเภอ	จำนวนประชากร 2530	จำนวนประชากร 2539	การเปลี่ยนแปลง	ค่า Relative change	ค่า Absolute change
เมืองอุดรธานี	349,276	378,269	28,993	8.30	18.04
หนองหาน	139,743	113,941	(25,802)	-18.46	-16.06
กุมภวาปี	141,826	148,798	6,972	4.92	4.34
เพ็ญ	90,286	104,692	14,406	15.96	8.96
บ้านผือ	97,127	104,825	7,698	7.93	4.79
บ้านดุง	98,782	114,977	16,195	16.39	10.08
ศรีธาตุ	39,499	45,717	6,218	15.74	3.87
น้ำโสม	59,887	53,081	(6,806)	-11.36	-4.23
หนองวัวซอ	56,702	60,513	3,811	6.72	2.37
กุดจับ	54,862	60,094	5,232	9.54	3.26
โนนสะอาด	43,603	47,468	3,865	8.86	2.40
วังสามหมอ	36,720	51,711	14,991	40.83	9.33
หนองแสง	23,390	25,486	2,096	8.96	1.30
ไชยวาน	31,211	35,717	4,506	14.44	2.80
สร้างคอม	23,018	27,278	4,260	18.51	2.65
ทุ่งฝน	24,246	29,943	5,697	23.50	3.54
นายาง		23,828	23,828		14.83
กิ่งอำเภอพิบูลย์รักษ์		23,101	23,101		14.37
กิ่งอำเภอกุมภวาปี		21,449	21,449		13.35
รวม	1,310,178	1,470,888	160,710	12.27	100.00

ที่มา : จากการคำนวณค่าการเปลี่ยนแปลงประชากร Relative change และ Absolute change

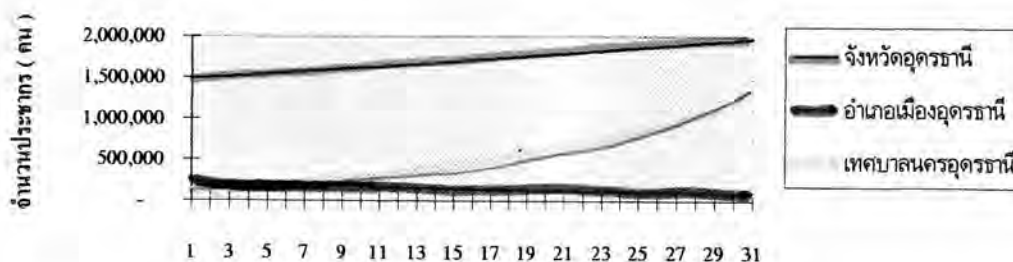
3.1.2.8 การคาดการณ์จำนวนประชากร

การศึกษาการคาดการณ์จำนวนประชากรของพื้นที่จังหวัดอุดรธานี อำเภอเมืองอุดรธานี และ เทศบาลนครอุดรธานี โดยวิธีแบบจำลองเชิงทวีกำลัง (Exponential Model) เนื่องจากจังหวัดอุดรธานีเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญของอนุภาค มีการเพิ่มจำนวนประชากรสูงทั้งในระดับจังหวัดและเทศบาลนครอุดรธานี และวิธีแบบจำลองเชิงทวีกำลัง (Exponential Model) คาดการณ์จำนวนประชากรใกล้เคียงมากกว่าวิธีอื่น คือ วิธีแบบจำลองเชิงเส้นตรง (Linear Model) และ วิธีแบบจำลองเชิงทวีกำลังประยุกต์

(Modified Exponential Model)

การคาดการณ์ จำนวนประชากรของจังหวัดอุดรธานี จากตารางที่ 3.11 พบว่า ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540 - 2570 แนวโน้มจำนวนประชากรรวมของจังหวัดอุดรธานีและเทศบาลนครอุดรธานีเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่จำนวนประชากรของอำเภอเมืองอุดรธานีลดลง สาเหตุที่จำนวนประชากรรวมของจังหวัดอุดรธานีเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญของอนุภาค จึงมีการอพยพเข้ามาของประชากรรอบนอก และมีการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติสูงเพราะฐานจำนวนประชากรในจังหวัดสูง ส่วนประชากรในเขตอำเภอเมืองอุดรธานีมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากมีการขยายเขตเทศบาลนครอุดรธานี สำหรับจำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครอุดรธานีมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นเมืองสูง จึงมีการอพยพของประชากรรอบนอก และการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติ

แผนภูมิที่ 3.1 จำนวนประชากรคาดการณ์ของจังหวัดอุดรธานี อำเภอเมืองอุดรธานี และเทศบาลนครอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 - 2570

ปี

ที่มา : จากการคำนวณด้วยวิธี แบบจำลองเชิงทวีกำลัง (Exponential Model)

ตารางที่ 3.11 การคาดการณ์จำนวนประชากรของจังหวัดอุดรธานี อำเภอเมืองอุดรธานี และเทศบาลนครอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 - 2570 โดยวิธีแบบจำลองเชิงทวิกำลัง (Exponential Model)

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร (คน)		
	จังหวัดอุดรธานี	อำเภอเมืองอุดรธานี	เทศบาลนครอุดรธานี
2540	1,472,506	220,101	146,737
2541	1,486,582	212,566	158,077
2542	1,500,792	205,289	170,293
2543	1,515,138	198,261	183,452
2544	1,529,622	191,474	197,629
2545	1,544,243	184,919	212,902
2546	1,559,005	178,588	229,354
2547	1,573,907	172,474	247,078
2548	1,588,953	166,570	266,172
2549	1,604,141	160,867	286,741
2550	1,619,476	155,360	308,900
2551	1,634,956	150,041	332,771
2552	1,650,585	144,905	358,487
2553	1,666,363	139,944	386,190
2554	1,682,292	135,153	416,034
2555	1,698,373	130,526	448,184
2556	1,714,608	126,058	482,819
2557	1,730,998	121,742	520,130
2558	1,747,545	117,574	560,324
2559	1,764,250	113,549	603,625
2560	1,781,114	109,662	650,272
2561	1,798,140	105,662	700,523
2562	1,815,328	102,282	754,658
2563	1,832,681	98,780	812,977
2564	1,850,200	95,399	875,802
2565	1,867,886	92,133	943,482
2566	1,885,741	88,979	1,016,392
2567	1,903,767	85,932	1,094,937
2568	1,921,966	82,991	1,179,551
2569	1,940,338	80,149	1,270,704
2570	1,958,886	77,406	1,368,901

ที่มา : คาดการณ์จำนวนประชากรจากวิธีแบบจำลองเชิงทวิกำลัง (Exponential Model)

3.1.2.9 การจ้างงาน

ในปี พ.ศ. 2539 จังหวัดอุดรธานี มีจำนวนประชากร 1,470,888 คน มีประชากรที่อยู่ในวัยแรงงาน ซึ่งมีช่วงอายุ ตั้งแต่ 15 - 60 ปี จำนวน 992,674 คน หรือร้อยละ 67.49 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

ตารางที่ 3.12 จำนวนประชากรวัยแรงงานและวัยพึ่งพิงของจังหวัดอุดรธานี จำแนกตามโครงสร้างอายุ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - 2539

ช่วงอายุ	2536		2537		2538		2539	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 15 ปี	357,462	25.55	388,470	26.94	379,164	27.28	398,380	27.09
ระหว่าง 16 - 60 ปี	968,302	69.21	975,754	67.67	979,837	67.3	992,674	67.49
มากกว่า 60 ปี	73,147	5.24	77,747	5.39	97,153	5.42	79,864	5.42
รวม	1,398,911	100	1,441,971	100	1,456,154	100	1,470,888	100

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ฐานข้อมูลจากสำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.12 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - 2539 จำนวนประชากรของจังหวัดอุดรธานี ซึ่งจำแนกตามโครงสร้างอายุประชากร มีจำนวนประชากรวัยแรงงานมากที่สุด คือ ประชากรที่มีอายุระหว่าง 16 - 60 ปี โดยในปี พ.ศ. 2539 มีจำนวนประชากรในวัยแรงงาน 992,674 คน หรือร้อยละ 67.49 ของจำนวนประชากรรวมทั้งจังหวัด ในขณะที่จำนวนประชากรวัยพึ่งพิงในสัดส่วนที่น้อยกว่าประชากรวัยแรงงาน การที่จังหวัดอุดรธานีมีจำนวนประชากรวัยแรงงานสูง ทำให้จังหวัดอุดรธานีมีความได้เปรียบด้านประชากรวัยแรงงาน เพราะจะเป็นปัจจัยที่ดึงดูดการพัฒนาเข้ามาในพื้นที่ และจังหวัดมีภาระในการเลี้ยงดูประชากรวัยพึ่งพิงน้อย

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาประชากรวัยแรงงานอีกส่วน โดยจำแนกตามประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปที่มีงานทำในรอบปีของจังหวัดอุดรธานี จากตารางที่ 3.13 พบว่า เมื่อปี พ.ศ. 2534 ประชากรวัยแรงงานของจังหวัดอุดรธานี มีจำนวน 1,033,298 คน ส่วนปี พ.ศ. 2538 มีประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปที่มีงานทำในรอบปีจำนวน 745,617 คน ดังนั้นปี พ.ศ. 2534 มีประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปที่มีงานทำในรอบปีสูงกว่าปี พ.ศ. 2538 จำนวน 422,856 คน เนื่องจากปี พ.ศ. 2534 ยังไม่มีการแยกจังหวัดหนองบัวลำภู ระหว่างปี พ.ศ. 2534 - 2538 ประชากรวัยแรงงานของจังหวัดอุดรธานีอยู่ในภาคเกษตรกรรมมากที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2534 มีจำนวนประชากรที่อยู่ในภาคเกษตรกรรม 837,415 คน และในปี พ.ศ. 2538 มีจำนวนประชากรวัยแรงงานในภาคเกษตรกรรมลดลงครึ่งหนึ่งเหลือ 487,137 คน เนื่องจากมีการแยกจังหวัดหนองบัวลำภูออก ประกอบกับอำเภอที่แยกออกส่วนใหญ่เป็นอำเภอที่ประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก แรงงานในภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคเกษตรกรรมเฉพาะฤดูกาลเพาะปลูก แต่ในช่วงระหว่างรอการเก็บเกี่ยวและหลังจากทำการเก็บเกี่ยวแล้ว แรงงานส่วนใหญ่จะว่างงาน ทำให้เกิดการย้ายแรงงานเข้าสู่เขตเมืองในภาคอุตสาหกรรม

ตารางที่ 3.13 จำนวนประชากรของจังหวัดอุดรธานี จำแนกตามโครงสร้างอายุประชากร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - 2539

ช่วงอายุ	2536		2537		2538		2539	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 ปี	14,671	1.05	11,132	0.77	14,205	0.98	14,518	0.99
1 - 5	116,114	8.30	125,029	8.67	126,016	8.65	126,214	8.58
6 - 10	103,700	7.41	121,434	8.42	124,154	8.53	124,228	8.45
11 - 15	122,977	8.79	130,875	9.08	132,789	9.12	133,390	9.07
16 - 20	165,456	11.83	164,038	11.38	152,429	10.47	152,185	10.35
21 - 25	163,141	11.66	175,049	12.14	183,038	12.57	178,583	12.14
26 - 30	204,954	14.65	151,010	10.47	150,495	10.34	149,266	10.15
31 - 35	112,591	8.05	119,456	8.28	120,297	8.26	124,401	8.46
36 - 40	95,295	6.81	125,489	8.70	127,769	8.77	126,457	8.60
41 - 45	78,200	5.59	82,572	5.73	72,756	5.00	81,999	5.57
46 - 50	61,595	4.40	60,578	4.20	64,456	4.43	68,457	4.65
51 - 55	48,029	3.43	57,810	4.01	68,696	4.72	71,201	4.84
56 - 60	39,041	2.79	39,752	2.76	39,901	2.74	40,125	2.73
61 - 65	29,086	2.08	29,918	2.07	30,340	2.08	31,046	2.11
66 - 70	17,182	1.23	18,688	1.30	18,524	1.27	19,458	1.32
71 - 75	10,295	0.74	11,346	0.79	12,000	0.82	12,846	0.87
76 - 80	7,899	0.56	7,339	0.51	7,636	0.52	7,754	0.53
81 - 85	3,082	0.22	4,578	0.32	5,006	0.34	4,912	0.33
86 - 90	2,197	0.16	2,243	0.16	1,982	0.14	194	0.01
91 - 95	1,090	0.08	930	0.06	930	0.06	932	0.06
96 - 99	302	0.02	655	0.05	704	0.05	849	0.06
มากกว่า 99 ปี	2,014	0.14	2,050	0.14	2,031	0.14	1,873	0.13
รวม	1,398,911	100.00	1,441,971	100.00	1,456,154	100.00	1,470,888	100.00

ที่มา : คำนวณจากการศึกษา โดยใช้ฐานข้อมูลจากสำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย , ปี พ.ศ. 2540

ตารางที่ 3.14 จำนวนประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป ที่มีงานทำในรอบปีของจังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ
ปี พ.ศ. 2534 และ 2538

อาชีพ	ปี 2534			ปี 2538		
	รวมยอด	ชาย	หญิง	รวมยอด	ชาย	หญิง
ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ วิชาการ และ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง	27,660	14,275	13,385	36,293	18,968	17,325
ผู้ปฏิบัติงานบริหาร งานจัดการ และ ข้าราชการที่มีได้ระบุไว้ที่อื่น	11,397	10,819	578	12,937	10,488	2,449
เสมียนพนักงาน และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง	9,974	6,005	3,969	22,361	8,235	14,126
ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการค้า	46,781	18,138	28,643	68,632	30,029	38,603
ผู้ทำงานกสิกรรม เลี้ยงสัตว์ ทำงานป่าไม้ ชาวประมง นักล่า และดักจับสัตว์	837,415	418,820	418,595	487,137	275,075	212,064
ผู้ทำงานเหมืองแร่ ผู้ตอยย่อยหิน ผู้ขุดเจาะบ่อ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง	107	95	12			
พนักงานขายยานพาหนะ และคนงานที่เกี่ยวข้อง	12,638	12,247	391	16,721	15,929	792
ช่างหรือผู้ปฏิบัติในกระบวนการผลิต และกรรมกร	67,748	46,357	21,391	80,611	47,418	33,193
ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับด้านบริการต่างๆ	15,603	8,158	7,445	20,922	11,718	9,204
ผู้ปฏิบัติงานที่จัดจำแนกเข้าอาชีพประเภทใด ไม่ได้หรือไม่ทราบประเภทอาชีพ	3,975	2,374	1,601			
รวม	1,033,298	537,288	496,010	745,614	417,860	327,756

ที่มา : สมุดรายนงานสถิติรายปีของจังหวัดอุดรธานี ปี พ.ศ. 2539 , สำนักงานสถิติจังหวัดอุดรธานี

กรรมในกรุงเทพฯ ปริมณฑล และจังหวัดข้างเคียง นอกจากนี้แรงงานบางส่วนยังออกไปทำงานต่างประเทศ ทั้งจากส่วนที่ผ่านสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดอุตรธานีและบริษัทเอกชน

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2538 จำนวนประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปที่มีงานทำในรอบปีอยู่ในภาคอาชีพที่ รongลงมา คือ ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้า และภาควิชาการ ส่วนประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปที่มีงานทำในรอบ ปีในภาคการจ้างงานที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ภาคเหมืองแร่และการย่อยหิน เนื่องจากภายในจังหวัดอุตรธานี มีทรัพยากรแร่ธาตุน้อย ทรัพยากรแร่ธาตุที่มีมูลค่ามูลค่าทางเศรษฐกิจหลายชนิดที่มีการค้นพบแล้วแต่ยังไม่มี การลงทุนในภาคอุตสาหกรรม

ตารางที่ 3.15 ภาวะการจ้างงานของจังหวัดอุตรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2538

รายการ	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538
ตำแหน่งงานว่าง	207	1,565	5,687	4,918	7,603	5,379	10,754	21,459	16,654
ผู้สมัครงาน	1164	2,203	2,778	1,918	1,907	1,293	2,121	2,760	6,713
การบรรจุงาน	111	906	1,453	1,453	1,111	765	1,416	1,659	2,390

ที่มา : สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดอุตรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.15 พบว่าระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2531 มีผู้สมัครงานมากกว่าตำแหน่งงานว่าง แต่ ตั้งแต่ พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา ตำแหน่งงานว่างของจังหวัดอุตรธานีกลับมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ผู้ สมัครงานมีจำนวนน้อยกว่าตำแหน่งงานที่ว่าง เนื่องจาก ในปี พ.ศ. 2532 มีการซื้อขายที่ดินมากทำให้ภาวะ เศรษฐกิจของจังหวัดอุตรธานีคึกคัก การค้าและการบริการขยายกิจการ ลักษณะการจ้างงานต้องใช้ความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านมากขึ้น ส่งผลให้การบรรจุงานมีน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 เป็นต้น มา ตำแหน่งงานว่างมีเป็นจำนวนมาก ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) เศรษฐกิจภายในเมืองอุตรธานีคึกคัก มีการก่อสร้างและการจ้างงานเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความต้องการ แรงงานที่มีฝีมือ หรือความรู้เฉพาะด้าน ทำให้การบรรจุงานมีน้อย และในอนาคตคาดว่า ตำแหน่งงานว่างใน จังหวัดอุตรธานียังคงมีมาก แต่ลักษณะงานที่จะบรรจุจะเน้นแรงงานที่มีฝีมือ

3.1.3 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานี มีภาคเกษตรเป็นสาขาการผลิตหลัก ส่วนสาขาการผลิตรอง คือ ภาคการค้า การบริการ และภาคอุตสาหกรรม อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัด ประมาณร้อยละ 4.5 ต่อปี นอกจากนี้จังหวัดอุดรธานียังเป็นจังหวัดที่มีรายได้จากเงินโอนแรงงานตะวันออกกลางสูงที่สุดในอนุภาค (ตารางที่ 3.16) แต่ในอนาคตคาดว่า รายได้จากภาคเกษตรและเงินโอนจากแรงงานตะวันออกกลางจะมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่สาขาการผลิตรอง คือ การค้า การบริการ และอุตสาหกรรม จะเป็นสาขาการผลิตที่มีบทบาทนำในการพัฒนาจังหวัดอุดรธานี

3.1.3.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดอุดรธานี

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2537 พบว่า สาขาการผลิตหลัก 3 อันดับแรกต่อเนื่องกันตลอดช่วงเวลา 7 ปี คือ ภาคเกษตรกรรม การค้าปลีก - ค้าส่ง และการบริการ ตามลำดับ ในอนาคตมีแนวโน้มว่าสาขาการผลิต ภาคเกษตรกรรมจะลดบทบาทในการพัฒนาจังหวัดลง เนื่องจากภาวะความแห้งแล้งและฝนทิ้งช่วง ทำให้ผลผลิตเกษตรหลายชนิดตกต่ำ ในขณะที่ราคาผลผลิตส่วนใหญ่มีแนวโน้มต่ำลง เพราะได้รับผลกระทบจากภาวะการค้าสินค้าเกษตรในตลาดโลกขบเซาลง

การค้าส่ง - ค้าปลีก เป็นสาขาการผลิตที่มีความสำคัญรองจากสาขาการผลิตการเกษตร และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา สาขาการผลิตการค้าส่ง - ค้าปลีก มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเกือบเท่ากับสาขาการผลิตการเกษตร การที่สาขาการผลิตการค้าส่ง - ค้าปลีก ในจังหวัดอุดรธานีมีการขยายตัวสูง เนื่องจากภายในเมืองอุดรธานีมีการขยายฐานการค้า เพื่อรองรับการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) และในอนาคตการค้าส่ง - ค้าปลีก จะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และมีบทบาทนำในการพัฒนาจังหวัดอุดรธานี เนื่องจากเป็นฐานการผลิตที่มั่นคง ให้บริการแก่ประชากรในชุมชนและจังหวัดในอนุภาค

การบริการ เป็นสาขาการผลิตที่สำคัญรองจาก การเกษตร และการค้าส่ง - ค้าปลีก ในอนาคต การบริการมีแนวโน้มว่าจะเป็นสาขาการผลิตที่มีบทบาทสำคัญควบคู่กับสาขาการผลิตการค้าส่ง - ค้าปลีก เนื่องจาก ผลจากการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) รวมทั้งนโยบายรัฐที่สนับสนุนให้เมืองอุดรธานีเป็นประตูหน้าต่างสู่กลุ่มประเทศอินโดจีน

นอกจากสาขาการผลิตการค้าส่ง - ค้าปลีก และการบริการ เป็นสาขาการผลิตที่เพิ่มความสำคัญในช่วงปี พ.ศ. 2536 - 2537 เพื่อรองรับการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) แล้วยังมีสาขาการผลิตที่มีบทบาทสำคัญเพิ่มขึ้นเช่นกัน คือ การก่อสร้าง , ไฟฟ้าและประปา , ดมណမຂນສໍ່ , การธนาคาร ประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งสาขาการผลิตดังกล่าวเป็นฐานในการขยายบทบาทการพัฒนาเมืองอุดรธานี และกระจุกตัวอยู่ในเมืองอุดรธานี หรือเทศบาลนครอุดรธานี เนื่องจากเมืองอุดรธานีเป็นเมืองหลักของอนุภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ตารางที่ 3.16 จำนวนเงินโอนของผู้ไปทำงานในต่างประเทศของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ปี พ.ศ. 2539

หน่วย : ล้านบาท

จังหวัด	จำนวนสาขา	จำนวนบัญชี				เงินโอนระหว่างเดือน				เงินฝากคงค้าง			
		ตะวันออกกลาง	สิงคโปร์	อื่นๆ	รวม	ตะวันออกกลาง	สิงคโปร์	อื่นๆ	รวม	ตะวันออกกลาง	สิงคโปร์	อื่นๆ	รวม
อุดรธานี	39	16,280	5,969	27,312	49,541	325,598	269,502	2,024,758	2,619,858	243,145	123,998	650,660	1,017,803
สกลนคร	20	5,012	6,209	5,016	16,237	284,608	326,008	667,444	1,278,060	34,602	28,909	61,654	125,165
หนองคาย	24	4,860	3,834	6,079	14,773	166,628	157,062	558,426	882,116	14,171	55,320	58,096	1,142,968
เลย	15	511	144	416	1,071	21,797	16,393	52,891	91,081	3,096	1,902	8,165	13,163
นครพนม	16	9,961	16,212	5,840	32,013	135,661	384,386	265,696	785,743	100,734	127,326	90,078	318,138
หนองบัวลำภู	6	6,388	3,600	37,650	47,638	219,275	221,421	613,105	1,053,801	26,785	26,939	79,956	331,301
อนุภาค	120	42,992	36,968	82,313	161,273	1,153,667	1,374,772	4,182,320	6,710,659	422,533	364,394	948,599	1,735,526

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ , ปี พ.ศ. 2540

ตารางที่ 3.17 จำนวนเงินโอนของผู้ที่ไปทำงานในต่างประเทศของจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2539

หน่วย : พันบาท

ปี	จำนวนสาขา	จำนวนบัญชี				เงินโอนระหว่างเดือน				เงินฝากคงค้าง			
		ตัววัน ออกกลาง	สิงคโปร์	อื่นๆ	รวม	ตัววัน ออกกลาง	สิงคโปร์	อื่นๆ	รวม	ตัววัน ออกกลาง	สิงคโปร์	อื่นๆ	รวม
2530	24	60,125	6,046	480	66,651	866,255	164,557	16,603	1,047,415	365,183	20,605	2,338	388,126
2531	25	64,720	6,512	530	71,762	842,976	118,781	17,066	978,823	399,714	21,572	2,050	423,336
2532	26	69,290	7,136	1,004	77,430	1,076,212	99,832	110,659	1,286,703	449,564	24,566	2,309	476,439
2533	30	65,208	7,980	767	73,955	1,088,706	83,729	110,659	1,283,094	507,915	51,474	3,280	562,669
2534	34	41,680	5,671	3,530	50,881	775,562	149,148	26,003	950,713	300,957	68,195	73,794	442,946
2535	36	39,774	6,517	6,861	53,152	634,222	201,148	217,590	1,052,960	412,114	106,503	157,122	675,739
2536	36	29,155	7,125	7,880	44,160	476,032	210,060	741,592	1,427,684	295,862	109,135	334,708	739,706
2537	37	22,706	5,348	32,595	60,649	271,752	145,112	868,526	1,285,390	286,238	112,578	568,220	967,036
2538	37	23,724	4,792	19,174	47,690	315,757	288,812	1,797,702	2,402,271	213,231	100,188	559,600	873,019
2539	39	16,260	5,969	27,312	49,541	325,598	269,502	2,252,880	2,847,980	243,145	123,998	650,660	1,017,803

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ , ปี พ.ศ. 2540

ตารางที่ 3.18 โครงการทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2537

สาขาการใช้จ่าย	ปี 2530	ร้อยละ	ปี 2531	ร้อยละ	ปี 2532	ร้อยละ	ปี 2533	ร้อยละ	ปี 2534	ร้อยละ	ปี 2535	ร้อยละ	ปี 2536	ร้อยละ	ปี 2537	ร้อยละ
การเกษตร	4,392,438	27.50	5,076,526	28.55	6,360,816	31.92	6,097,276	29.54	6,207,081	28.15	6,284,896	27.40	5,714,925	24.75	4,720,820	23.69
- การชลประทาน	3,027,081	18.96	3,722,850	20.94	4,565,495	22.91	4,595,716	21.83	4,610,893	20.91	4,996,290	20.04	3,973,611	17.21	3,537,104	17.75
- ปศุสัตว์	681,849	4.27	636,406	3.58	911,962	4.58	745,568	3.56	785,789	3.56	843,668	3.68	961,835	4.16	552,476	2.77
- ประมง	68,048	0.43	76,723	0.43	77,972	0.39	86,753	0.42	78,945	0.36	50,403	0.22	42,762	0.19	37,250	0.19
- ไม้	53,024	0.33	4,430	0.02	14,085	0.07	2,205	0.01	49	0.00	264	0.00	2	0.00	57	0.00
- บริการทางเกษตร	235,341	1.47	271,143	1.52	426,893	2.14	407,408	1.97	415,139	1.88	425,497	1.86	386,883	1.68	311,962	1.57
- การปฏิรูปทาง	327,095	2.05	364,964	2.05	363,819	1.83	359,626	1.74	316,296	1.43	368,773	1.61	349,832	1.51	281,971	1.42
การเกษตรอย่างอื่น																
การเกษตร	4,392,438	27.50	5,076,526	28.55	6,360,816	31.92	6,097,276	29.54	6,207,081	28.15	6,284,896	27.40	5,714,925	24.75	4,720,820	23.69
เงินลงทุนและการขยายตัว	24,759	0.15	24,743	0.14	33,854	0.17	15,887	0.08	14,379	0.07	15,994	0.07	18,096	0.08	16,974	0.08
อุตสาหกรรม	1,137,632	7.12	1,349,687	7.59	1,490,951	7.48	1,610,123	7.80	1,608,219	7.29	1,545,688	6.74	1,469,708	6.36	1,221,774	6.13
ก่อสร้าง	1,150,395	7.20	1,193,894	6.71	1,117,733	5.61	1,359,956	6.59	1,498,610	6.80	1,409,421	6.15	1,346,363	5.83	1,760,213	8.83
ไฟฟ้าและการประปา	260,307	1.63	290,105	1.63	336,046	1.69	354,230	1.72	373,953	1.70	389,559	1.70	415,218	1.80	448,830	2.25
คมนาคมขนส่ง	822,358	5.15	836,288	4.70	924,003	4.64	955,172	4.63	1,155,027	5.24	1,592,815	7.38	1,619,291	7.01	1,607,965	8.07
ค้ำส่งและค่าใช้	3,380,729	21.16	3,902,085	21.94	4,213,110	21.17	4,560,034	22.09	4,878,700	22.12	5,015,389	21.87	5,399,774	23.38	4,070,637	20.43
ธนาคาร ประกันภัย	465,664	2.92	531,835	2.99	628,933	3.16	649,553	3.15	751,862	3.41	948,436	4.14	1,157,408	5.01	1,368,096	6.87
และสิ่งพิมพ์																
ที่อยู่อาศัย	991,841	6.21	1,028,686	5.79	1,068,423	5.36	1,102,013	5.34	1,145,987	5.20	1,198,940	5.23	1,239,574	5.37	997,583	5.01
การบริการและ	1,114,494	6.98	1,163,686	6.54	1,184,364	5.94	1,285,796	6.23	1,376,102	6.24	1,402,000	6.11	1,473,859	6.38	1,305,590	6.56
ป้องกันบรรเทา																
บริการ	2,233,446	13.98	2,383,746	13.41	2,563,726	12.86	2,648,747	12.83	3,040,905	13.79	3,032,297	13.22	3,240,400	14.03	2,406,876	12.08
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (บาท)	15,974,053	100.00	17,791,261	100.00	19,927,959	100.00	20,638,787	100.00	22,050,825	100.00	22,935,414	100.00	23,094,606	100.00	19,926,418	100.00
รายได้ต่อหัว (บาท)	8,798		10,272		12,130		13,033		14,450		15,861		16,195		19,584	
ประชากร (พันคน)	1,740		1,768		1,799		1,825		1,836		1,846		1,938		1,441	

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ปี พ.ศ. 2540

3.1.3.1.1 การวิเคราะห์ส่วนแบ่งและส่วนแปรเปลี่ยน

ดัชนีบ่งชี้ภาวะเศรษฐกิจของเมืองอุดรธานี วิธีการหนึ่ง คือ การวิเคราะห์ส่วนแบ่งและส่วนแปรเปลี่ยนของผลิตภัณฑ์มวลรวม เพื่อเปรียบเทียบความเจริญทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานีกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใน 2 ช่วงเวลา คือ ระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2534 และระหว่างปี พ.ศ. 2534 - 2537

จากตารางที่ 3.19 พบว่า ระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2534 สาขาเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานีที่มีอัตราความเจริญสูงกว่าภาคและสูงกว่าสาขาเศรษฐกิจเดียวกันในระดับภาค คือ การเกษตร และค้าส่ง - ค้าปลีก ซึ่งเป็นสาขาเศรษฐกิจหลักดั้งเดิมของจังหวัดอุดรธานี ในทางตรงกันข้าม สาขาทางเศรษฐกิจที่มีอัตราการเจริญต่ำกว่าภาคโดยรวม และต่ำกว่าสาขาเศรษฐกิจในระดับภาค คือ การก่อสร้างและการบริหารราชการและป้องกันประเทศ ซึ่งในช่วงปี ดังกล่าวการขยายตัวของ การก่อสร้างน้อยและการบริหารราชการและป้องกันประเทศ ลดบทบาทลง ส่วนสาขาเศรษฐกิจที่มีอัตราการเจริญต่ำกว่าภาค แต่มีอัตราความเจริญสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับสาขาอื่นๆในจังหวัดเดียวกัน คือ เหมืองแร่และย่อยหิน , อุตสาหกรรม , ไฟฟ้าและประปา , ธนาคาร ประกันภัยและอสังหาริมทรัพย์ สำหรับสาขาเศรษฐกิจที่มีอัตราความเจริญสูงเมื่อเปรียบเทียบกับภาค แต่เจริญต่ำกว่าสาขาเดียวกันในจังหวัด คือ การคมนาคม , ที่อยู่อาศัยและการบริการ เนื่องจากเป็นสาขาเศรษฐกิจที่อาศัยศักยภาพของจังหวัดอุดรธานี ในการพัฒนาให้บริการแก่จังหวัดในเขตอิทธิพล

จากตารางที่ 3.20 พบว่า ระหว่างปี พ.ศ. 2534 - 2537 สาขาเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานีที่มีอัตราความเจริญต่ำกว่าภาคโดยรวม และต่ำกว่าสาขาเศรษฐกิจอื่นในระดับภาค คือ การเกษตร , ที่อยู่อาศัย การบริหารราชการและป้องกันประเทศ และการบริการ โดยในระยะเวลาหลังการเกษตรเป็นสาขาเศรษฐกิจที่ลดบทบาทสำคัญลง ส่วนสาขาเศรษฐกิจที่มีอัตราความเจริญต่ำกว่าภาค แต่มีอัตราความเจริญสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับสาขาอื่นๆในจังหวัดเดียวกัน คือ เหมืองแร่และย่อยหิน , อุตสาหกรรม , ก่อสร้าง , ไฟฟ้าและประปา , คมนาคมขนส่ง , ค้าส่ง - ค้าปลีก , ธนาคาร ประกันภัยและอสังหาริมทรัพย์ จะเห็นได้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2534 - 2537 ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานีมีการเติบโตช้ากว่าภาค แต่ภายในจังหวัดมีการขยายสาขาเศรษฐกิจต่างๆ เพื่อรองรับการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ

ตารางที่ 3.19 การวิเคราะห์ส่วนแบ่งและส่วนเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์ตามกรรมของจังหวัดอุดรธานี ระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2534

หน่วย : 1,000 บาท

สาขาการผลิต	การจ้างงานในภาค		การจ้างงานในจังหวัด		ส่วนแบ่งส่วนโอนของผลิตภัณฑ์ตามกรรม			
	2530	2534	2530	2534	Share	P - Shift	D - Shift	รวม
เกษตรกรรม	49,664,785	69,572,189	4,392,438	6,207,081	1,724,024.36	36,620.28	53,998.35	1,814,643
- ปลูกข้าว	34,493,338	50,478,841	3,027,081	4,610,863	1,188,124.09	214,738.47	180,919.44	1,583,782
- ปลูกพืช	6,969,939	8,953,133	681,849	785,789	267,624.56	(73,614.42)	(90,070.14)	103,940
- ประมง	804,650	1,110,018	68,048	78,945	26,708.72	(884.23)	(14,927.50)	10,897
- ป่าไม้	1,330,716	91,192	53,024	49	20,811.83	(70,202.17)	(3,584.66)	(52,975)
- บริการทางการเกษตร	2,132,991	4,283,161	235,341	415,139	92,370.94	144,865.49	(57,438.42)	179,798
- การแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย	3,933,141	4,655,844	327,095	316,296	128,384.23	(68,281.49)	(70,901.74)	(10,799)
เกษตรกรรม	49,664,785	69,572,189	4,392,438	6,207,081	1,724,024.36	36,620.28	53,998.35	1,814,643
เหมืองแร่	780,506	1,795,740	24,759	14,379	9,717.86	22,487.11	(42,584.98)	(10,360)
อุตสาหกรรม	12,400,898	20,583,363	1,137,632	1,608,219	446,518.60	304,123.33	(280,054.93)	470,587
ก่อสร้าง	15,225,050	20,156,081	1,150,395	1,498,610	451,528.06	(78,942.52)	(24,370.54)	348,215
ไฟฟ้าและประปา	2,530,449	3,755,699	260,307	373,953	102,170.05	23,871.28	(12,395.33)	113,646
คมนาคมขนส่ง	7,615,841	10,062,003	822,368	1,155,027	322,774.10	(58,637.69)	68,532.59	332,669
ค้าส่งและค้าปลีก	36,691,187	52,793,126	3,380,729	4,878,700	1,326,930.32	156,703.67	14,337.01	1,497,971
ธนาคาร ประกันภัย และสิ่งพิมพ์	3,823,392	7,116,810	465,664	751,862	182,772.32	218,344.33	(114,918.65)	286,198
ที่อยู่อาศัย	11,533,039	13,022,595	991,841	1,145,987	389,295.89	(261,194.98)	26,045.09	154,146
การบริหารราชการและป้องกันประเทศ	12,093,694	15,348,496	1,114,482	1,376,102	437,432.27	(137,489.32)	(38,322.95)	261,620
บริการ	24,268,874	31,747,419	2,233,446	3,040,905	876,623.72	(188,354.83)	119,190.12	807,459
รวม	176,627,515	245,953,511	15,974,051	22,050,825	6,269,787.56	37,530.65	(230,544.21)	6,076,774

ที่มา : จากภาคคำนวณ โดยใช้ฐานข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , ปี พ.ศ. 2540

ตารางที่ 3.20 การวิเคราะห์ส่วนแบ่งส่วนแปรเปลี่ยนของผลิตภัณฑ์ตามกรรม ของจังหวัดอุดรธานี ระหว่างปี พ.ศ. 2534 - 2537

หน่วย : 1,000 บาท

สาขาการผลิต	การจ้างงานในภาค			การจ้างงานในจังหวัด			ส่วนแบ่งส่วนเอนของผลิตภัณฑ์ตามกรรม			
	2534	2537	2534	2537	2534	2537	Share	P - Shift	D - Shift	รวม
เกษตรกรรม	69,572,189	69,014,974	6,207,081	4,720,820	1,201,020	(1,436,547)	(1,436,547)	(1,436,547)	(1,436,547)	(1,486,261)
- ปลูกข้าว	50,478,841	49,272	4,610,863	3,537,104	892,164	(5,498,527)	(5,498,527)	(5,498,527)	(5,498,527)	(1,073,759)
- ปลูกพืช	8,953,133	10,492,553	785,789	552,476	152,044	(368,423)	(368,423)	(368,423)	(368,423)	(233,313)
- ประมง	1,110,018	965,704	78,945	37,250	15,275	(25,539)	(25,539)	(31,431)	(31,431)	(41,695)
- ป่าไม้	91,192	18,245	49	57	9	(49)	(49)	47	47	8
- บริการทางการเกษตร	4,283,161	4,258,383	415,139	311,962	80,326	(82,728)	(82,728)	(100,775)	(100,775)	(103,177)
- การแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย	4,655,844	4,007,190	316,296	281,971	61,201	(105,267)	(105,267)	9,741	9,741	(34,325)
เกษตรกรรม	69,572,189	69,014,974	6,207,081	4,720,820	1,201,020	(1,436,547)	(1,436,547)	(1,436,547)	(1,436,547)	(1,486,261)
เหมืองแร่	1,795,740	2,375,052	14,379	16,974	2,782	1,856	1,856	(2,044)	(2,044)	2,595
อุตสาหกรรม	20,583,363	29,317,496	1,608,219	1,221,774	311,177	371,238	371,238	(1,068,860)	(1,068,860)	(386,445)
ก่อสร้าง	20,156,081	26,160,967	1,498,610	1,760,213	289,969	156,496	156,496	(184,862)	(184,862)	261,603
ไฟฟ้าและประปา	3,755,699	5,306,213	373,953	448,830	72,357	82,027	82,027	(79,507)	(79,507)	74,877
คมนาคมขนส่ง	10,062,003	15,349,700	1,155,027	1,607,965	223,488	383,492	383,492	(154,042)	(154,042)	452,938
คาสงและค้าปลีก	52,793,126	64,281,524	4,878,700	4,070,697	943,989	117,673	117,673	(1,869,665)	(1,869,665)	(808,003)
ธนาคาร ประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์	7,116,810	14,861,025	751,862	1,368,096	145,479	672,666	672,666	(201,911)	(201,911)	616,234
ที่อยู่อาศัย	13,022,585	13,793,520	1,145,987	997,583	221,739	(153,897)	(153,897)	(216,246)	(216,246)	(148,404)
การบริหารราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	15,348,496	16,261,296	1,376,102	1,306,590	266,265	(184,425)	(184,425)	(151,351)	(151,351)	(69,512)
บริการ	31,747,419	36,821,742	3,040,905	2,406,876	588,390	(102,350)	(102,350)	(1,120,070)	(1,120,070)	(634,029)
รวม	245,953,511	293,543,509	22,050,825	19,926,418	4,266,655	94,043	94,043	(6,485,104)	(6,485,104)	(2,124,407)

ที่มา : จากการศึกษา โดยผู้ชำนาญการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , ปี พ.ศ. 2540

3.1.3.1.2 การวิเคราะห์อัตราส่วนที่ตั้ง

ดัชนีบ่งชี้ภาวะเศรษฐกิจของเมืองอุดรธานีวิธีการหนึ่ง คือ การวิเคราะห์อัตราส่วนที่ตั้ง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความชำนาญในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานีกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการจ้างงานในสาขาการผลิตฐานกับการจ้างงานในสาขาที่ไม่ใช่การผลิตฐาน โดยศึกษา 3 ช่วงเวลา คือ ปี พ.ศ. 2530 , 2534 และ 2537 จากตารางที่ 3.21 พบว่า ในปี พ.ศ. 2530 สาขาการผลิตที่จังหวัดอุดรธานี มีความชำนาญในการผลิตสูงกว่าภาคและเป็นการจ้างงานในสาขาการผลิตฐาน เพื่อการส่งออก คือ อุตสาหกรรม , ไฟฟ้า และประปา , คมนาคมขนส่ง , คำส่ง - คำปลีก , ธนาคาร ประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์ , การบริหารราชการและป้องกันประเทศ และบริการ ซึ่งเป็นสาขาการผลิตเป็นฐานรายได้ของจังหวัดให้บริการแก่จังหวัดในเขตอิทธิพล ส่วนสาขาการผลิตที่จังหวัดอุดรธานีมีความชำนาญในการผลิตต่ำกว่าภาค และเป็นสาขาการจ้างงานในสาขาที่ไม่ใช่การผลิตฐาน คือ เกษตรกรรม , เหมืองแร่และย่อยหิน , ก่อสร้างและที่อยู่อาศัย เป็นสาขาการผลิตที่ผลิตเพื่อใช้บริโภคภายในจังหวัดอุดรธานีเท่านั้น มิใช่เพียงพอดต่อการส่งออก จากตารางที่ 3.22 พบว่า ในปี พ.ศ. 2534 สาขาการผลิตที่จังหวัดอุดรธานี มีความชำนาญในการผลิตสูงกว่าภาคและเป็นการจ้างงานในสาขาการผลิตเพื่อการส่งออก คือ คมนาคมขนส่ง และธนาคาร ประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นสาขาการผลิตเป็นฐานรายได้ของจังหวัด อาศัยศักยภาพของจังหวัดอุดรธานี และให้บริการแก่จังหวัดในเขตอิทธิพล ส่วนสาขาการผลิตที่จังหวัดอุดรธานีมีความชำนาญในการผลิตต่ำกว่าภาค และเป็นการจ้างงานในสาขาที่ไม่ใช่การผลิตฐาน คือ สาขาการผลิตส่วนที่เหลือทั้งหมด ได้แก่ เกษตรกรรม , เหมืองแร่และย่อยหิน , อุตสาหกรรม , ก่อสร้าง , ไฟฟ้าและประปา , คำส่ง - คำปลีก , ที่อยู่อาศัย , การบริหารราชการและป้องกันประเทศ และการบริการ เป็นสาขาการผลิตที่ผลิตเพื่อใช้บริโภคภายในจังหวัดอุดรธานี มิใช่เพียงพอดต่อการส่งออก จากตารางที่ 3.23 พบว่า ในปี พ.ศ. 2537 สาขาการผลิตที่จังหวัดอุดรธานี มีความชำนาญในการผลิตสูงกว่าภาค และเป็นการจ้างงานในสาขาเศรษฐกิจ เพื่อการส่งออก คือ เกษตรกรรม , ไฟฟ้าและประปา , คมนาคมขนส่ง , ธนาคาร ประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์ , ที่อยู่อาศัย , การบริหารราชการและป้องกันประเทศ ซึ่งเป็นสาขาการผลิต เป็นฐานรายได้ของจังหวัด และมีการพัฒนาโดยอาศัยศักยภาพของจังหวัดพัฒนาเพื่อรองรับการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ ในทางตรงกันข้าม สาขาการผลิตที่จังหวัดอุดรธานี มีความชำนาญในการผลิตต่ำกว่าภาค และเป็นการจ้างงานในสาขาที่ไม่ใช่การผลิตฐาน คือ เหมืองแร่และย่อยหิน , อุตสาหกรรม , ก่อสร้าง , คำส่ง - คำปลีก และบริการ เป็นสาขาการผลิตที่ผลิตเพื่อใช้บริโภคภายในจังหวัด มิใช่เพียงพอดต่อการส่งออก

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2537 สาขาการผลิตที่จังหวัดอุดรธานีมีความชำนาญในการผลิตสูงกว่าภาค และเป็นการจ้างงานในสาขาการผลิตฐาน เป็นสาขาการผลิตที่เป็นฐานรายได้ของจังหวัดอย่างต่อเนื่อง คือ คมนาคมขนส่ง และธนาคาร ประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์ ส่วนสาขาการผลิตที่จังหวัดอุดรธานีมีความชำนาญในการผลิตต่ำกว่าภาค และเป็นการจ้างงานในสาขาการผลิตที่ไม่ใช่การผลิตฐานอย่างต่อเนื่อง คือ เหมืองแร่และย่อยหิน และก่อสร้าง เป็นสาขาการผลิตที่ผลิตเพื่อใช้บริโภคภายในจังหวัดอุดรธานี เนื่องจาก การไม่มีวัตถุดิบในจังหวัด ส่วนสาขาการผลิตอื่น ๆ มีการผันแปรตามภาวะเศรษฐกิจ

ตารางที่ 3.21 ดัชนีบ่งชี้ความชำนาญในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานี กับ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจำนวนการจ้างงานในสาขาการผลิตฐาน ปี พ.ศ. 2530 (ราคาคงที่ปี พ.ศ. 2531)

หน่วย : 1,000 บาท

สาขาการผลิต	การจ้างงาน ในภาค	การจ้างงาน ในจังหวัด	ค่าอัตราส่วนที่ตั้ง	การจ้างงาน ในสาขาที่ไม่ใช่ การผลิตฐาน	การจ้างงาน ในสาขาการ ผลิตฐาน
เกษตรกรรม	49,664,785	4,392,438	0.977913222	4,392,438	-
- กสิกรรม	34,493,338	3,027,081	0.970358146	3,027,081	-
- ปศุสัตว์	6,969,650	681,048	1.080463227	630,330	50,718
- ประมง	804,650	68,048	0.93508607	68,048	-
- ป่าไม้	1,330,716	53,024	0.440585648	53,024	-
- บริการทางการเกษตร	2,132,991	235,341	1.219977467	192,906	42,435
- การแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย	3,933,141	327,095	0.919554825	327,095	-
เกษตรกรรม	49,664,785	4,392,438	0.977913222	4,392,438	-
เหมืองแร่และการขุดหิน	780,506	24,759	0.350751948	24,759	-
อุตสาหกรรม	12,400,898	1,137,632	1.014359503	1,121,527	16,105
ก่อสร้าง	15,225,050	1,150,395	0.835471223	1,150,395	-
ไฟฟ้าและประปา	2,530,449	260,307	1.137447855	228,852	31,455
คมนาคมขนส่ง	7,615,841	822,358	1.193950415	688,771	133,587
คาสงและคอปติก	36,691,187	3,380,729	1.0188068	3,318,322	62,407
ธนาคาร ประกันภัยและอสังหาริมทรัพย์	3,823,392	465,664	1.346688263	345,785	119,879
ที่อยู่อาศัย	11,533,039	991,841	0.950914641	991,841	-
การบริหารราชการและป้องกันประเทศ	12,093,694	1,114,484	1.018962262	1,093,744	20,740
บริการ	24,268,674	2,233,446	1.017589569	2,194,840	38,606
รวม	176,627,515	15,974,053		15,551,273	422,780

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค = 176,627,515 บาท

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด = 15,974,053 บาท

รายได้ประชาชาติของประชากรต่อหัวต่อปี = 8,347 บาท

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ฐานข้อมูลจาก สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , ปี พ.ศ. 2540

ตารางที่ 3.22 ค่าดัชนีบ่งชี้ความชำนาญในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานี กับ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจำนวนการจ้างงานในสาขาการผลิตฐาน ปี พ.ศ. 2534 (ราคาคงที่ปี พ.ศ. 2531)

หน่วย : 1,000 บาท

สาขาการผลิต	การจ้างงาน ในภาค	การจ้างงาน ในจังหวัด	ค่าดัชนี Location Quotients	การจ้างงาน ในสาขาที่ไม่ใช่ การผลิตฐาน	การจ้างงาน ในสาขาการ ผลิตฐาน
เกษตรกรรม	69,572,189	6,207,081	0.8960360885	6,207,081	-
- กสิกรรม	50,478,841	4,610,863	0.9173743657	4,610,863	-
- ปศุสัตว์	8,953,133	785,789	0.8814641743	785,789	-
- ประมง	1,110,018	78,945	0.7142797938	78,945	-
- ป่าไม้	91,192	49	0.0053965114	49	-
- บริการทางการเกษตร	4,283,161	415,139	0.9734258886	415,139	-
- การแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย	4,655,844	316,296	0.6822900474	316,296	-
เกษตรกรรม	69,572,189	6,207,081	0.8960360885	6,207,081	-
เหมืองแร่และการขุดหิน	1,795,740	14,379	0.0804190584	14,379	-
อุตสาหกรรม	20,583,363	1,608,219	0.7846981205	1,608,219	-
ก่อสร้าง	20,156,081	1,498,610	0.7467174289	1,498,610	-
ไฟฟ้าและประปา	3,755,699	373,953	1.0000000000	373,953	-
คมนาคมขนส่ง	10,062,003	1,155,027	1.1528729538	1,001,868	153,159
ค้าส่งและค้าปลีก	52,793,126	4,878,700	0.9281122223	4,878,700	-
ธนาคาร ประกันภัยและอสังหาริมทรัพย์	7,116,810	751,862	1.0610272088	708,617	43,245
ที่อยู่อาศัย	13,022,585	1,145,987	0.8838045786	1,145,987	-
การบริหารราชการและป้องกันประเทศ	15,348,496	1,376,102	0.9004478336	1,376,102	-
บริการ	31,747,419	3,040,905	0.9619847464	3,040,905	-
รวม	245,953,511	22,050,825		21,854,421	196,404

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค = 245,953,511 บาท

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด = 22,050,825 บาท

รายได้ประชาชาติของประชากรต่อหัวต่อปี = 14,450 บาท

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ฐานข้อมูลจาก สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , ปี พ.ศ. 2540

ตารางที่ 3.23 ค่าดัชนีบ่งชี้ความชำนาญในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานี กับ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจำนวนการจ้างงานในสาขาการผลิตฐาน ปี พ.ศ. 2537 (ราคาคงที่ปี พ.ศ. 2531)

หน่วย : 1,000 บาท

สาขาการผลิต	การจ้างงาน ในภาค	การจ้างงาน ในจังหวัด	ค่าดัชนี Location Quotients	การจ้างงาน ในสาขาที่ไม่ใช่ การผลิตฐาน	การจ้างงาน ในสาขาการ ผลิตฐาน
เกษตรกรรม	69,014,974	4,720,820	1.007667747	4,684,897	35,923
- กสิกรรม	49,272,899	3,537,104	1.057506291	3,344,759	192,345
- ปศุสัตว์	10,492,553	552,476	0.775667313	552,476	-
- ประมง	965,704	37,250	0.568231744	37,250	-
- ป่าไม้	18,245	57	0.046022927	57	-
- บริการทางการเกษตร	4,258,383	311,962	1.079195738	289,069	22,893
- การแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย	4,007,190	281,971	1.036591766	272,017	9,954
เกษตรกรรม	69,014,974	4,720,820	1.007667747	4,684,897	35,923
เหมืองแร่และการขุดหิน	2,375,052	16,974	0.105282047	16,974	-
อุตสาหกรรม	29,317,496	1,221,774	0.613913593	1,221,774	-
ก่อสร้าง	26,160,967	1,760,213	0.991184898	1,760,213	-
ไฟฟ้าและประปา	5,306,213	448,830	1.246064271	360,198	88,632
คมนาคมขนส่ง	15,349,700	1,607,965	1.543191934	1,041,973	565,992
คาสงและคอปสิก	64,281,524	4,070,697	0.932880162	4,070,697	-
ธนาคาร ประกันภัยและอสังหาริมทรัพย์	14,861,025	1,368,096	1.356160383	1,008,801	359,295
ที่อยู่อาศัย	13,793,520	997,583	1.065410999	936,336	61,247
การบริหารราชการและป้องกันประเทศ	16,261,296	1,306,590	1.183661222	1,103,855	202,735
บริการ	36,821,742	2,406,876	0.962925374	2,406,876	-
รวม	293,543,509	19,926,418		18,612,595	1,313,823

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค = 293,354,509 บาท

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด = 19,926,418 บาท

รายได้ประชาชาติของประชากรต่อหัวต่อปี = 19,548 บาท

ที่มา : จากการคำนวณ โดยให้ฐานข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , ปี พ.ศ. 2540

3.1.3.2 ภาคเกษตรกรรม

ในปี พ.ศ. 2537 ภาคเกษตรกรรมเป็นสาขาการผลิตหลัก หรือร้อยละ 23.69 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด หรือประมาณร้อยละ 9.28 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเมื่อตราการขยายตัวในภาคเกษตรเฉลี่ยเพิ่มร้อยละ 4.2 ต่อปี⁶ ภาคเกษตรกรรมของจังหวัดอุดรธานี มี 2 ประเภท คือ กสิกรรมและปศุสัตว์

1. กสิกรรม

การกสิกรรมเป็นสาขาการผลิตหลักที่มีสัดส่วนสูงที่สุดในผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดอุดรธานี โดยในปี พ.ศ. 2537 การกสิกรรมมีจำนวนร้อยละ 17.17 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (ตารางที่ 3.18) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ อ้อย มันสำปะหลัง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ส่วนข้าวเป็นพืชที่มีการปลูกกระจายทุกอำเภอ การปลูกข้าวมี 2 ประเภท คือ ข้าวเจ้าและข้าวเหนียว ข้าวเจ้าเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานี ส่วนข้าวเหนียวเป็นการปลูกเพื่อบริโภคในครัวเรือน แต่การเพาะปลูกข้าวไม่ได้เป็นแหล่งที่มาของรายได้หลักในครัวเรือนเกษตรของจังหวัด จังหวัดอุดรธานียังเป็นแหล่งผลิตอ้อยที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีการผลิตอ้อย คิดเป็นร้อยละ 34 ของการผลิตในระดับภาค ปัจจุบันยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ของจังหวัดอุดรธานี ทำให้ย่านการค้าส่งด้านอุปกรณ์ทางการเกษตรในเมืองอุดรธานี มีการจำหน่ายอุปกรณ์ผลิตและเก็บเกี่ยวผลผลิตจากยางพาราเป็นจำนวนมาก

ตารางที่ 3.24 สถิติการเพาะปลูกทางการเกษตรของจังหวัดอุดรธานี ปี พ.ศ. 2534 , 2536 และ 2538

ชนิดของพืช	ปี พ.ศ. 2534			ปี พ.ศ. 2536			ปี พ.ศ. 2538		
	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)
ข้าว	350,313	397	175,581	466,781	325	119,542	438,657	351	144,930
อ้อย	430,116	19,451	3,982,860	381,101	8,699	3,625,104	346,116	9,487	3,473,121
มันสำปะหลัง	299,909	2,516	7,717,889	317,804	3,001	711,890	228,704	2,279	391,957
ปอกระเจา	2,243	254	543	2,210	243	536	2,121	252	534
ปอแก้ว	15,536	243	3,484	15,386	231	3,561	17,327	203	3,516
ข้าวโพด	89,344	624	50,054	91,982	643	51,185	83,109	725	60,219
ถั่วเหลือง	3,874	170	834	3,977	184	726	12,477	17	207
ถั่วเขียว	735	133	140	846	145	123	1,869	111	207
ฝ้าย	8,074	152	602	8,099	154	614	3,833	192	698
ถั่วลิสง	3,382	237	720	3,471	248	860	8,891	248	2,195

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

⁶ สำนักงานจังหวัดอุดรธานี , ยุทธศาสตร์การพัฒนจังหวัดอุดรธานี (อุดรธานี - สำนักงานจังหวัดอุดรธานี , 2539) , หน้า 16

ตารางที่ 3.25 สถิติการเพาะปลูกพืชชาวนาปี , อ้อย และมันสำปะหลัง ของจังหวัดอุดรธานี
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 - 2538

ปี	ชาวนาปี			อ้อย			มันสำปะหลัง		
	พื้นที่เพาะ ปลูก (ไร่)	ผลผลิต เฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิต รวม (ตัน)	พื้นที่เพาะ ปลูก (ไร่)	ผลผลิต เฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิต รวม (ตัน)	พื้นที่เพาะ ปลูก (ไร่)	ผลผลิต เฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิต รวม (ตัน)
2531	432,794	337	142,774	372,490	9,553	3,558,475	335,829	2,492	836,985
2532	387,346	374	144,715	296,045	8,870	2,625,836	260,036	2,514	653,830
2533	447,063	389	174,098	437,274	9,270	4,059,252	276,955	2,651	734,274
2534	350,313	397	175,581	430,116	19,451	3,982,860	299,909	2,516	717,889
2535	482,243	354	169,901	381,101	9,914	3,625,104	317,800	2,254	715,701
2536	466,781	325	119,452	381,101	8,699	3,625,104	317,800	3,001	711,890
2537	368,534	324	119,548	412,900	9,354	3,588,564	212,407	2,235	547,444
2538	438,657	351	144,930	346,116	9,487	3,473,121	228,704	2,279	391,957

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.25 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 - 2538 พื้นที่เพาะปลูกพืชผลการเกษตร ทั้งข้าว อ้อย และมันสำปะหลังลดลง ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรของพืชทุกชนิดลดลงตาม เนื่องจากการเพาะปลูกของจังหวัดอุดรธานีขึ้นกับสภาพภูมิอากาศ ภาวะฝนแล้งและฝนทิ้งช่วง ประกอบกับราคาพืชผลทางการเกษตรในตลาดโลกซบเซา ทำให้พื้นที่เพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรลดลง

- **ข้าว** เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดอุดรธานี มีการเพาะปลูกทุกอำเภอ การปลูกข้าวมี 2 ชนิด คือข้าวเจ้าและข้าวเหนียว เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกข้าวเหนียวเพื่อใช้บริโภคเป็นอาหารหลัก สำหรับการปลูกข้าวเจ้าจะเป็นการเพาะปลูกเพื่อการค้า การเพาะปลูกข้าวเจ้าส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ดังนั้นสภาพลักษณะภูมิอากาศจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเพาะปลูกข้าวมาก พื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเพาะปลูกได้เพียงปีละครั้ง

จากตารางที่ 3.26 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2538 พื้นที่ที่มีการเพาะปลูกข้าวมากที่สุด คืออำเภอเพ็ญ รองลงมา ได้แก่ อำเภอบ้านผือ อำเภอเมืองอุดรธานี อำเภอบ้านดุงและอำเภอหนองหาน ตามลำดับ ส่วนอำเภอที่มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวน้อยที่สุด คือ อำเภอนาหวาง เนื่องจากมีการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่ในการปลูกข้าวโพด ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจ สำหรับผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่มากที่สุด อยู่ในอำเภอเมืองอุดรธานี รองลงมา ได้แก่ อำเภอไชยวาน อำเภอศรีธาตุ อำเภอหนองหาน และอำเภอนาหวาง ตามลำดับ ซึ่งเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ขนาดเล็ก และระหว่างปี พ.ศ. 2534 - 2538 พบว่าจังหวัดอุดรธานีมีการใช้พื้นที่เพาะปลูกข้าวอย่างเข้มข้นมากขึ้น เพราะผลผลิตเฉลี่ยข้าวต่อไร่ เพิ่มสูงขึ้นทุกปี

- **อ้อย** เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดอุดรธานี ที่มีการเพาะปลูกมาก เนื่องจากมีโรงงานน้ำตาล 3 แห่ง โดยอยู่ที่อำเภอหนองหาน 1 แห่ง และอำเภอกุมภวาปี 2 แห่ง ที่จะรองรับผลผลิตทั้งหมดและรับผลผลิตบางส่วนจากจังหวัดข้างเคียง แหล่งปลูกอ้อยที่สำคัญส่วนใหญ่จะเป็นอำเภอที่อยู่ใกล้กับที่ตั้งของโรงงานน้ำตาล เนื่องจากสะดวกต่อการขนส่งอ้อยไปยังโรงงาน แต่ปริมาณการเพาะปลูกอ้อยยังขึ้นอยู่กับพืชไร่นานอื่น เพราะราคาพืชไร่นานใดที่มีราคาสูง จะเป็นปัจจัยดึงดูดให้เพาะปลูกพืชไร่นานนั้นเป็นจำนวนมากในปีนั้นๆ

จากตารางที่ 3.27 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2536 บริเวณที่มีการเพาะปลูกอ้อยมากที่สุด คืออำเภอกุมภวาปี การที่มีพื้นที่ปลูกข้าวมาก โดยในปี พ.ศ. 2534 มีพื้นที่เพาะปลูกอ้อย 154,706 ไร่ และปี พ.ศ. 2536 มีพื้นที่ปลูกอ้อย 124,740 ไร่ จึงทำให้ช่วงปีดังกล่าวมีผลผลิตรวมสูงที่สุดในจังหวัดอุดรธานี สาเหตุที่อำเภอกุมภวาปีมีพื้นที่ปลูกอ้อยมากที่สุดในจังหวัด เนื่องจากเป็นที่ตั้งของโรงงานน้ำตาลขนาดใหญ่ในระดับจังหวัดและประเทศ ถึง 2 แห่ง ซึ่งสามารถรับผลผลิตที่ผลิตได้ในอำเภอและพื้นที่ข้างเคียง ทำให้เกษตรกรมีแรงจูงใจในการผลิตเพราะมีตลาดในพื้นที่ แต่ในปี พ.ศ. 2538 พื้นที่ปลูกอ้อยในอำเภอกุมภวาปีลดลงเหลือ 15,970 ไร่ ในขณะที่อำเภอข้างเคียงอำเภอกุมภวาปีกลับเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกอ้อยแทน การที่อำเภอกุมภวาปีลดพื้นที่เพาะปลูกอ้อยลง ทำให้พื้นที่เพาะปลูก , ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ และผลผลิตรวมของจังหวัดโดยรวมลดลง ในปี พ.ศ. 2538 อำเภอที่มีพื้นที่ปลูกอ้อยสูงสุดคือ อำเภอศรีธาตุ มีพื้นที่ 73,272 ไร่ ทำให้มีผลผลิตรวมสูงที่สุดในจังหวัด จำนวน 732,720 ตัน รองลงมา คือ อำเภอหนองแสง อำเภอโนนสะอาด อำเภอวังสามหมอ และ อำเภอเมืองอุดรธานี มีพื้นที่เพาะปลูก 44,900 ไร่ , 43,884 ไร่ , 40,013 ไร่ และ 25,831 ไร่ ตามลำดับ มีพื้นที่เพาะปลูกอ้อยรวมกันประมาณร้อยละ 73.08 ของพื้นที่ปลูกอ้อยทั้งจังหวัด

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2538 พื้นที่เพาะปลูกอ้อย , ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่และผลผลิตรวมในจังหวัดอุดรธานีลดลง เนื่องจากภาวะราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกซบเซา และเกษตรกรปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นที่มีราคาสูงกว่า เช่น ข้าวโพด ยางพารา

- **มันสำปะหลัง** เป็นพืชเศรษฐกิจที่มีการเพาะปลูกมากในจังหวัดอุดรธานี เนื่องจากเป็นพืชที่ปลูกง่าย ทนความแห้งแล้งได้ดี จากตารางที่ 3.28 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2536 บริเวณที่มีการเพาะปลูกมันสำปะหลังมากที่สุด คือ อำเภอหนองวัวซอ ทำให้มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่และผลผลิตรวมสูงที่สุดในจังหวัด ในปี พ.ศ. 2538 อำเภอที่มีพื้นที่เพาะปลูกสูงสุด คือ อำเภอน้ำโสม มีพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลัง 56,853 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอบ้านผือ อำเภอวังสามหมอ อำเภอหนองวัวซอ และอำเภอนายูง ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกจำนวน 50,160 ไร่ , 46,318 ไร่ , 14,482 ไร่ และ 12,446 ไร่ ตามลำดับ ซึ่งอำเภอดังกล่าวมีพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังประมาณร้อยละ 79.06 ของพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังทั้งจังหวัด การเพาะปลูกมันสำปะหลังจะขึ้นกับราคาตลาด เพราะราคาจะเป็นสิ่งจูงใจเกษตรกร

2. ปศุสัตว์

จังหวัดอุดรธานีเป็นแหล่งผลิตปศุสัตว์ที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองจากจังหวัดนครราชสีมา ปริมาณการเลี้ยงไก่และกระบือในเขตจังหวัดอุดรธานีมีปริมาณการเลี้ยงที่สูงที่สุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ลักษณะการปศุสัตว์ของจังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่จะเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและใช้งาน การเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้าหรือเลี้ยงในเชิงพาณิชย์ยังมีน้อย สัตว์ที่เหลือจากการบริโภคจึงนำออกมาจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือน สัตว์เลี้ยงเพื่อจำหน่ายที่สำคัญ คือ สุกร แต่เป็นการเลี้ยงแบบชาวบ้านซึ่งไม่ต้องใช้ทุนมากนัก การทำฟาร์มปศุสัตว์สมัยใหม่มีน้อย นอกจากสุกรแล้วยังมีการทำฟาร์มไก่พันธุ์เนื้อ ส่วนโคจะเป็นการเลี้ยงตามทุ่งหญ้าในป่า

ลักษณะเด่นของการปศุสัตว์ในจังหวัดอุดรธานี คือ ตลาดนัดโค - กระบือ เพื่อเป็นแหล่งกลางในการซื้อขาย โค - กระบือ มีจำนวน 3 แห่ง อยู่ที่ อำเภอบ้านดุง อำเภอศรีธาตุ และอำเภอบ้านผือ มีปริมาณการซื้อขายโค - กระบือ สูงถึงสัปดาห์ละ 8,000 - 10,000 ตัว และพื้นที่ของจังหวัดกว่า 1 ล้านไร่ มีความพร้อมที่จะนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการปศุสัตว์

จากตารางที่ 3.29 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2538 อำเภอที่มีการเลี้ยงปศุสัตว์มากที่สุด คือ อำเภอเมืองอุดรธานี มีปริมาณการปศุสัตว์ทุกประเภทสูงที่สุดในจังหวัด รองลงมาได้แก่ อำเภอกุมภวาปี อำเภอบ้านผือ อำเภอบ้านดุง และ อำเภอศรีธาตุ ตามลำดับ ในช่วงปีดังกล่าว การปศุสัตว์ในจังหวัดอุดรธานีมีการเลี้ยงปศุสัตว์เพิ่มสูงขึ้น และมีแนวโน้มว่าการปศุสัตว์ในอนาคตของจังหวัดอุดรธานีมีลู่วางแจ่มใส จำนวนการปศุสัตว์ทุกชนิดเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับในจังหวัดอุดรธานียังมีพื้นที่ว่างเปล่าที่พร้อมนำมาปรับปรุงเป็นพื้นที่ปศุสัตว์ได้

ตารางที่ 3.26 .สถิติการเพาะปลูกข้าวเจ้าของจังหวัดอุดรธานี จำแนกเป็นรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2534 , 2536 และ 2538

อำเภอ / กิ่งอำเภอ	ปี 2534			ปี 2536			ปี 2538		
	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก/ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก/ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก/ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)
เมืองอุดรธานี	35,692	420	14,991	57,749	353	15,101	60,861	731	41,905
กุมภวาปี	12,425	415	5,156	59,981	348	16,775	28,707	31	414
หนองหาน	7,681	383	29,407	55,319	314	10,670	45,882	420	18,335
บ้านผือ	49,027	328	16,081	50,441	307	12,900	75,897	413	26,179
เพ็ญ	77,079	447	34,454	67,630	289	14,199	62,149	104	5,388
บ้านดุง	41,174	369	15,193	48,373	329	15,916	46,800	348	16,100
ศรีธาตุ	10,708	402	1,620	3,353	304	904	4,050	425	1,721
น้ำโสม	7,876	341	2,686	3,026	300	871	3,651	368	1,165
หนองวัวซอ	11,842	474	5,613	14,285	315	2,828	13,892	306	4,252
กุดจับ	12,425	415	5,156	11,783	373	4,206	6,288	392	2,462
โนนสะอาด	7,330	405	2,969	4,256	297	1,023	3,568	320	1,141
สร้างคอม	13,617	412	5,610	32,297	325	10,508	26,702	283	5,408
วังสามหมอ	20,178	350	7,062	848	272	231	825	339	280
ทุ่งฝน	25,189	456	11,486	17,596	312	4,398	14,720	384	5,194
ไชยวาน	10,008	357	15,592	11,937	314	1,949	14,642	450	6,588
หนองแสง	7,500	298	2,235	5,574	308	1,178	3,980	300	1,194
นายาง	562	480	270	861	459	395	209	416	87
กิ่งอำเภอ พิบูลย์รักษ์				21,472	337	5,490	12,224	325	3,207
กิ่งอำเภอ กุฉินารายณ์							13,610	320	3,910
รวม	350,313	397	175,581	466,781	325	119,542	438,657	351	144,930

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

ตารางที่ 3.27 สถิติการเพาะปลูกอ้อยของจังหวัดอุดรธานี จำแนกตามรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2534 , 2536 และ 2538

อำเภอ / กิ่งอำเภอ	ปี 2534			ปี 2536			ปี 2538		
	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)
เมืองอุดรธานี	5,991	8,000	47,928	14,835	8,000	118,680	25,831	11,365	293,562
กุมภวาปี	154,706	7,814	1,208,873	124,740	10,971	1,247,400	15,970	7,971	95,482
หนองหาน	15,295	125,594	192,625	14,650	11,827	151,862	6,552	8,787	57,573
บ้านผือ	1,706	4,458	7,605	15,211	5,468	83,174	25,078	11,000	275,858
เพ็ญ	1,637	11,235	18,392	1,825	7,036	12,841	1,340	7,288	9,766
บ้านดุง	2,476	12,372	30,633	5,180	7,000	36,260	9,920	1,100	8,734
ศรีธาตุ	52,346	8,936	667,324	54,676	10,396	546,760	73,272	10,000	732,720
น้ำโสม	8,579	5,452	46,773	10,643	7,000	74,501	14,300	9,232	132,020
หนองวัวซอ	4,790	8,921	42,731	584	6,348	3,707	1,654	12,000	13,572
กุดจับ	5,542	72,378	13,093	1,670	6,840	11,423	15,458	14,241	220,144
โนนสะอาด	104,158	9,759	1,016,478	73,580	9,803	716,375	43,884	9,814	430,793
สร้างคอม	25	7,000	175	719	7,501	5,393	714	7,720	5,512
วังสามหมอ	3,760	11,527	77,922	9,495	11,265	106,961	40,013	13,402	536,252
ทุ่งฝน	2,504	8,257	20,675	1,555	7,457	11,596	860	7,362	6,331
ไชยวาน	11,386	13,096	102,053	5,076	10,157	51,557	5,588	8,000	14,704
หนองแสง	55,150	8,869	489,125	45,290	9,443	427,673	44,900	9,325	418,700
นาขุ่น	65	7,000	455	65	5,877	382	2,335	9,261	13,790
กิ่งอำเภอ พิบูลย์รักษ์				1,307	14,200	18,559	2,162	11,126	24,054
กิ่งอำเภอ กุแกว							16,285	11,264	183,554
รวม	430,116	19,451	3,982,860	381,101	8,699	3,625,104	346,116	9,487	3,473,121

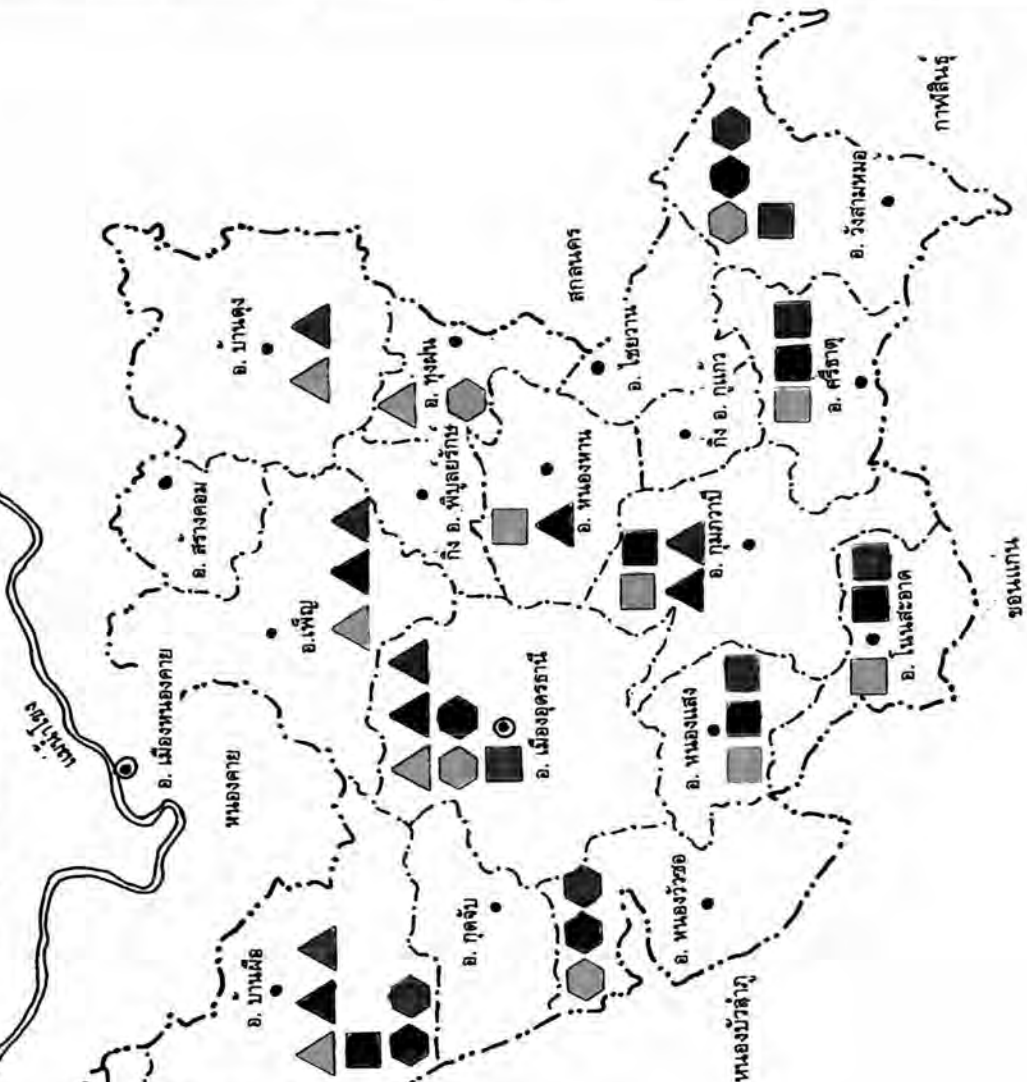
ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

ตารางที่ 3.28 สถิติการเพาะปลูกมันสำปะหลังของจังหวัดอุดรธานี จำแนกเป็นรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2534 , 2536 และ 2538

อำเภอ / กิ่งอำเภอ	ปี 2534			ปี 2536			ปี 2538		
	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก/ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก/ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก/ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)
เมืองอุดรธานี	43,348	2,410	104,469	28,067	2,400	67,667	7,814	2,431	14,670
กุมภวาปี	24,709	3,800	93,894	5,241	2,173	11,389	4,077	2,765	11,271
หนองหาน	7,370	2,380	17,541	3,310	7,133	2,992	517	2,074	1,072
บ้านผือ	26,191	2,140	56,049	60,075	2,059	123,661	50,160	1,980	56,275
เพ็ญ	859	2,330	1,999	1,471	2,525	3,714	165	2,455	405
บ้านดุง	6,072	2,440	14,816	9,397	1,500	14,096	9,200	1,800	16,560
ศรีธาตุ	6,002	2,102	9,436	9,815	2,142	21,034	7,596	2,129	13,873
น้ำโสม	36,057	2,310	83,292	53,468	2,500	133,670	56,853	2,155	94,397
หนองวัวซอ	52,220	3,220	168,148	57,810	2,200	127,182	14,482	3,014	43,642
กุดจับ	16,419	2,490	40,883	15,528	11,777	18,394	6,783	2,000	11,624
โนนสะอาด	9,296	1,990	18,499	4,909	2,177	10,687	7,910	2,500	6,635
สร้างคอม	350	1,690	575	315	1,908	601			
วังสามหมอ	29,790	2,500	74,475	46,139	2,705	124,806	46,318	2,639	100,110
ทุ่งฝน	29,982	2,740	8,171	992	2,522	2,502	1,110	2,299	2,076
ไชยวาน	1,649	2,740	4,518	3,280	2,452	8,043	623	4,000	2,492
หนองแสง	5,235	2,500	8,088	721	2,098	1,513	455	3,000	75
นาผุ	4,360	2,990	13,036	15,019	2,476	37,187	12,446	2,162	12,875
กิ่งอำเภอ ฝึญลักษ์	-	-	-	2,163	1,278	2,752	160	2,050	328
กิ่งอำเภอ กุแก้ว	-	-	-	-	-	-	1,935	1,849	3,577
รวม	299,909	2,516	717,889	317,800	3,001	711,890	228,704	2,279	391,957

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

บทบาทและแนวโน้มการเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้าและการลงทุน ของเมืองอุดรธานี แสดง พื้นที่เพาะปลูกการเกษตรหลักของจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 , 2536 และ 2538

สัญลักษณ์

△	ขาว	●	ปี พ.ศ. 2534
□	ออก	●	ปี พ.ศ. 2536
◡	มันสำปะหลัง	●	ปี พ.ศ. 2538

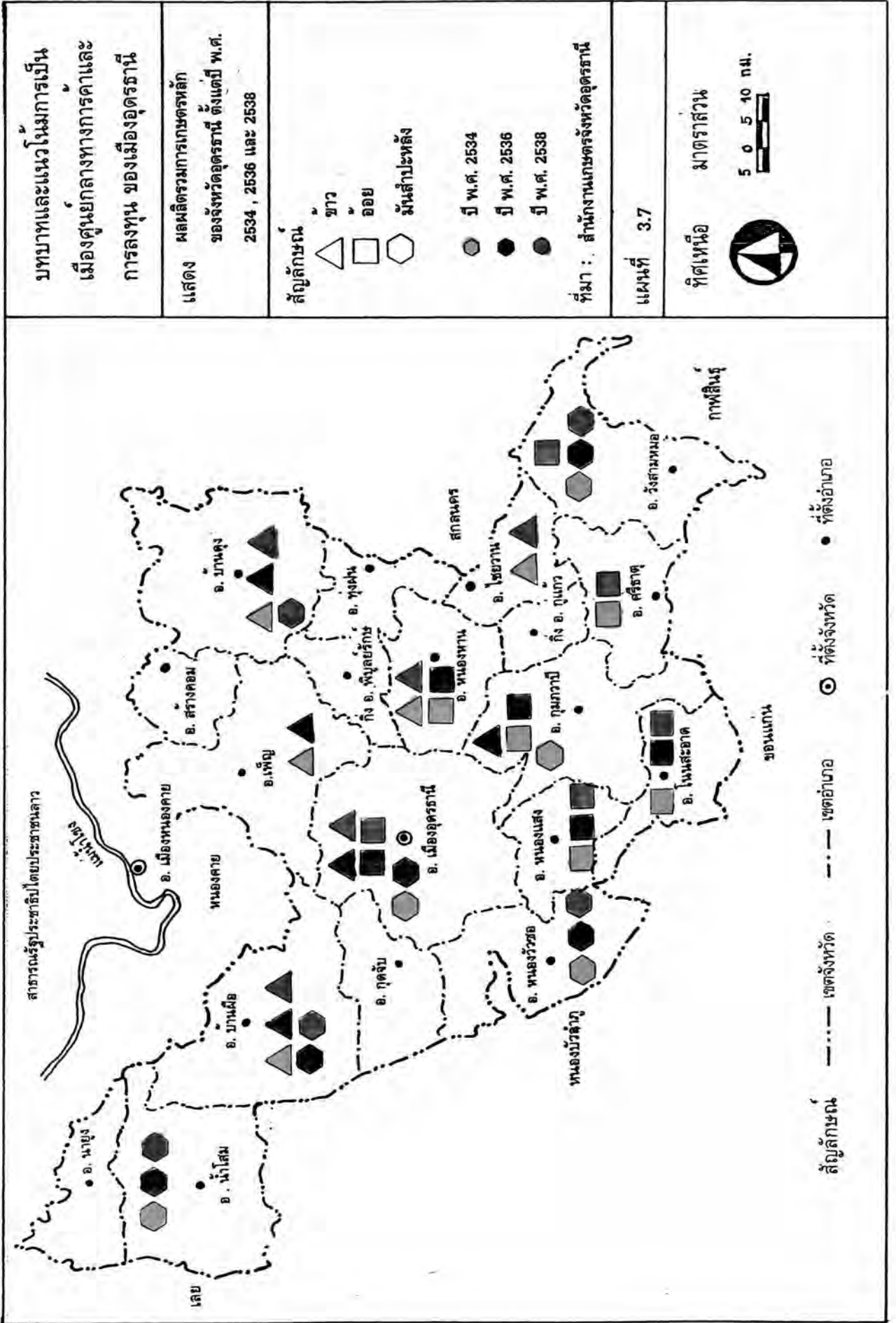
ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานี
แผนที่ 3.6

ทิศเหนือ

มาตราส่วน 5 0 5 10 กม.

สัญลักษณ์

— · — · —	เขตจังหวัด	○	ที่ตั้งจังหวัด	●	ที่ตั้งอำเภอ
— — —	เขตอำเภอ				

ตารางที่ 3.29 จำนวนบุคลากรของจังหวัดอุดรธานี จำแนกตามชนิดสัตว์ เป็นรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2534 , 2536 และ 2538

อำเภอ / กิ่งอำเภอ	ปี 2534										ปี 2536										ปี 2538										
	ชนิดของสัตว์ (ตัว)					ชนิดของสัตว์ (ตัว)					ชนิดของสัตว์ (ตัว)					ชนิดของสัตว์ (ตัว)					ชนิดของสัตว์ (ตัว)					ชนิดของสัตว์ (ตัว)					
	โค	กระบือ	เกิด	โท	หม	สุกร	โค	กระบือ	เกิด	โท	หม	สุกร	โค	กระบือ	เกิด	โท	หม	สุกร	โค	กระบือ	เกิด	โท	หม	สุกร	โค	กระบือ	เกิด	โท	หม	สุกร	
เมืองอุดรธานี	9,410	29,521	12,120	1,735,000	920	14,520	11,494	24,740	54,317	211,318	1,943	11,560	29,161	62,268	269,190	1,491,623	22,050	88,359													
กุดจับ	2,140	9,801	22,743	67,213	1,250	2,127	5,979	8,416	24,406	94,501	763	3,226	16,208	20,316	112,675	310,122	1,571	16,032													
กุมภวาปี	3,554	16,365	11,527	145,989	710	5,543	13,425	23,251	50,465	140,699	391	7,375	8,064	15,297	30,541	132,900	824	11,458													
โซนจาน	4,674	8,431	20,442	44,783	587	2,535	5,485	6,814	20,388	42,385	275	1,209	5,364	15,528	9,500	13,500	250	3,617													
ทุ่งฝน	1,757	9,504	13,435	44,115	98	3,130	4,849	8,211	14,090	46,550	187	1,459	10,541	6,424	11,150	50,000	435	1,984													
น้ำโสม	2,168	2,958	13,622	24,356	482	1,308	4,431	3,224	29,054	58,658	410	1,365	3,873	2,490	20,920	46,770	954	959													
โนนสะอาด	2,170	9,048	5,829	10,027	411	1,264	3,791	10,066	9,911	27,814	-	1,914	8,042	5,828	19,177	84,743	1,520	2,855													
บ้านดุง	4,729	17,951	14,258	85,895	352	4,562	7,562	18,504	30,299	75,861	378	4,171	3,746	9,896	14,262	31,986	168	2,533													
บ้านผือ	4,227	17,461	40,934	303,262	594	4,587	8,755	17,878	47,980	150,018	624	7,422	4,852	7,532	2,000	26,200	394	5,364													
เพ็ญ	7,020	20,030	33,800	99,000	570	5,070	12,869	23,506	32,558	108,436	510	2,867	9,230	7,600	2,940	3,150	440	2,592													
วังสามหมอ	2,274	2,808	4,025	17,732	408	2,784	6,657	3,807	5,415	21,130	34	1,381	5,896	5,522	12,500	30,200	-	2,030													
ศรีวิชัย	8,854	5,446	20,145	47,889	227	2,046	9,232	6,960	21,532	59,575	237	2,156	1,839	9,530	14,700	40,400	198	1,110													
สร้างคอม	4,495	7,325	2,200	11,800	170	3,670	5,643	6,483	15,464	33,072	102	1,243	7,652	7,864	3,736	32,880	387	2,394													
หนองวัวซอ	4,475	8,681	22,036	60,036	640	2,343	11,193	7,155	13,807	39,376	763	2,515	13,680	23,970	34,569	24,916	930	4,595													
หนองแสง	2,010	5,785	6,350	45,422	95	2,602	702	1,177	1,309	11,601	213	674	4,285	5,858	7,295	247	-	2,962													
หนองพันทา	3,743	5,914	30,675	281,543	47	8,677	14,193	31,305	66,195	188,597	1,167	5,866	6,341	1,172	9,919	24,479	420	570													
นาสูง	739	2,221	5,235	13,463	86	846	1,948	1,046	6,631	23,795	59	443	18,420	12,000	18,000	59,000	1,500	1,220													
กิ่งอำเภอ พิบูลย์รักษ์	-	-	-	-	-	-	1,992	6,745	10,245	27,733	99	1,020	-	-	-	-	-	834													
กิ่งอำเภอ กุมภวาปี	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,316	3,348	6,260	1,000	153	1,105													
รวม	69,439	179,050	279,376	3,037,465	7,637	67,612	130,200	209,308	454,066	1,361,119	8,145	57,866	161,510	222,443	599,334	2,403,116	32,194	152,563													

ที่มา สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, ปี พ.ศ. 2540

3.1.3.3 ภาคอุตสาหกรรม

จังหวัดอุตรธานีมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมากเป็นอันดับที่ 3 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองจากจังหวัดนครราชสีมาและขอนแก่น โรงงานอุตสาหกรรมที่มีเป็นจำนวนมากในจังหวัด คือ อุตสาหกรรมการเกษตร เช่น โรงสีข้าว โรงงานน้ำตาล โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

ในปี พ.ศ. 2538 จังหวัดอุตรธานีมีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนรวมทั้งสิ้น 3,569 แห่ง การจ้างงาน 16,234 คน และเงินลงทุน 17,768.19 ล้านบาท แต่โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ในจังหวัดอุตรธานีเป็นโรงงานขนาดเล็ก เช่น โรงสีข้าว อู่ซ่อมเครื่องยนต์ ภายในจังหวัดอุตรธานี มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เพียง 10 แห่ง ได้แก่ โรงงานน้ำตาล โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ปอ แต่โรงงานเหล่านี้กลับมีเงินลงทุนเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 79 ของจำนวนเงินลงทุนในอุตสาหกรรมของจังหวัดอุตรธานี

ตารางที่ 3.30 เงินลงทุนของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในจังหวัดอุตรธานี ปี พ.ศ. 2538

โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในจังหวัดอุตรธานี	เงินลงทุน (ล้านบาท)
โรงงานน้ำตาลกุ่มกาวปี	4,500
โรงงานน้ำตาลเกษตรผล	4,096
โรงงานน้ำตาลเริ่มอุดม	3,050
บ.อุตสาหกรรมปอและหนุ่ จำกัด	1,537
บ.อุตรสยามผลิตภัณฑ์ไม้ (1986) จำกัด	457
บ.ทีพีไอโพลีน จำกัด	230
บ.โรงสีไค้ยูฮะ	168
รวม	14,038

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุตรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.30 พบว่าโรงงานอุตสาหกรรมที่มีเงินลงทุนสูงสุด คือ โรงงานน้ำตาล จำนวน 3 แห่ง ซึ่งตั้งในเขตอำเภอกุ่มกาวปี 2 แห่ง และอำเภอหนองหาน 1 แห่ง เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีการเพาะปลูกอ้อยสูง สามารถรับผลผลิตในอำเภอและพื้นที่ข้างเคียง ซึ่งระดับการผลิตของโรงงานน้ำตาลในจังหวัดอุตรธานีเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก

ตารางที่ 3.31 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่มีจำนวนมากที่สุด 10 อันดับแรกของจังหวัดอุดรธานี ปี พ.ศ. 2538

ประเภทกิจกรรม	จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม (แห่ง)
โรงสีข้าว	2,588
โรงงานมันเส้น	184
กิจการซ่อมแซมเครื่องยนต์ อุปกรณ์รถยนต์	178
กิจการทำผลิตภัณฑ์คอนกรีต	107
กิจการทำเกลือสินเธาว์	82
กิจการกลึงและเชื่อมโลหะ	37
กิจการซ่อมแซมยานที่ขับเคลื่อนด้วยเครื่องยนต์ หรือส่วนประกอบของงาน	35
กิจการทำเครื่องเรือนจากไม้	33
กิจการซ่อมเครื่องยนต์ รถยนต์	30
กิจการทำผลิตภัณฑ์อาหารจากแป้ง	26
รวม	3,300

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.31 พบว่า ในปี พ.ศ. 2538 จังหวัดอุดรธานีมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมประเภทโรงสีข้าวมากที่สุด จำนวน 2,588 แห่ง หรือร้อยละ 72.51 ของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมรวมทั้งจังหวัด ซึ่งโรงงานส่วนใหญ่กระจุกอยู่ในอำเภอเมืองอุดรธานี และอำเภอกุมภวาปี นอกจากนี้ยังกระจายทั่วไปทุกอำเภอ เนื่องจากการปลูกข้าวมีการเพาะปลูกทุกอำเภอ โรงสีข้าวในจังหวัดอุดรธานีเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ใช้เครื่องจักรขนาดเล็กและเงินลงทุนต่ำ

อุตสาหกรรมที่มีจำนวนมากในจังหวัดอุดรธานีเป็นประเภทอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากการเกษตร ใช้ผลผลิตในท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป กิจการอุตสาหกรรมของจังหวัดอุดรธานีมีสู่ทางการขยายตัวมากในอนาคต ได้แก่ อุตสาหกรรมซ่อมเครื่องยนต์ , อุปกรณ์รถยนต์ , ผลิตภัณฑ์คอนกรีต กลึงเชื่อมโลหะ , ตัดเย็บเสื้อผ้า รายได้จากการอุตสาหกรรมก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มเฉลี่ยปีละ 2,000 ล้านบาท⁷

⁷ สำนักงานจังหวัดอุดรธานี , สำนักรวมจังหวัดอุดรธานี , หน้า 5

ตารางที่ 3.32 จำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรม เงินทุนและจำนวนคนงาน ของจังหวัดอุดรธานี จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2534 , 2536 และ 2538

ประเภทอุตสาหกรรม	2534				2536				2538			
	จำนวนสถานประกอบการ (แห่ง)	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนคนงาน (คน)	จำนวนสถานประกอบการ (แห่ง)	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนคนงาน (คน)	จำนวนสถานประกอบการ (แห่ง)	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนคนงาน (คน)	จำนวนสถานประกอบการ (แห่ง)	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนคนงาน (คน)
การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	3,872	3,987	7,708	3,643	13,434	7,041	2,917	130	2,623			
การผลิตสิ่งทอสิ่งถักและเครื่องแต่งกาย	13	530	2,172	21	1,695	3,271	24	16	2,377			
การผลิตไม้และผลิตภัณฑ์ไม้	59	217	1,560	59	619	1,844	63	6	2,117			
การผลิตกระดาษและกระดาษพิมพ์	7	12	47	7	59	43	6	1	153			
ผลิตภัณฑ์พลาสติกและยาง	14	33	219	18	127	271	90	9	163			
ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	81	93	800	78	439	765	23	9	187			
ผลิตภัณฑ์โลหะ	56	21	386	68	152	524	37	7	155			
ผลิตภัณฑ์จากเครื่องจักรและอุปกรณ์	101	49	495	76	302	563	61	1	270			
การบริการ	210	157	1,276	198	485	1,277	267	12	2,760			
อุตสาหกรรมการผลิตอื่นๆ	9	33	343	4	67	266	4	0	250			
รวม	4,422	5,102	15,006	4,172	17,379	15,845	3,492	191	11,055			

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

ตารางที่ 3.33 จำนวนโรงงาน จำนวนเงินทุนและจำนวนคนงาน ของจังหวัดอุดรธานี จำแนกเป็นรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2534 , 2536 และ 2538

อำเภอ / กิ่งอำเภอ	ปี 2534			ปี 2536			ปี 2538		
	จำนวนโรงงาน (แห่ง)	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนคนงาน (คน)	จำนวนโรงงาน (แห่ง)	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนคนงาน (คน)	จำนวนโรงงาน (แห่ง)	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนคนงาน (คน)
เมืองอุดรธานี	780	4,569.19	7,859	894	4,895.10	8,944	963	5,648.04	9,839
กุมภวาปี	299	8,759.35	1,578	344	8,700.19	1,052	347	8,711.81	1,087
หนองหาน	247	3,067.35	430	260	3,072.90	470	248	3,096.86	697
บ้านผือ	338	69.01	668	369	77.53	689	362	74.97	999
เพ็ญ	264	21.67	282	310	25.20	355	309	27.96	370
บ้านดุง	231	27.61	291	295	30.34	337	377	68.34	1,377
ศรีธาตุ	77	14.88	174	113	18.82	169	118	18.82	183
นาโสน	60	15.16	203	61	15.92	188	66	23.66	225
หนองวัวซอ	143	102.31	154	142	105.66	490	144	107.05	497
กุตุ้งชุม	151	26.66	182	145	13.82	160	158	22.43	250
โนนสะอาด	103	22.33	208	38	16.82	110	41	19.56	120
สร้างคอม	56	4.15	58	68	5.71	92	67	5.71	92
วังสามหมอ	62	15.53	171	112	22.05	220	108	19.84	196
ทุ่งฝน	68	5.36	68	64	5.85	74	65	5.50	76
โซนจาน	70	6.79	76	85	7.56	85	112	10.14	112
หนองแสง	40	5.09	70	41	3.79	68	41	3.30	60
กิ่งอำเภอ นามูง	3	0.41	6	3	0.65	15	2	0.55	14
กิ่งอำเภอ พิบูลย์รักษ์	41	3.74	41	41	3.66	40	41	3.66	40
รวม	3,033	16,726.57	12,509	3,375	17,021.09	13,558	3,569	17,768.19	16,234

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.32 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2538 จังหวัดอุดรธานีมีจำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรม ประเภทที่มากที่สุด คือ การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม โดยในปี พ.ศ. 2534 , 2536 และ 2538 มีจำนวน 3,872 แห่ง , 3643 แห่ง และ 2,917 แห่ง ตามลำดับ ซึ่งเมื่อปี พ.ศ. 2538 จำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรม จำนวนเงินทุนและจำนวนคนงานลดลง เนื่องจากการแยกอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในจังหวัดออก และจำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมรองลงมาคือ ประเภทการบริการ และ ประเภทผลิตภัณฑ์จากเครื่องจักรและอุปกรณ์ สำหรับอุตสาหกรรมที่มีผู้ทางการลงทุนแจ่มใส คือ อุตสาหกรรมประเภทการผลิตสิ่งทอและเครื่องแต่งกาย เพราะมีจำนวนเงินทุนเพิ่มจากปี พ.ศ. 2534 จากจำนวน 530 ล้านบาท เป็น 1,695 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2536 และในปัจจุบันจังหวัดอุดรธานีเป็นศูนย์กลางการค้าส่งเสื้อผ้าสำเร็จรูปของภูมิภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

จากตารางที่ 3.33 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2538 ภาวะอุตสาหกรรมในจังหวัดอุดรธานี อำเภอเมืองอุดรธานีเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมและจำนวนคนงานมากที่สุดในจังหวัดอุดรธานี แต่โรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นกิจการขนาดเล็ก เพราะใช้เงินลงทุนจำนวนไม่สูงมากนักแต่ใช้แรงงานมาก เช่น โรงสีข้าว อู่ซ่อมรถ หรืออุตสาหกรรมภายในชุมชน โรงงานอุตสาหกรรมในเขตอำเภอเมืองอุดรธานีส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2538 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม จำนวนเงินทุนและจำนวนคนงานในทุกอำเภอเพิ่มขึ้น แต่โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ในจังหวัดมีขนาดเล็ก เงินลงทุนไม่สูง อุตสาหกรรมในจังหวัดอุดรธานี กระจุกตัวอยู่ในบางพื้นที่ คือ อำเภอเมืองอุดรธานี อำเภอกุมภวาปี อำเภอหนองหาน อำเภอบ้านผือ อำเภอเพ็ญ และอำเภอหนองวัวซอ ตามลำดับ (ตารางที่ 3.33) สำหรับอำเภอกุมภวาปีและอำเภอหนองหานเป็นอำเภอที่มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมไม่มากนัก แต่มีเงินลงทุนที่สูงที่สุดในจังหวัด เพราะเป็นที่ตั้งของโรงงานน้ำตาล ซึ่งมีโรงงานน้ำตาลจำนวน 2 แห่ง ในอำเภอกุมภวาปี และโรงงานน้ำตาล 1 แห่งในอำเภอหนองหาน โดยในปี พ.ศ. 2538 โรงงานน้ำตาลทั้ง 3 แห่ง มีเงินลงทุนรวม 11,646 ล้านบาท หรือร้อยละ 65.54 ของเงินลงทุนในภาคอุตสาหกรรมทั้งจังหวัด จังหวัดอุดรธานีมีการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในบางพื้นที่ ในขณะที่พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดมีการกระจายตัวของอุตสาหกรรมน้อยมาก

ตารางที่ 3.34 จำนวนโรงงาน การจ้างงานและเงินทุน ของจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 - 2538

รายการ	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538
จำนวนโรงงาน (แห่ง)	2,414	2,536	3,033	3,206	3,375	3,395	3,569
การจ้างงาน (คน)	8,529	9,050	12,509	12,381	13,558	14,899	16,234
เงินลงทุน (ล้านบาท)	11,577	11,860	16,727	16,720	17,021	17,217	17,768

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.34 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 -2538 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดอุดรธานี เพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดการจ้างงานภายในจังหวัดเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ประชากรมีงานทำ และทำให้มีเงินลงทุนภายในจังหวัดสูงขึ้น ส่งผลให้เกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจ มีการหมุนเวียนการเงินภายในเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานี

3.1.3.4 การค้าและการบริการ

จังหวัดอุดรธานีเป็นศูนย์กลางทางการค้าและการบริการในระดับอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นศูนย์กลางของการรวม - กระจายสินค้าอุปโภค บริโภคของอนุภาคและประเทศลาว นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางการค้าส่งเสื้อผ้าสำเร็จรูป ของอนุภาคและส่งไปจำหน่ายยังกรุงเทพฯ

จากตารางที่ 3.35 พบว่า ธุรกิจการค้าส่ง - การค้าปลีก เป็นสาขาการผลิตที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานี และมีแนวโน้มว่าสาขาการผลิตดังกล่าวจะเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต โดยในปี พ.ศ. 2537 สาขาการผลิต การค้าส่ง - การค้าปลีก มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด เท่ากับ 4,070,697 บาท หรือร้อยละ 20.43 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งจังหวัด และร้านค้าประเภทการค้าส่ง - การค้าปลีก ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองอุดรธานี อำเภอเพ็ญ และอำเภอกุมภวาปี ตามลำดับ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา ธุรกิจการค้าส่ง - การค้าปลีก ของจังหวัดอุดรธานี มีการเปลี่ยนแปลงสูงมากเพราะธุรกิจการค้าสมัยใหม่เข้ามาในเมืองอุดรธานีในรูปแบบร้านสะดวกซื้อ หรือมินิมาร์ท ได้เริ่มเปิดดำเนินการ โดยอาศัยการซื้อสิทธิ์และการจัดการการค้าสมัยใหม่จากต่างประเทศในลักษณะ Cash and Carry เกิดขึ้นในเมืองอุดรธานี คือ ทางสรรพสินค้าแมคโครและบิ๊กซี รวมทั้งโครงการคอมเพล็กซ์ หรือเจริญศรีคอมเพล็กซ์ ในเขตเมืองอุดรธานี ที่เปิดดำเนินการเป็นโครงการที่มีการลงทุนขนาดใหญ่ที่สุดในสาขาการค้าทั้งหมดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาวะการค้าและการบริการ หลังปี พ.ศ. 2537 เมื่อมีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) ที่หนองคาย ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญในการเดินทางเข้าสู่กำแพงนครเวียงจันทน์ เมืองหลวงของสปป.ลาว จังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) ดังกล่าว โดยพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ เมืองอุดรธานี เพราะมีการขยายตัวในด้านธุรกิจการค้าและการบริการเป็นจำนวนมาก เช่น การก่อสร้างโรงแรมชั้นหนึ่งเพิ่มเติม การก่อสร้างศูนย์การค้าขนาดใหญ่ และโรงพยาบาลขนาดใหญ่หลายแห่งเพื่อบริการแก่ประชาชนในจังหวัดอุดรธานี อนุภาค และจากสปป.ลาว

ตารางที่ 3.35 จำนวนการจดทะเบียนพาณิชย์ในจังหวัดอุดรธานี จำแนกตามรายอำเภอ
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2536

อำเภอ	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536
เมืองอุดรธานี	5,165	5,208	5,292	5,385	5,498	5,622	5,740
กุมภวาปี	110	112	140	176	223	228	228
บ้านผือ	100	98	99	99	99	99	99
เพ็ญ	377	377	377	398	399	399	399
บ้านดุง	267	280	292	183	183	183	183
ศรีธาตุ	29	29	29	29	243	43	45
น้ำโสม	212	220	226	233	243	247	247
หนองวัวซอ	56	56	63	63	90	90	90
โนนสะอาด	75	75	8	89	100	111	111
สร้างคอม	1	1	2	3	29	29	29
วังสามหมอ	45	51	57	78	89	103	103
ทุ่งฝน	1	1	2	2	13	13	13
หนองแสง	44	48	54	36	43	58	58
นายาง			4	7	7	14	14
ไชยวาน						26	26
รวม	6,482	6,557	6,718	6,781	7,059	7,303	7,411

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.35 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2536 สถิติการจดทะเบียนพาณิชย์ในจังหวัดอุดรธานีเพิ่มสูงขึ้น มีการกระจุกตัวของการค้า - การบริการในพื้นที่อำเภอเมืองอุดรธานีมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ อำเภอเพ็ญ อำเภอบ้านดุง อำเภอน้ำโสม และอำเภอกุมภวาปี ตามลำดับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา อำเภอกุมภวาปีมีการจดทะเบียนพาณิชย์เพิ่มขึ้น เนื่องจากพื้นที่อำเภอเมืองอุดรธานีมีการพัฒนา เพื่อรองรับการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) ทำให้การลงทุนทางการค้าและการบริการในพื้นที่อำเภอกุมภวาปีซึ่งอยู่ติดกับอำเภอเมืองอุดรธานีขยายตัวตาม และอำเภอกุมภวาปียังเป็นศูนย์กลางทางการค้าและการบริการแก่ชุมชนทางทิศใต้ของจังหวัดอุดรธานี ประกอบกับเมื่อมีการเชื่อมริ้วการพัฒน ขอนแก่น - อุดรธานี โดยอำเภอกุมภวาปีอยู่ระหว่างริ้วการพัฒนาดังกล่าวจึงได้รับความเจริญตาม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา การจดทะเบียนพาณิชย์ในอำเภอต่างๆของจังหวัดอุดรธานีเพิ่มสูงขึ้น และมีแนวโน้มว่าในอนาคตจะเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากการเปิดการค้ากับสปป.ลาว และจังหวัดอุดรธานีก็เป็นเมืองหน้าด่านสู่ประตูอินโดจีน

ตารางที่ 3.36 จำนวนผู้จดทะเบียนประกอบธุรกิจการค้าที่คงอยู่ จำแนกตามประเภทการจดทะเบียน
ของจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2538

ปี	รวม	ทะเบียนพาณิชย์	นิติบุคคล			
			รวม	บริษัทจำกัด	ลงทุนส่วนจำกัด	ลงทุนส่วนสามัญ
2530	8,524	7,225	1,299	268	936	41
2531	8,621	7,372	1,309	263	1,002	41
2532	9,044	7,674	1,370	298	1,031	41
2533	9,214	7,750	1,464	345	1,077	41
2534	9,606	8,083	1,526	319	1,165	42
2535	10,027	8,301	1,726	441	1,242	43
2536	10,197	8,420	1,777	488	1,246	43
2537	7,902	5,911	1,991	592	1,356	43
2538	8,430	6,131	2,299	703	1,553	43

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.36 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2536 แนวโน้มการจดทะเบียนพาณิชย์ของจังหวัดอุดรธานีเพิ่มขึ้น แต่ในปี พ.ศ. 2537 การจดทะเบียนพาณิชย์กลับมีจำนวนลดน้อยลงเนื่องจากการแยกจังหวัดหนองบัวลำภูออก ซึ่งเดิมอำเภอหนองบัวลำภูเป็นอำเภอที่เป็นศูนย์กลางทางการค้าระดับชุมชนทางทิศตะวันตกของจังหวัดอุดรธานี เมื่อมีการแยกอำเภอหนองบัวลำภูออกไปตั้งเป็นจังหวัด ทำให้จำนวนการจดทะเบียนพาณิชย์ของจังหวัดอุดรธานีลดลง ในขณะที่การจดทะเบียนนิติบุคคลของจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2538 มีจำนวนเพิ่มขึ้น เพราะการจดทะเบียนประกอบธุรกิจดังกล่าวจะกระจุกตัวอยู่เฉพาะในเมืองอุดรธานีเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีในเขตอำเภอหนองบัวลำภูและอำเภออื่นๆที่แยกออกไป จึงทำให้จำนวนของการประกอบธุรกิจการค้าประเภทนิติบุคคลมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นต่อไป จำนวนการจดทะเบียนพาณิชย์ในปี พ.ศ. 2537 และ 2538 เป็นตัวเลขที่มีการรวบรวมเฉพาะในเขตอำเภอเมืองอุดรธานีเท่านั้น

ตารางที่ 3.37 พื้นที่ขออนุญาตก่อสร้างในจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2538

ปี	พื้นที่ก่อสร้าง (ตารางกิโลเมตร)
2530	68,750
2531	78,893
2532	102,856
2533	81,537
2534	65,523
2535	246,327
2536	981,000
2537	3,031,000
2538	3,854,000

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย , ปี พ.ศ. 2540

การเพิ่มขึ้นของพื้นที่ขออนุญาตก่อสร้างเป็นไปตามสถานการณ์ทางการเมือง โดยในปี พ.ศ. 2532 จังหวัดอุดรธานี มีการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ขออนุญาตก่อสร้างจำนวนมาก เนื่องจากการซื้อขายที่ดินภายในจังหวัดอุดรธานีมาก ทำให้มีการลงทุนด้านพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรมและการก่อสร้างขยายตัวต่อเนื่องมาจากปี พ.ศ. 2531 มีการเก็งกำไรการซื้อขายที่ดินเป็นไปอย่างคึกคัก การซื้อขายที่ดินมีมากจึงทำให้ราคาที่ดินขยับตัวสูงขึ้นมาก และในช่วงปีดังกล่าวเป็นปีที่ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ทำให้การค้ำที่ดินทั่วประเทศคึกคัก และจังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับผลกระทบด้านที่ดินดังกล่าว⁸

แต่ในปี พ.ศ. 2533 พื้นที่ขออนุญาตก่อสร้างในจังหวัดอุดรธานีลดลง เนื่องจากเหตุการณ์สงครามในตะวันออกกลาง ภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ส่งผลกระทบต่อภาวะการค้าและการบริการในจังหวัดอุดรธานี ราคาน้ำมันขยับตัวสูงขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมถดถอย จากการเกิดสงครามตะวันออกกลาง ทำให้ราคาที่ดินเริ่มชะลอตัวลงส่งผลกระทบต่อธุรกิจก่อสร้าง พื้นที่ขออนุญาตก่อสร้างในจังหวัดอุดรธานีจึงลดลง⁹

ในปี พ.ศ. 2534 เกิดเหตุการณ์ปฏิวัติในประเทศไทย คือ พฤษภาทมิฬ ทำให้ธุรกิจการค้าและการบริการในจังหวัดอุดรธานีถดถอยต่อเนื่องจากปีก่อน โดยเฉพาะการก่อสร้างได้รับผลกระทบมาก¹⁰

ปี พ.ศ. 2535 -2536 ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานีกลับมาคึกคักอีกครั้ง เพื่อรองรับการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) ที่หนองคาย ภายในเมืองอุดรธานีมีการก่อสร้างสถานบริการต่างๆเพิ่มเติมมากมาย เช่น โรงแรม โรงพยาบาล ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ อพาทเมท์ และหอพักต่างๆ ในขณะที่

⁸ สำนักงานจังหวัดอุดรธานี ,ยุทธศาสตร์การพัฒนจังหวัดอุดรธานี หน้า 54

⁹ เรื่องเดียวกัน , หน้าเดียวกัน

¹⁰ เรื่องเดียวกัน , หน้าเดียวกัน

รอบเมืองอุดรธานีก็มีการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรมากมาย ทำให้มีการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ก่อสร้างในจังหวัดอุดรธานี¹¹

ปี พ.ศ. 2537 - 2538 เมื่อมีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) แล้ว ภาวะการค้าภายในจังหวัดอุดรธานีคึกคักมาก การลงทุนทางด้านพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และการก่อสร้าง มีการลงทุนเพิ่มขึ้น ด้านพาณิชยกรรมมีการจดทะเบียนพาณิชย์เพิ่มขึ้น สำหรับอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนเพิ่มขึ้น ได้แก่ อุตสาหกรรมก่อสร้าง และอุตสาหกรรมประเภทโรงงานน้ำตาลมีการขยายกำลังผลิตเพิ่มขึ้น เมืองอุดรธานีสามารถเป็นพื้นที่ที่รองรับการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) ได้ และสามารถพัฒนาเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้าและการลงทุนไปสู่ประเทศอินโดจีน เนื่องจากความไม่พร้อมในการพัฒนาของเมืองหนองคาย และผลการพัฒนาเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2536 -2537 ทำให้นักลงทุนมีความมั่นใจในพื้นที่เมืองอุดรธานี จึงมีการเพิ่มการลงทุนด้านการค้า การบริการและอุตสาหกรรมในจังหวัดอุดรธานีมากขึ้น รวมทั้งในอนาคตมีแนวโน้มว่าจังหวัดอุดรธานีสามารถเติบโตต่อไปได้อีก และพื้นที่ขออนุญาตก่อสร้างในจังหวัดอุดรธานีจะเพิ่มสูงขึ้น

¹¹ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน

3.1.3.5 การค้าชายแดนไทย - ลาว

แม้ว่าจังหวัดอุดรธานีไม่ได้เป็นจังหวัดชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับสปป.ลาวโดยตรง แต่เป็นเมืองหน้าด่านสู่ประเทศอินโดจีน เนื่องจากความไม่พร้อมในการพัฒนาของเมืองหนองคาย ซึ่งมาจากข้อจำกัดในด้านกายภาพของเมืองและถูกกำหนดให้เป็นเขตปลอดทหาร ในขณะที่จังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดที่อยู่ถัดลงมาทางตอนใต้ เป็นเมืองหลักที่รัฐให้การสนับสนุนในการพัฒนามาตลอด โดยกำหนดให้เมืองอุดรธานีเป็นเมืองหลักของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 4 เป็นต้นมา

ไทยมีการค้าชายแดนกับสปป.ลาว โดยมี 11 จังหวัดที่มีแนวพรมแดนติดกับแม่น้ำโขงยาว 1,730 กิโลเมตร¹² ได้แก่ จังหวัดเชียงราย พะเยา น่าน อุดรดิตต์ พิษณุโลก เลย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญและอุบลราชธานี โดยจุดผ่านแดนหนองคายเป็นจุดผ่านแดนที่มีมูลค่าการค้าที่สูงที่สุดระหว่างไทยกับสปป.ลาว และในอนาคตจุดผ่านแดนหนองคายจะมีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากสปป.ลาวได้เปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจากสังคมนิยมมาเป็นระบบตลาดเสรี ซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการค้า ซึ่งในอดีตจะจำกัดแต่เฉพาะสินค้าในหมวดอุปโภคบริโภค จะเริ่มมีรูปแบบการค้าที่เปลี่ยนแปลง สินค้าค้าชายจะเพิ่มปริมาณและหมวดหมู่มากขึ้น รวมทั้งในปัจจุบันร้านค้าในสปป.ลาว จะเข้ามาซื้อสินค้าโดยผ่านเมืองอุดรธานีและบริษัทผู้ผลิตขนาดใหญ่ได้เริ่มเข้าไปจัดตั้งบริษัทนำเข้า - ส่งออก ที่กำแพงนครเวียงจันทน์ เช่น บริษัทไอเอสภา ซึ่งภาวะทางการค้าดังกล่าวมีความสำคัญต่อการเพิ่มโอกาสการค้ากับสปป.ลาว

ภาวะการค้าชายแดนไทย - ลาว ที่จังหวัดหนองคาย เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เศรษฐกิจของเมืองอุดรธานีเติบโต เพราะหลังจากการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) ซึ่งเป็นสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งแรกในประเทศไทย ทำให้การขนส่งสินค้าระหว่างไทย - ลาว เป็นไปอย่างสะดวกมากขึ้น และการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) เป็นปัจจัยที่เปิดโอกาสให้จังหวัดอุดรธานีเปิดเศรษฐกิจกับประเทศอินโดจีน โดยเฉพาะกับสปป.ลาวที่กำแพงนครเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของสปป.ลาว การพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาวจะเกิดขึ้นกับจังหวัดอุดรธานี เพราะมีการค้าระดับใหญ่ ในขณะที่จังหวัดหนองคายเป็นเพียงจุดผ่านแดน สินค้าจากสปป.ลาวจะมารวมที่เมืองอุดรธานีก่อนส่งไปยังที่ต่างๆในเขตอิทธิพลการให้บริการของเมืองอุดรธานี และเมืองอุดรธานีเป็นศูนย์กลางรวบรวมและกระจายสินค้าจากสปป.ลาว อนุภาคและกรุงเทพฯ การพัฒนาในอนาคต เมื่อมีการก่อสร้างทางรถไฟบนสะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) สำเร็จลงแล้ว ก็จะมีการขนส่งสินค้าผ่านทางสะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) จากสปป.ลาวไปออกที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เพื่อออกสู่ประเทศที่สาม หรือการที่สินค้าจะผ่านจากสปป.ลาวมารวมที่ท่าลำโพงในกรุงเทพฯ และออกสู่สิงคโปร์ เพื่อออกสู่ประเทศที่สามต่อไป รวมทั้งการบุกตลาดจีนทางตอนใต้โดยผ่านทางสปป.ลาว เนื่องจากเป็นตลาดขนาดใหญ่ มีประชากรเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีฐานอำนาจการซื้อสูง

¹² สำนักงานพาณิชย์จังหวัดหนองคาย, ข้อมูลภาวะการค้าชายแดนไทย - สปป.ลาว จังหวัดหนองคาย (หนองคาย) สำนักงานพาณิชย์จังหวัดหนองคาย

ภาพที่ 3.1 ที่ตั้งของด่านพรมแดนหนองคาย

ด่านพรมแดนหนองคาย ตั้งอยู่ปลายสะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย เป็นด่านพรมแดนที่มีมูลค่าการค้าระหว่าง ประเทศไทย - สปป.ลาว สูงสุด สินค้าผ่านแดน จาก สปป.ลาว สู่ ประเทศที่สาม หรือจาก ประเทศที่สาม สู่ สปป.ลาว รวมทั้งเป็นเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยวเข้าสู่นครเวียงจันทน์ในสปป.ลาว

ภาพที่ 3.2 การค้าระหว่างประเทศที่จุดผ่านแดนถาวรท่าเสด็จ

การค้าระหว่างประเทศที่จุดผ่านแดนถาวรท่าเสด็จ ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการขนส่งสินค้าจากฝั่งไทยและฝั่งลาว โดยเรือข้ามฟากแม่น้ำโขง (รูปที่ 1) สินค้าที่ขนส่งเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคที่มีจำนวนน้อย ต้องมีการชั่งน้ำหนักและตรวจเสียภาษี บริเวณท่าเรือท่าเสด็จ (รูปที่ 3) ส่วนบริเวณข้างเคียงกับจุดผ่านแดนถาวรท่าเสด็จ เป็นตลาดท่าเสด็จอินโดจีน (รูปที่ 2) ซึ่งมีการจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคจากฝั่งอินโดจีน ทั้งสินค้าจากสปป.ลาว และเวียดนาม เป็นตลาดขนาดใหญ่ เปิดจำหน่ายตั้งแต่เวลา 10.00 - 17.00 นาฬิกา โดยเฉพาะวันเสาร์ - วันอาทิตย์ และวันหยุดตามเทศกาล จะมีนักท่องเที่ยวเข้าชมจำนวนมาก

ตารางที่ 3.38 | สถิติการค้าระหว่างประเทศไทย กับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ผ่านด่านจังหวัดหนองคาย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 - 2538

ปี	การค้าผ่านด่านศุลกากรหนองคาย				การค้าผ่านด่านศุลกากรบึงกาฬ				รวมมูลค่า	สินค้าผ่านแดน	รวมมูลค่า	
	มูลค่า การนำเข้า	มูลค่า การส่งออก	รวมมูลค่า การค้า	มูลค่า การนำเข้า	มูลค่า การส่งออก	รวมมูลค่า การค้า	มูลค่า การนำเข้า	มูลค่า การส่งออก				
2533	420.30	809.60	1,229.90	-	-	-	420.30	809.60	1,229.90	1,154.80	351.90	1,506.70
2534	454.07	1,073.80	1,527.87	-	-	-	454.07	1,073.80	1,527.87	1,579.47	661.51	2,240.98
2535	353.87	1,096.00	1,449.80	0.08	-	0.08	353.87	1,096.00	1,449.88	1,842.61	871.39	2,714.00
2536	443.96	1,517.59	1,961.55	7.98	2.60	10.59	451.93	1,520.20	1,972.14	2,766.51	1,395.40	4,161.91
2537	637.90	2,044.44	2,682.35	21.57	9.49	31.07	656.48	2,053.94	2,713.42	3,564.72	2,042.36	5,607.08
2538	491.37	4,906.05	5,397.16	27.37	109.21	136.58	518.73	5,015.26	5,534.00	3,956.73	2,391.84	6,348.57
รวม	-	-	-	-	-	-	506.93	5,207.36	5,714.29	5,100.70	2,250.50	7,351.20

ที่มา : ด่านศุลกากรหนองคายและบึงกาฬ , ปี พ.ศ. 2540

จังหวัดหนองคาย มีด่านศุลกากร 2 ด่าน คือ ด่านศุลกากรหนองคาย ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองหนองคาย และด่านศุลกากรบึงกาฬ ตั้งอยู่ที่อำเภอบึงกาฬ นอกจากนี้ ยังมีจุดผ่านแดนถาวร 3 แห่ง คือ

1. สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองหนองคาย ตรงข้ามท่านาแล้งของสปป.ลาว ใช้ในการขนส่งสินค้าและผู้ที่ต้องการเดินทางไปสปป.ลาว โดยทางรถยนต์
2. ท่าเสด็จ ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองหนองคาย ตรงข้ามกับท่าเรือของสปป.ลาว ใช้ในการโดยสารผู้คน และสินค้าอุปโภคบริโภคจำนวนมาก การเดินทางผ่านทางเรือ หรือแพขนานยนต์
3. ด่านศุลกากรบึงกาฬ ตั้งอยู่ที่ อำเภอบึงกาฬ ตรงข้ามกับแขวงบอลิคำไซของสปป.ลาว ใช้แพขนานยนต์ในการขนส่งสินค้าและผู้ที่ต้องการเดินทางไปสปป.ลาว

จากตารางที่ 3.38 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 - 2538 มูลค่าการนำเข้าที่ผ่านจังหวัดหนองคายมีการเพิ่มขึ้นลดลงไม่แน่นอน ในขณะที่มูลค่าการส่งออกจากฝั่งไทยไปสปป.ลาว เพิ่มสูงขึ้นทุกปี และมีแนวโน้มว่ามูลค่าการส่งออกจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ไทยได้เปรียบดุลการค้ากับสปป.ลาว ซึ่งสินค้าส่งออกไปยังสปป.ลาวที่สำคัญ คือ สินค้าอุตสาหกรรม , ยานพาหนะ และส่วนประกอบ , วัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้าง , สินค้าแร่และเชื้อเพลิง และอุตสาหกรรมเกษตร สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมประเภทอุปโภคบริโภค รับมาจากเมืองอุดรธานี ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมและกระจายสินค้าอุปโภคบริโภคจากอนุภาคและกรุงเทพฯ ส่วนสินค้านำเข้าจากสปป.ลาวที่สำคัญ ได้แก่ ไม้แปรรูป , ไม้ปาร์เก้ และหนังสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ซึ่งสินค้านำเข้าจากสปป.ลาว เป็นสินค้าวัสดุดิบ เมืองหนองคายเป็นเมืองขนาดเล็ก สินค้าที่ส่งไปยังลาว จะผ่านจุดผ่อนปรน ที่ท่าเสด็จโดยแพขนานยนต์ เป็นการค้าขายระดับเล็ก

ตารางที่ 3.39 มูลค่าสินค้าส่งออกที่มีมูลค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ที่ส่งไปสปป.ลาว ปี พ.ศ. 2537 และ 2538

รายการ	ปี 2537	ปี 2538
	มูลค่า (ล้านบาท)	มูลค่า (ล้านบาท)
สินค้าอุตสาหกรรม	464.94	1,123.80
วัสดุและอุปกรณ์การก่อสร้าง	457.40	710.48
ยานพาหนะและส่วนประกอบ	324.63	990.33
สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร	199.17	503.28
สินค้าแร่และเชื้อเพลิง	157.05	565.68
เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์	141.80	196.75
เครื่องจักรและอุปกรณ์	34.68	36.67
สินคากสิกรรม	18.25	15.67
สินค้าปศุสัตว์	4.96	14.11
สินค้าประมง	2.57	6.34

ที่มา : รายงานประจำปีของด่านศุลกากรหนองคายและด่านศุลกากรบึงกาฬ ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.39 พบว่าในปี พ.ศ. 2538 มูลค่าสินค้าที่ส่งออกไปสปป.ลาวทุกประเภท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2537 โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรม ยานพาหนะและส่วนประกอบ และวัสดุการก่อสร้าง

ตารางที่ 3.40 มูลค่าสินค้านำเข้าที่มีมูลค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ที่นำเข้ามาจากสปป.ลาว ปี พ.ศ. 2537 และ 2538

สินค้า	ปี 2537	ปี 2538
	มูลค่า (ล้านบาท)	มูลค่า (ล้านบาท)
ไม้แปรรูป	355.41	239.19
ไม้ปรัก	43.99	53.10
หนังสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์	30.853	26.731
โลหะและเศษโลหะ	6.86	10.19
รถยนต์	25.65	9.35
เครื่องจักรและอุปกรณ์	8.98	9.31
ไม้มosaic	3.18	4.61
เฟอร์นิเจอร์และเครื่องประดับตกแต่งบ้าน	2.55	4.05
หวาย	2.57	2.82
ไม้ซุง	34.375	2.24

ที่มา : รายงานประจำปีของด่านศุลกากรหนองคายและด่านศุลกากรบึงกาฬ , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.40 พบว่า ระหว่าง ปี พ.ศ. 2537 - 2538 สินค้านำเข้าจากสปป.ลาว ที่มีมูลค่าสูงสุดคือ ไม้แปรรูป แต่ในปี พ.ศ. 2538 มูลค่าการนำเข้าของไม้แปรรูปลดลงจากปี พ.ศ. 2537 นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2537 สินค้านำเข้าที่สำคัญอีกประเภทหนึ่ง คือ รถยนต์ ทั้งรถยนต์ยกอย่าง รถบรรทุก ซึ่งสินค้านี้ดังกล่าวมีการนำเข้ามาจากสปป.ลาว

จากตารางที่ 3.38 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 - 2538 มูลค่าการนำเข้าที่ผ่านด่านจังหวัดหนองคายมีการเพิ่มขึ้นลดลงไม่แน่นอน ในขณะที่มูลค่าการส่งออกจากฝั่งไทยไปสปป.ลาว จะเพิ่มสูงขึ้นทุกปี และมีแนวโน้มว่ามูลค่าการส่งออกจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ไทยได้เปรียบดุลการค้ากับสปป.ลาว โดยมูลค่าการค้าที่ด่านศุลกากรหนองคายสูงกว่าด่านศุลกากรบึงกาฬ และเป็นด่านศุลกากรที่มีผลกระทบต่อธุรกิจการค้า การบริการในเมืองอุดรธานีโดยตรง สำหรับมูลค่าการนำเข้ารวมที่จังหวัดอุดรธานี คือ การรวมมูลค่าการนำเข้าที่ด่านศุลกากรหนองคายกับด่านศุลกากรบึงกาฬ พบว่ามูลค่าการนำเข้าไม่แน่นอน ซึ่งสินค้านำเข้าจากสปป.ลาว ที่สำคัญ ได้แก่ ไม้แปรรูป หนังสั๊ตว์และผลิตภัณฑ์ เคเซเหล็ก ฯลฯ ส่วนมูลค่าการส่งออกที่ด่านจังหวัดหนองคายมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี แสดงว่าไทยได้เปรียบดุลการค้ากับสปป.ลาว และเมืองอุดรธานีสามารถพัฒนาเป็นเมืองหน้าด่านบริการธุรกิจการค้า การบริการและการลงทุนกับประเทศอินโดจีนได้

จากการที่สปป.ลาวไม่มีทางออกทางทะเลทำให้ต้องพึ่งประเทศไทยด้านสินค้าอุปโภคบริโภค และอาศัยประเทศไทยเป็นทางออกสู่ประเทศที่สาม ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงในสนธิสัญญาบาเซิลนา ที่กำหนดให้ประเทศไทยเป็นทางผ่านของสินค้าจากสปป.ลาวไปประเทศที่สาม และจากประเทศที่สามไปยังสปป.ลาว ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ ไต้หวัน อังกฤษ เยอรมัน อินเดีย อินโดนีเซีย และสหรัฐฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา เมื่อมีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) การขนส่งสินค้าไปสปป.ลาว เป็นไปอย่างสะดวกมากขึ้น ทำให้มูลค่าสินค้าผ่านแดนจากประเทศที่สามไปสปป.ลาวและจากสปป.ลาวไปประเทศที่สามเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2538 มูลค่าสินค้าผ่านแดน 6,348.57 ล้านบาท เพิ่มจากปี พ.ศ. 2537 เท่ากับ 741.49 ล้านบาท (ตารางที่ 3.38)

สินค้าจากประเทศที่สามที่ส่งผ่านแดนไทยไปสปป.ลาวที่สำคัญ ได้แก่ สิ่งทอจากญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ จากญี่ปุ่น สิงคโปร์ ไต้หวัน , บุหรี่ จากสิงคโปร์ , เครื่องจักรและอุปกรณ์ จากเยอรมันนี ญี่ปุ่น , รถจักรยานยนต์และอะไหล่จากญี่ปุ่น

สินค้าจากสปป.ลาวที่ผ่านแดนไทยไปประเทศที่สามที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องแต่งกาย ส่งออกไปประเทศในแถบยุโรป ไต้หวัน ไม้แปรรูป ไปญี่ปุ่น เกาหลี และสิงคโปร์

ตารางที่ 3.41 แสดงจำนวนคนผ่านแดนทางด่านตรวจคนเข้าเมืองหนองคาย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 - 2539

หน่วย : คน

ปี	ผ่านเข้า	ผ่านออก	รวม
2535	199,485	200,903	400,388
2536	164,841	263,905	428,746
2537	279,670	277,258	556,928
2538	324,133	319,845	643,978
2539	224,550	223,149	447,699

ที่มา : ด่านตรวจคนเข้าเมืองหนองคาย , ปี พ.ศ. 2540

การเดินทางเข้าหรือออกนอกราชอาณาจักรจะต้องผ่านทางด่านตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งจะผ่านการตรวจจากเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ด่านตรวจคนเข้าเมืองหนองคายมี 2 ช่องทาง คือ จุดตรวจสะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) กำหนดเวลาเดินทาง (เข้า - ออก) ตั้งแต่เวลา 8.00 - 18.00 นาฬิกา ทุกวัน และจุดตรวจท่าเสด็จ กำหนดเวลาเดินทางเข้า - ออก ตั้งแต่เวลา 8.00 - 16.00 นาฬิกา ทุกวันเว้นวันอาทิตย์

การตรวจคนเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองหนองคาย เมื่อปี พ.ศ. 2539 พบว่ามีบุคคลเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร จำนวน 224,550 คน แยกเป็นพลสัญชาติไทย จำนวน 94,087 คน หรือร้อยละ 41.9 ของจำนวนบุคคลที่เดินทางเข้ามาทั้งหมด คนต่างด้าว จำนวน 130,463 คน หรือร้อยละ 58.1 ของจำนวนบุคคลที่เดินทางเข้ามาทั้งหมด ซึ่งคนต่างด้าวจำนวนที่เข้ามาในราชอาณาจักรมากที่สุด คือ คนสัญชาติลาว อินเดียและฝรั่งเศสตามลำดับ และจุดตรวจสะพานมิตรภาพไทย - ลาว มีคนเดินทางเข้ามามากที่สุด เป็นจำนวน 206,078 คน คิดเป็นร้อยละ 91.77 ของจำนวนบุคคลที่เดินทางเข้ามาทั้งหมด และจุดตรวจท่าเสด็จ มีจำนวนคนเดินทางเข้า 18,472 คน หรือร้อยละ 8.23 ของจำนวนบุคคลที่เดินทางเข้ามาทั้งหมด¹³

การตรวจคนเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองหนองคาย เมื่อปี พ.ศ. 2539 มีจำนวน 223,149 คน แยกเป็นพลสัญชาติไทย จำนวน 98,817 คน คนต่างด้าว จำนวน 124,332 คน คนต่างด้าวที่เดินทางออกไปเป็นจำนวนมากที่สุด คือ คนสัญชาติลาว อินเดียและฝรั่งเศส ตามลำดับ จุดตรวจสะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) มีคนเดินทางออกมากที่สุด จำนวน 206,312 คน หรือร้อยละ 92.45 ของจำนวนบุคคลที่เดินทางออกทั้งหมด และจุดตรวจท่าเสด็จมี จำนวนคนเดินทางออก 16,837 คน หรือร้อยละ 7.55 ของจำนวนบุคคลที่เดินทางออกทั้งหมด¹⁴

¹³ ด่านตรวจคนเข้าเมืองหนองคาย , รายงานประจำปีของด่านตรวจคนเข้าเมืองหนองคาย ปี พ.ศ. 2540 (หนองคาย : ด่านตรวจคนเข้าเมืองหนองคาย , 2540)

¹⁴ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน

หลังจากที่มีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) แล้วจำนวนคนที่เดินทางเข้า - ออก ราชอาณาจักร ที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองหนองคายเพิ่มจำนวนสูงขึ้น เพราะความสะดวกในการเดินทาง วัตถุประสงค์ของการเดินทางเข้าหรือออกราชอาณาจักรที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง ได้แก่ หักศานาจร , ผ่าน 15 วัน , ผ่อนผัน 15 - 30 - 90 วัน และประเภทที่อยู่ชั่วคราว มากตามลำดับ¹⁵

3.1.3.6 ธุรกิจทางการเงิน

จังหวัดอุดรธานีเป็นศูนย์กลางบริการทางการเงิน ของอนุภาค ในจังหวัดอุดรธานี มีสถาบันการเงิน รวมทั้งสิ้น 60 แห่ง ประกอบด้วย จำนวนสาขาธนาคารพาณิชย์ที่เปิดดำเนินการในปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2540) 39 แห่ง ธนาคารออมสิน จำนวน 15 แห่ง และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 6 แห่ง มีปริมาณเงินฝากธนาคารพาณิชย์สูงถึงปีละ 23,974.6 ล้านบาท มีสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ ปีละ 29,013.66 ล้านบาท (ตารางที่ 3.42) ทำให้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจบริเวณอนุภาคที่สำคัญ และทำให้โอกาสในการขยายเงินกู้ยืมเพื่อการลงทุนในจังหวัดอุดรธานีมีสูงมาก สินเชื่อที่มีการขยายตัวมาก คือ สินเชื่อในด้านอสังหาริมทรัพย์ การก่อสร้างและเพื่ออุตสาหกรรม

1. การเงินและการธนาคาร

จังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดที่มีรายได้จากเงินโอนตะวันออกเฉียงเหนือสูงสุดของอนุภาค (ตารางที่ 3.16) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2539 สาขาธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดอุดรธานีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่สาขาของธนาคารพาณิชย์จะขยายตัวอยู่ในเขตเมืองอุดรธานี เป็นจำนวนมากถึง 20 สาขาธนาคารพาณิชย์ เพราะเป็นศูนย์กลางทางการค้าและบริการของจังหวัด

¹⁵ เรื่องเดียวกัน , หน้า 88

ตารางที่ 3.42 จำนวนเงินฝากและสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ของธนาคาร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ปี พ.ศ. 2539

หน่วย : ล้านบาท

จังหวัด	จำนวนสาขาธนาคาร	จำนวนเครื่อง ATM	เงินฝาก				สินเชื่อ			
			กระแสรายวัน	ออมทรัพย์	ประจำ	รวม	ที่อยู่	เบิกเกินบัญชี	อื่นๆ	รวม
อุดรธานี	39	30	504.2	7,297.2	16,146.2	23,947.6	13,058.7	9,134.8	6,820.1	29,013.6
สกลนคร	20	11	176.3	2,815.3	5,050.9	8,042.5	4,156.7	4,886.4	874.1	9,917.2
หนองคาย	24	14	201.2	2,886.6	6,903.7	9,991.5	5,539.6	3,095.5	327.7	38,930.8
เลย	15	9	132.5	1,527.1	3,709.2	5,368.8	2,954.9	2,413	535.5	5,903.2
นครพนม	16	7	209.8	1,771.2	3,471	5,452	3,696.8	2,265.4	325.1	6,287.3
หนองบัวลำภู	6	3	37.7	1,047.9	1,184.9	2,270.5	1,351.3	1,039.7	136.1	12,190.5
อนุภาค	120	74	1,261.7	17,345.3	36,465.9	55,072.9	30,758	22,834.8	9,318.4	62,911.2

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ , ปี พ.ศ. 2540

จังหวัดอุดรธานีเป็นศูนย์กลางการบริการพื้นฐานทางการเงินของธนาคาร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จากตารางที่ 3.42 พบว่า ในปี พ.ศ. 2539 จังหวัดอุดรธานี มีจำนวนสาขาธนาคารพาณิชย์ จำนวนเครื่อง ATM จำนวนเงินฝากและจำนวนสินเชื่อที่สูงที่สุดในอนุภาค มีจำนวนเงินฝากรวม เท่ากับ 23,947.6 ล้านบาท โดยเฉพาะเงินฝากประเภทประจำ ซึ่งเป็นเงินฝาก สามารถใช้เป็นฐานในการลงทุนได้ มีจำนวนสูงสุดในประเภทเงินฝาก ส่วนสินเชื่อรวมมีจำนวน 29,013.6 ล้านบาท สินเชื่อประเภทที่มีจำนวนมากที่สุด คือ เงินเบิกเกินบัญชี จังหวัดอุดรธานีมีจำนวนสินเชื่อสูงกว่าจำนวนเงินฝาก สำหรับจังหวัดในอนุภาค ที่มีจำนวนเงินฝากมาก รองลงมา ได้แก่ จังหวัดหนองคาย สกลนคร นครพนม เลย และหนองบัวลำภู ตามลำดับ ในขณะที่จังหวัดในอนุภาค ที่มีจำนวนสินเชื่อ รองลงมา คือ จังหวัดสกลนคร หนองคาย นครพนม เลย และหนองบัวลำภู ตามลำดับ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ปี พ.ศ. 2539

หน่วย : ล้านบาท

จังหวัด	การ เกษตร	การ เหมือง แร่	การ อุตสาหกรรม	การรับ เหมาก่อ สร้าง	การ พาณิชย์	การ ธนาคาร และ สถาบันการ เงินอื่น	ธุรกิจ เกี่ยวกับ อสังหาริ ทรัพย์	การ สาธารณ ูปโภค	การ บริการ	การ บริโภค ส่วนบุคคล	รวม
อุดรธานี	1,721.4	384.9	6,130.1	1,584.3	11,194.8	123.8	1,298	241.9	1,826.5	4,507.9	29,013.6
สกลนคร	368	5	1,372.4	953.5	4,003.4	143.3	212.2	105.7	593.2	2,160.5	9,917.2
หนองคาย	516	65.8	949.4	616.4	3,480.9	171.5	452.6	121.6	939.1	1,949.5	9,262.8
เลย	459.1	22.2	485	346.2	2,491.4	158.8	104.7	38.7	314	1,483.1	5,903.2
นครพนม	477.2	45.3	402.5	523.5	2,532.7	249.1	44.9	13.8	449.3	1,549	6,287.3
หนองบัวลำภู	248.3	0.9	188.2	182.1	1,014.9	136.7	77.8	31.1	116.8	530.3	2,527.1
อนุภาค	3,790	524.1	9,527.6	4,206	24,718.1	983.2	2,189.8	552.8	1,821.1	12,180.3	62,911.2

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.43 พบว่า ในปี พ.ศ. 2539 จังหวัดอุดรธานีมีจำนวนสินเชื่อที่สูงที่สุดในอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 29,013.6 ล้านบาท สินเชื่อที่มีจำนวนมากที่สุด คือ การพาณิชย์ รองลงมา ได้แก่ การอุตสาหกรรม , การบริโภคส่วนบุคคล , การบริการและการรับเหมาก่อสร้าง ตามลำดับ สำหรับจังหวัดในอนุภาค ที่มีจำนวนสินเชื่อมาก รองลงมา ได้แก่ จังหวัดสกลนคร หนองคาย นครพนม เลย และหนองบัวลำภู ตามลำดับ

จังหวัดอุดรธานี เป็นจังหวัดที่มีจำนวนเงินโอนสูงสุดของอนุภาค จำนวนบัญชีเงินโอนเท่ากับจำนวนคนงานที่ไปทำงานในต่างประเทศ จากตารางที่ 3.17 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2532 จำนวนคนอุดรธานีที่ไปทำงานตะวันออกกลางเพิ่มสูงขึ้น แต่ในปี พ.ศ. 2533 ซึ่งเป็นเหตุการณ์สงครามอ่าวเปอร์เซีย ทำให้จำนวนคนงานที่ไปทำงานในตะวันออกกลางลดลง ในขณะที่คนงานนิยมไปทำงานที่ สิงคโปร์ และที่อื่นๆ คือ ได้หันช่องงเพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่คาดว่ารายได้จากแรงงานจากต่างประเทศจะลดลง

จำนวนบัญชีเงินโอนลดลง แต่เงินโอนระหว่างเดือนกลับเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าค่าจ้างได้รับเพิ่มสูงขึ้น หรือ เป็นแรงงานที่มีฝีมือไปทำงาน สำหรับจำนวนเงินฝากคงค้างเหลือจำนวนมาก และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นทุกปี แสดงให้เห็นถึงว่าการพัฒนาจังหวัดจะเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากจะเป็นฐานการเงิน เพื่อการลงทุนในด้านต่างๆต่อไป

ตารางที่ 3.44 จำนวนสำนักงาน เงินฝากและเงินให้กู้ยืม ของธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดอุดรธานี
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2539

หน่วย : ล้านบาท

ปี	จำนวน สำนักงาน	เงินฝาก				เงินให้กู้ยืม			
		กระแส รายวัน	ประจำ	ออม ทรัพย์	รวม	เงินเบิก เกินบัญชี	เงินให้ กู้ยืม	ตัวเงิน	รวม
2530	24	260.3	4,064.2	2,021.9	6,346.4	2,034.9	1,757.4	489.8	4,282.1
2531	25	238.9	4,496.3	2,182.1	6,917.3	2,257.8	2,362.9	697.5	5,318.2
2532	26	320.1	5,331.5	2,357.2	8,008.8	2,844.3	3,032.6	946.2	6,823.1
2533	30	319.9	6,572.4	2,735.7	9,628.0	3,536.3	3,741.5	1,226.5	8,504.3
2534	34	281.8	7,883.4	3,292.0	11,457.2	3,978.0	4,428.1	1,723.5	10,129.6
2535	36	298.8	9,669.8	4,215.0	14,183.6	4,411.3	5,762.7	1,599.0	11,773.0
2536	36	359.7	10,353.3	5,514.1	16,227.1	5,374.1	7,570.2	2,605.4	15,549.7
2537	37	325.6	11,099.8	6,110.5	17,535.9	9,008.3	6,347.8	3,638.5	18,994.6
2538	37	389.9	14,062.9	6,597.3	21,050.0	11,519.8	7,688.3	5,212.7	24,420.8
2539	39	504.2	16,146.2	7,297.2	23,947.6	13,058.7	9,134.8	6,820.1	29,013.6

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.44 พบว่า แนวโน้มของเงินฝากในธนาคารพาณิชย์เพิ่มสูงขึ้นทุกปี โดยเฉพาะเงินฝากประจำ มีจำนวนมากถึง ร้อยละ 50 ของเงินฝากทั้งหมด ซึ่งเป็นเงินฝากคงที่ สามารถนำไปใช้กู้ยืมได้ สำหรับเงินให้กู้ยืมมีการเพิ่มสูงขึ้นทุกปี และมีแนวโน้มว่าเงินให้กู้ยืมในจังหวัดอุดรธานีจะเพิ่มมากขึ้นตลอด แสดงให้เห็นว่าสู่ทางการลงทุนในจังหวัดอุดรธานีดีขึ้น เงินให้กู้ยืมประเภทเงินเบิกเกินบัญชีมีจำนวนมากที่สุด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา

ในปี พ.ศ. 2539 สินเชื่อการเกษตร การธนาคารและสถาบันการเงินอื่นลดลง ในขณะที่สินเชื่อประเภทอื่นกลับเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา สินเชื่อประเภทอุตสาหกรรมเพิ่มสูงขึ้นมาตลอด และเมื่อปี พ.ศ. 2539 สินเชื่อประเภทที่มีมากที่สุด คือ การพาณิชย์ รองลงมา ได้แก่ การอุตสาหกรรม การบริโภคส่วนบุคคล การบริการและการเกษตรตามลำดับ

ตารางที่ 3.45. ปริมาณเงินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดอุดรธานี จำแนกตามประเภทธุรกรรม ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2530 - 2539

หน่วย : ล้านบาท

ปี	การ เกษตร	การ เหมืองแร่	การ อุตสาหกรรม	การรับฝาก ก่อสร้าง	การ พาณิชย์	การธนาคารและ สถาบันการเงินอื่น	การท่องเที่ยวกับ อสังหาริมทรัพย์	การ สาธารณูปโภค	การ บริการ	การบริการ ส่วนบุคคล	รวม
2530	792.5	2.9	786.2	222.0	1,513.6	27.1	97.6	34.0	135.2	671.0	4,282.1
2531	1,002.2	1.9	950.3	271.0	1,877.3	11.4	104.3	49.4	163.6	886.8	5,318.2
2532	1,174.4	3.7	1,163.7	330.1	2,490.3	79.4	129.9	86.6	238.5	1,126.5	6,823.1
2533	1,653.6	3.2	1,478.3	472.8	2,829.0	194.0	181.1	95.0	374.5	1,222.8	8,504.3
2534	1,928.3	3.8	1,778.2	543.7	3,624.9	203.7	163.0	122.2	425.9	1,335.9	10,129.6
2535	2,021.7	4.1	200.9	489.0	4,653.0	219.6	175.2	128.2	493.0	1,588.3	9,973.0
2536	2,279.2	111.4	2,400.8	600.0	5,488.9	245.2	418.5	160.2	691.6	1,977.2	14,373.0
2537	2,590.0	82.8	2,287.1	1,023.7	7,742.7	205.9	911.7	185.4	934.7	3,030.6	18,994.6
2538	2,239.0	229.4	3,978.9	1,330.3	9,775.6	393.7	924.2	214.3	1,507.5	3,827.9	24,420.8
2539	1,721.4	384.9	6,130.1	1,584.3	11,194.8	123.8	1,298.0	241.9	1,826.5	4,507.9	29,013.6

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ , ปี พ.ศ. 2540

2. การลงทุนธุรกิจหลักทรัพย์

ในปี พ.ศ. 2539 จังหวัดอุดรธานีมีสถาบันการเงินจำนวนมากถึง 60 แห่ง ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางบริการพื้นฐานทางธุรกิจการเงิน จังหวัดอุดรธานียังมีการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์สูงเป็นอันดับที่ 2 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสูงเป็นอันดับที่ 9 ของประเทศ มีมูลค่าการซื้อขาย โดยผ่านห้องค้า 8 แห่ง ในจังหวัดอุดรธานี เฉลี่ยวันละ 85 ล้านบาท และเมื่อปี พ.ศ. 2536 มีเงินหมุนเวียนในธุรกิจหลักทรัพย์สูงถึง 22,541 ล้านบาท

นอกจากจังหวัดอุดรธานีจะมีธนาคารพาณิชย์ ตลาดหลักทรัพย์ เป็นแหล่งเงินทุนในการพัฒนาจังหวัดแล้วยังมีบริษัทประกันภัย ซึ่งเป็นแหล่งระดมเงินทุนในการเข้ามาพัฒนาจังหวัด สามารถเป็นแหล่งบริการพื้นฐานทางธุรกิจการเงินอีกแหล่งหนึ่ง (ตารางที่ 3.46)

ตารางที่ 3.46 จำนวนแหล่งระดมเงินทุนในจังหวัดอุดรธานี ปี พ.ศ. 2539

ประเภทแหล่งระดมทุน	จำนวน (แห่ง)
สำนักงานบริการด้านหลักทรัพย์	8 บริษัท , 8 ห้องค้าหลักทรัพย์
สำนักงานอำนวยการสินเชื่อ	7 บริษัท
สถานชานูบาล	2 แห่ง
ธุรกิจประกันภัย	24 แห่ง
- ประเภทธุรกิจประกันวินาศภัย	18 แห่ง
- ประเภทธุรกิจประกันภัยชีวิต	10 แห่ง
- ประเภทธุรกิจประกันวินาศภัยและชีวิต	5 แห่ง

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

3.1.3.7 การท่องเที่ยว

จังหวัดอุดรธานีตั้งอยู่ในเขตตอนภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งเป็นดินแดนแห่งอารยธรรมประวัติศาสตร์ ได้ปรากฏร่องรอยของมนุษย์โบราณหลายแห่ง ในรูปลักษณะการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรม เช่น หมูบ้านบ้านเชียง อำเภอหนองหาน เคยเป็นที่อยู่ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ คือยุคสำริด เจ้าของวัฒนธรรมภาชนะลายเขียนสี แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี มี 20 แห่ง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

- แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ 4 แห่ง
- แหล่งท่องเที่ยวด้านทัศนกรรมพื้นบ้าน 6 แห่ง
- แหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี 10 แห่ง

แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในจังหวัดอุดรธานีเป็นประเภทประวัติศาสตร์ - โบราณคดี และการท่องเที่ยวประเภทวัดป่า ซึ่งมีนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวประเภทดังกล่าวจำนวนน้อย นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุดรธานีอยู่กระจายกัน การเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวให้ครบทุกแห่งทำได้

บทบาทและแนวโน้มการเป็น เมืองศูนย์กลางทางการค้าและ การลงทุน ของเมืองอุดรธานี	แสดง แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ของจังหวัดอุดรธานี	สัญลักษณ์ ● สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ 1. อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง 2. พิพิธภัณฑ์ไม้อุดรแสดงธรรม 3. บ้านนาซา 4. บ้านดอน 5. วัดบ้านดาด 6. อุทยานนาทราย 7. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียง 8. อุทยานประวัติศาสตร์ขุขันธ์พระบาท 9. สวนสุขภาพแห่งชาติขุขันธ์ - นาโสม ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
สัญลักษณ์ —•—•— เขตจังหวัด ○—○— เขตอำเภอ ● ที่ตั้งจังหวัด ● ที่ตั้งอำเภอ		แผนที่ 3.8 ทิศเหนือ มาตราส่วน 5 0 5 10 กม.

ลำบาก จึงทำให้พัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานีได้ยาก แต่อย่างไรก็ตาม จังหวัดอุดรธานีอยู่ในทำเลที่ตั้ง ซึ่งเป็นชุมทางคมนาคมของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยเฉพาะเขตเมืองอุดรธานี เป็นศูนย์กลางการบริการการท่องเที่ยวที่อำนวยความสะดวกต่างๆ เหมาะกับการแวะพักแรมเพื่อไปท่องเที่ยวต่อยังจุดอื่นๆของจังหวัด อนุภาค หรือเดินทางข้ามไปยังสปป.ลาว

ตารางที่ 3.47 สถิติการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - 2538

รายการ	2536	2537	2538
จำนวนโรงแรม	35	41	45
จำนวนห้องพัก	1,668	1,751	2,243
จำนวนนักท่องเที่ยว	625,718	752,614	902,000
- ชาวไทย	613,552	744,050	892,000
- ชาวต่างประเทศ	12,166	8,564	10,000
จำนวนนักท่องเที่ยว	376,299	480,961	578,000
- ชาวไทย	375,587	480,020	576,000
- ชาวต่างประเทศ	712	941	2,000
จำนวนผู้มาเยี่ยมเยือน	1,202,017	1,233,575	1,480,000
- ชาวไทย	1,189,139	1,224,070	1,468,500
- ชาวต่างประเทศ	12,878	9,505	11,500
ค่าใช้จ่าย (ล้านบาท)	2,765	2,890.2	2,998
- จากนักท่องเที่ยว	2,455	2,572.7	2,755
- จากนักท่องเที่ยว	310	317.5	243

ที่มา : สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 5 , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.47 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - 2538 จำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดอุดรธานีเพิ่มสูงขึ้น เพราะเมื่อมีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) ทำให้การเดินทางข้ามไปท่องเที่ยวสปป.ลาว สะดวกยิ่งขึ้น การที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดอุดรธานีมาก ทำให้มีการก่อสร้างโรงแรมขึ้นหนึ่งเพิ่มเติมขึ้นหลายแห่ง เพิ่มจำนวนห้องพักเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว ผู้มาเยี่ยมเยือนทั้งประเภทนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นคนไทย มีชาวต่างประเทศเพียงร้อยละ 1 ของจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดอุดรธานี ซึ่งชาวต่างประเทศดังกล่าว ส่วนหนึ่งคือ ผู้ที่เคยเป็นทหารอเมริกันกลับมาเยี่ยมเยือนครอบครัวในจังหวัดอุดรธานีทุกปี

จากการที่จำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนในจังหวัดอุดรธานีเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ทำให้ค่าใช้จ่ายของผู้มาเยี่ยมเยือนสูงขึ้นตาม รายจ่ายของผู้เยี่ยมเยือน ก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ประชาชนในท้องถิ่น คิดเป็นมูลค่ารวม 2,412 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวสูงกว่านักท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยว คือผู้ที่เดินทางเข้า

มาในจังหวัดอุดรธานี โดยไม่ได้พักแรม ในขณะที่นักท่องเที่ยว คือผู้ที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดอุดรธานี และพำนักพักแรมในจังหวัดอุดรธานีอย่างน้อย 1 คืน โดยปี พ.ศ. 2538 นักท่องเที่ยวใช้เวลาพำนักพักแรมในจังหวัดอุดรธานี เฉลี่ย 3.76 วันต่อคน ทำให้ค่าใช้จ่ายในกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงกว่านักท่องเที่ยว

ตารางที่ 3.48 จำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามอายุ ในจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - 2538

อายุ	2536		2537		2538	
	ชาวไทย (ร้อยละ)	ชาวต่างประเทศ (ร้อยละ)	ชาวไทย (ร้อยละ)	ชาวต่างประเทศ (ร้อยละ)	ชาวไทย (ร้อยละ)	ชาวต่างประเทศ (ร้อยละ)
ต่ำกว่า 15 ปี	0.1	0	0	0	0	0
15 - 24 ปี	8.3	6.2	10.95	6.38	10.05	6.25
25 - 34 ปี	40.2	20.77	41.59	31.07	42.35	32.54
35 - 44 ปี	33.4	33.82	32.19	35.05	33.5	35.45
45 - 54 ปี	14.5	28.02	13.05	21.92	12.8	15.25
55 - 64 ปี	3.1	9.66	1.99	5.18	1.1	10.28
65 ปีขึ้นไป	0.4	1.45	0.22	0.4	0.2	0.23
รวม	100	100	100	100	100	100

ที่มา : สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 5 , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.48 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - 2538 จำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามอายุของจังหวัดอุดรธานี นักท่องเที่ยวชาวไทยที่นิยมมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานีมีช่วงอายุระหว่าง 25 - 34 ปี มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ช่วงอายุระหว่าง 35 - 44 ปี และ 45 - 54 ปี ตามลำดับ สำหรับชาวต่างประเทศที่นิยมมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี ช่วงอายุที่มีมากที่สุด คือ 35 - 44 ปี รองลงมา คือ ช่วงอายุระหว่าง 25 - 34 และ 45 - 54 ปี ตามลำดับ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นประชากรวัยกลางคน ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีรายได้ สามารถจับจ่ายเงินเพื่อการท่องเที่ยวสูง

ตารางที่ 3.49 จำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามวัตถุประสงค์ ในจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - 2538

วัตถุประสงค์	2536		2537		2538	
	ชาวไทย (ร้อยละ)	ชาวต่างประเทศ (ร้อยละ)	ชาวไทย (ร้อยละ)	ชาวต่างประเทศ (ร้อยละ)	ชาวไทย (ร้อยละ)	ชาวต่างประเทศ (ร้อยละ)
ท่องเที่ยว หรือ พักผ่อน	18.85	64.58	18.87	62.48	19.98	63.45
ธุรกิจ	42.48	22.48	43.84	23.39	45.54	23.56
ปฏิบัติราชการ	13.38	2.47	13.30	1.38	14.45	1.87
ประชุม หรือ สัมมนา	10.48	2.67	11.25	2.63	12.45	3.04
ทัศนศึกษา	2.45	6.45	2.55	7.43	3.44	7.28
อื่นๆ	12.36	1.35	10.19	2.70	4.14	0.8
รวม	100	100	100	100	100	100

ที่มา : สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 5 , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.49 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - 2538 จำแนกจำนวนนักท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานีตามวัตถุประสงค์นั้น นักท่องเที่ยวชาวไทย นิยมมาท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี เพราะ ติดต่อธุรกิจ มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ท่องเที่ยว หรือ พักผ่อน , ปฏิบัติราชการ และประชุมหรือสัมมนา ตามลำดับ ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ดังนี้ ท่องเที่ยว หรือ พักผ่อน มากที่สุด รองลงมา คือ การติดต่อธุรกิจ และทัศนศึกษา ตามลำดับ โรงแรมในจังหวัดอุดรธานี นอกจากจะให้บริการเป็นที่พักแรมของนักท่องเที่ยวแล้ว ยังให้บริการเป็นศูนย์กลางการประชุมและสัมมนาของจังหวัดในอนุภาค ประกอบกับจังหวัดอุดรธานี เป็นประตูหน้าด่านที่สามารถติดต่อกับประเทศอินโดจีน ผู้เยี่ยมชมเยือนส่วนหนึ่ง คือ นักธุรกิจที่เดินทางมาโดยเครื่องบิน เพื่อมาติดต่อธุรกิจการค้าภายในจังหวัดอุดรธานี จังหวัดในอนุภาคและบางส่วนเดินทางไปติดต่อธุรกิจการค้ากับสปป.ลาว

3.1.3.8 การคลัง

การคลังของจังหวัดอุดรธานี แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ เงินรับจ่ายผ่านคลังจังหวัดอุดรธานี , รายได้สรรพสามิต และรายได้สรรพากร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. เงินรับจ่ายผ่านคลังจังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 3.50 จำนวนเงินรับจ่ายผ่านคลังจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - 2538

หน่วย : ล้านบาท

ประเภท	2536	2537	2538
เงินรับ	30,280.7	28,435	22,384.9
เงินจ่าย	30,275.6	27,477	22,337.9
เงินรายได้แผ่นดิน	593.8	550.5	510.2
งบกลาง	795.8	0	0
รวม	61,945.9	56,462.5	45,232.9

ที่มา : สำนักงานคลังจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.50 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - 2538 จำนวนเงินรับจ่ายผ่านคลังจังหวัดอุดรธานีลดลง เนื่องจาก ในปี พ.ศ. 2537 และ 2538 ไม่มีงบกลาง ส่วนเงินรับผ่านคลังจังหวัดอุดรธานี จะใกล้เคียงกับจำนวนเงินจ่าย ผ่านคลังจังหวัดอุดรธานี ในขณะที่เงินรายได้แผ่นดิน คือ เงินจากภาษีต่างๆ โดยจะมีเงินจากภาษีทางตรง สูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ภาษีการขายทั่วไป , การขายสิ่งของและบริการ ตามลำดับ โดยในปี พ.ศ. 2538 มีจำนวนเงินรายได้แผ่นดิน 252.17 ล้านบาท , 140.48 ล้านบาท และ 89.69 ล้านบาท ตามลำดับ

2. รายได้สรรพสามิต

ตารางที่ 3.51 จำนวนรายได้สรรพสามิต ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - 2538

หน่วย : บาท

ประเภทรายได้	2536	2537	2538
สุรา	310,450	439,252	495,369
ยาสูบ	625,214	382,670	402,907
ไฟ	3,070	3,860	3,440
เครื่องดื่ม	69,741	190,612	866,953
รถยนต์	893,973	507,805	1,403,798
เครื่องไฟฟ้า	81,786	33,204	120,765
รวม	1,924,234	1,557,403	3,293,234

ที่มา : สำนักงานสรรพสามิตจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.51 พบว่า ในปี พ.ศ. 2538 รายได้จากการเก็บภาษีสรรพากรเพิ่มสูงจากปี พ.ศ. 2536 และ 2537 โดยในปี พ.ศ. 2537 รายได้จากสรรพากรลดลง เนื่องจากการเก็บภาษีประเภทรถยนต์ ซึ่งเป็นแหล่งรายได้ขนาดใหญ่ลดลง เมื่อปี พ.ศ. 2538 การเก็บภาษีสรรพสามิตเพิ่มสูงขึ้น เป็นจำนวน 3,293,234 บาท เพราะกว่าครึ่งหนึ่งของรายได้มาจากการจัดเก็บภาษีรถยนต์ แสดงว่าเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานีดีขึ้น เพราะมีการเพิ่มขึ้นของการจัดเก็บภาษีรถยนต์

3. รายได้สรรพากร

ตารางที่ 3.52 จำนวนเงินรายได้จากการเก็บภาษีสรรพากร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - 2538

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทรายได้	2536	2537	2538
ภาษีเงินรายได้บุคคลธรรมดา	242.81	293.68	368.47
ภาษีเงินรายได้นิติบุคคล	41.62	76.14	98.88
ภาษีการค้า	8.88	3.07	1.82
อากรแสตมป์	25.47	41.74	43.54
รายได้อื่นๆ	0.93	2.33	3.29
ภาษีมูลค่าเพิ่ม	69.57	193.63	221.26
ภาษีธุรกิจเฉพาะ	20.46	57.51	93.92
รวม	409.97	668.1	831.19

ที่มา : สำนักงานสรรพากรจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.52 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - 2538 การจัดเก็บภาษีสรรพากรในจังหวัดอุดรธานีเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2538 การจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้นเกือบทุกชนิด โดยเฉพาะภาษีธุรกิจเฉพาะ เนื่องจากการทำธุรกิจด้านอสังหาริมทรัพย์ เพิ่มขึ้นมากในอำเภอเมืองอุดรธานีและอำเภอรอบนอกเมือง ยกเว้นภาษีการค้าลดลงจากปี พ.ศ. 2537 เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการเก็บภาษีมาสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ทำให้การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในปี พ.ศ. 2537 - 2538 มีจำนวนสูง

3.1.4 สภาพทางสังคม

ในปี พ.ศ. 2539 จังหวัดอุดรธานี มีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 1,470,888 คน ประชากรในจังหวัดร้อยละ 95 ของประชากรรวมทั้งจังหวัด มีสัญชาติไทย และส่วนที่เหลือเป็นคนต่างด้าว โดยเฉพาะคนญวนหรือคนแกว เป็นพวกที่อพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2470 เป็นต้นมา เป็นกลุ่มคนที่มีบทบาททางเศรษฐกิจการค้า การบริการในจังหวัดอุดรธานี คนญวนมีการแต่งงานผสมผสานกลมกลืนกับคนไทยในจังหวัด มีการแปลงสัญชาติให้เป็นคนไทยทั้งวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อ ในปัจจุบันคนญวนยังคงอพยพเข้าสู่จังหวัดอุดรธานีอย่างต่อเนื่อง มีทั้งคนญวนที่เข้ามาจากจังหวัดหนองคายและจากสปป.ลาว โดยจะแยกอยู่ตามอำเภอที่เป็นเขตควบคุม ได้แก่ อำเภอเมืองอุดรธานี อำเภอกุมภวาปี อำเภอบ้านผือ อำเภอเพ็ญและอำเภอหนองหาน

ตั้งแต่ที่มีการตั้งเมืองอุดรธานี เมื่อปี พ.ศ. 2436 เป็นต้นมา คนพื้นเมืองของจังหวัดอุดรธานีดั้งเดิมมีจำนวนน้อย ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่นที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน จนเมืองอุดรธานีเติบโตเป็นจังหวัดใหญ่ในปัจจุบัน

3.1.4.1 การใช้ที่ดิน

ข้อมูลการใช้ที่ดินของจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2536 ซึ่งจะรวมพื้นที่ของจังหวัดหนองบัวลำภู เพราะยังไม่มีมีการแยกจังหวัดออก แต่ข้อมูลตัวเลขการใช้ที่ดินจะใกล้เคียงกับภาพรวมของจังหวัด เนื่องจากพื้นที่ที่แยกเป็นจังหวัดหนองบัวลำภูมีจำนวนน้อย และเป็นพื้นที่ป่า จึงสามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวศึกษาสภาพการใช้ที่ดินของจังหวัดอุดรธานีได้

ตารางที่ 3.53 การใช้ที่ดินของจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2536

หน่วย : ไร่

ปี	เนื้อที่ทั้งหมด	เนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตร	เนื้อที่ป่าไม้	เนื้อที่อื่นๆ
2530	9,743,368	5,074,956	1,502,936	3,165,476
2531	9,743,368	5,160,257	1,498,798	3,084,313
2532	9,743,368	5,183,357	1,496,875	3,063,136
2533	9,743,368	5,204,784	1,433,258	3,105,326
2534	9,743,368	5,277,028	1,372,343	3,093,997
2535	9,743,368	5,298,861	1,367,280	3,077,227
2536	9,743,368	5,319,548	1,363,138	3,060,682

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.53 พบว่า เนื้อที่ของจังหวัดอุดรธานีมีทั้งหมด 9,743,368 ไร่ แบ่งการใช้ที่ดินออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร , เนื้อที่ป่าไม้และเนื้อที่อื่นๆ โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2536 เนื้อที่ถือครองทางการเกษตรเพิ่มขึ้นในขณะที่เนื้อที่ป่าไม้ลดลง แสดงว่ามีประชากรเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดความต้องการอาหารจึงได้ลดพื้นที่ป่าลง และการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรมีส่วนต่อการพัฒนาจังหวัดอุดรธานี เพราะเป็นสาขาการผลิตหลักในโครงสร้างเศรษฐกิจ เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของจังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 3.54 การใช้ที่ดินถือครองทางการเกษตรของจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2530 - 2536

หน่วย : ไร่

ปี	เนื้อที่รวม	เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร						
		ที่อยู่อาศัย	ที่นา	ที่ปลูกพืชไร่	ที่ไม่ผลและ ไม่ยืนต้น	ที่สวนผัก และไม้ดอก	ที่เลี้ยงปศุ สัตว์	ที่รกร้าง ว่างเปล่า
2530	5,074,956	88,026	3,161,832	1,377,198	97,996	5,299	72,306	272,299
2531	5,160,257	97,727	3,251,499	1,240,960	107,917	3,455	56,078	402,621
2532	5,183,357	102,634	3,295,791	1,298,431	117,745	3,874	38,583	326,299
2533	5,204,784	107,541	3,301,887	1,259,432	122,358	3,409	73,573	336,584
2534	5,277,028	113,397	3,316,715	1,871,695	140,721	7,629	37,767	289,104
2535	5,298,861	114,357	3,305,876	1,554,103	140,757	8,291	43,029	132,448
2536	5,319,548	116,363	3,305,996	1,579,183	150,712	8,074	73,040	88,780

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.54 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2536 จังหวัดอุดรธานีมีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรเพิ่มสูงขึ้น สามารถแยกประเภทของเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร ได้แก่ ที่อยู่อาศัย ที่นา ที่ปลูกพืชไร่ ที่ไม่ผลและไม่ยืนต้น ที่สวนผักและไม้ดอก ที่เลี้ยงปศุสัตว์ และรกร้างว่างเปล่าและอื่นๆ จังหวัดอุดรธานี มีการใช้ที่ดินประเภทที่นามากที่สุด รองลงมา คือที่ปลูกพืชไร่ ที่รกร้างว่างเปล่าและอื่นๆ สำหรับการที่ใช้ดินทางการเกษตรน้อยที่สุด คือ ที่สวนผักและไม้ดอก แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมเศรษฐกิจประเภทกิจกรรมของจังหวัดอุดรธานี คือ การทำนาและการปลูกพืชไร่ เพราะมีการใช้ที่ดินสูง สำหรับการที่ใช้ดินเพื่อการเกษตรประเภทการปลูกพืชไร่ มีการใช้ที่ดินในแต่ละปี มากน้อยแตกต่างกัน เพราะขึ้นกับราคาพืชผลทางตลาด จะเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรปลูกพืชไร่ ในปี พ.ศ. 2536 มีการนำที่รกร้างว่างเปล่า มาใช้ประโยชน์เพื่อการปศุสัตว์เพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามจังหวัดอุดรธานียังมีพื้นที่ว่างเปล่าซึ่งสามารถนำมาพัฒนาประโยชน์ในการพัฒนาด้านปศุสัตว์ได้อีก

ในปี พ.ศ. 2539 จังหวัดอุดรธานีมีประชากรรวมทั้งสิ้น 1,470,888 คน ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัด มากกว่า ร้อยละ 95 ของประชากรรวมทั้งหมด นับถือศาสนาพุทธ และประชากรส่วนที่เหลือนับถือศาสนาอื่น คือ ศาสนาคริสต์ , ศาสนาอิสลามและศาสนาพราหมณ์ โดยประชากรที่นับถือศาสนาคริสต์ เป็นคนญวนที่เข้ามาอาศัยในจังหวัดอุดรธานี และครอบครัวของทหารอเมริกันสมัยที่มาตั้งฐานทัพในจังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 3.55 จำนวนศาสนิกชน และศาสนสถานของจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2538

ปี	พุทธศาสนิกชน	วัด	มุสลิม	มัสยิด	คริสต์ศาสนิกชน	โบสถ์คาทอลิก	โบสถ์โปรเตสแตนท์	โบสถ์พราหมณ์
2534	1,802,147	1,163	367	1	6,974	50	27	1
2535	1,831,016	1,179	369	1	7,015	50	27	1
2536	1,837,891	1,232	371	1	7,042	50	27	1
2537	1,436,930	1,344	294	1	4,747	27	9	1
2538	1,465,841	1,462	294	1	4,753	22	9	1

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.55 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2536 จำนวนศาสนิกชนเพิ่มขึ้น เนื่องจากจำนวนประชากรโดยรวมของจังหวัดอุดรธานีเพิ่มขึ้น แต่ในปี พ.ศ. 2537 จำนวนศาสนิกชนและศาสนสถานกลับลดลง เนื่องจากการแยกจังหวัดอุดรธานีออก ทำให้จำนวนศาสนิกชน ทั้ง พุทธศาสนิกชน , มุสลิม และคริสต์ศาสนิกชนลดลง แต่ศาสนสถานมีเพียงโบสถ์คริสต์ลดลง เนื่องจากศาสนสถานประเภทวัด มีการกระจุกตัวอยู่ในอำเภอที่มีประวัติศาสตร์เก่าแก่ของจังหวัดอุดรธานี คือ อำเภอเมืองอุดรธานี อำเภอหนองหาน อำเภอกุมภวาปี และอำเภอเพ็ญ เป็นส่วนใหญ่ มีจำนวนส่วนน้อยที่อยู่ในอำเภอหนองบัวลำภูที่แยกออกไปตั้งเป็นจังหวัด

3.1.4.3 การศึกษา

จังหวัดอุดรธานีมีบทบาทเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เมื่อปี พ.ศ. 2539 จังหวัดอุดรธานีมีสถาบันการศึกษาทั้งสิ้น 933 แห่ง มีจำนวนครู - อาจารย์ 15,844 คน และจำนวนนักเรียน - นักศึกษา 302,398 คน ซึ่งสถาบันการศึกษาในจังหวัดอุดรธานีมีตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับอุดมศึกษาปริญญาโท และในอนาคตจะมีการเปิดโรงเรียนนานาชาติในเมืองอุดรธานี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า จังหวัดอุดรธานีมีความพร้อมในการพัฒนาเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา และเป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาแรงงานที่มีคุณภาพเข้าสู่ตลาดแรงงาน

ตารางที่ 3.56 จำนวนสถานศึกษาของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ปี พ.ศ. 2538

จังหวัด	รวม ยอด	กรมสามัญ ศึกษา	สนง.คณะกรรมการ การศึกษา ประถมแห่งชาติ	สนง.คณะกรรมการ การศึกษาเอกชน	สนง.การศึกษา ท้องถิ่น	อื่นๆ
อุดรธานี	959	53	841	31	9	24
สกลนคร	690	44	626	16	4	0
หนองคาย	565	45	500	14	4	2
เลย	503	30	458	6	3	6
นครพนม	512	37	456	8	5	6
หนองบัวลำภู	346	14	330	2	0	0
อนุภาค	3,575	223	3,211	77	25	38

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.56 พบว่า ในปี พ.ศ. 2538 จังหวัดอุดรธานี เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาโดยมียอดรวมของจำนวนสถานศึกษา 959 แห่ง หรือร้อยละ 26.83 ของจำนวนสถานศึกษาในอนุภาค และมีจำนวนสถานศึกษาทุกประเภทมากที่สุดใอนุภาค นอกจากนี้ยังเป็นที่ยอมรับของสถานศึกษาวิชาชีพ คือ การศึกษาระดับอาชีววะ เทคโนโลยี เทคนิค วิทยาลัยครู และมหาวิทยาลัย

เมื่อศึกษาจำนวนสถานศึกษาในจังหวัดอุดรธานี จำแนกตามรายอำเภอ จากตารางที่ 3.57 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2538 จำนวนสถานศึกษาในจังหวัดอุดรธานีเพิ่มขึ้น เนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มและมีประชากรจากจังหวัดในอนุภาคเข้ามาใช้บริการ จำนวนสถานศึกษาที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ระดับประถมศึกษา และพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการการศึกษา คือ อำเภอเมืองอุดรธานี รองลงมา ได้แก่ อำเภอกุมภวาปี อำเภอเพ็ญและอำเภอบ้านดุง ตามลำดับ ซึ่งอำเภอที่มีจำนวนสถานศึกษามากจะสัมพันธ์กับจำนวนประชากร หรือเป็นพื้นที่ที่มีประชากรจำนวนมาก

ตารางที่ 3.57 จำนวนสถานศึกษาของจังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามสังกัด มีรายชื่อย่อย ปี พ.ศ. 2534, 2536 และ 2538

อำเภอ / ชื่อย่อย	ปี 2534										ปี 2536										ปี 2538									
	รวม			สังกัด			สังกัด			รวม			สังกัด			สังกัด			รวม			สังกัด			สังกัด					
	กรมสามัญศึกษา	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	กรมสามัญศึกษา	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	กรมสามัญศึกษา	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	กรมสามัญศึกษา	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน	สพ.ด.สพ.ร.ม.การ.การ.ศึกษาเอกชน				
เมืองสุพรรณบุรี	159	10	121	19	9	0	166	11	121	21	9	4	167	12	121	20	9	5	152	12	121	20	9	5	156	12	121	20	9	5
วัดเจ็	44	2	41	1	0	0	45	2	41	1	0	1	45	2	41	1	0	1	45	2	41	1	0	1	45	2	41	1	0	1
ชุมชนเก่า	100	4	93	3	0	0	102	7	93	2	0	0	103	7	93	2	0	0	103	7	93	2	0	0	103	7	93	2	0	0
ชุมชนใหม่	24	1	23	0	0	0	24	1	23	0	0	24	1	23	0	0	0	24	1	23	0	0	0	24	1	23	0	0	0	
บ้านใหม่	16	1	15	0	0	0	16	1	15	0	0	16	1	15	0	0	0	16	1	15	0	0	0	16	1	15	0	0	0	
บ้านใหม่	31	1	17	0	0	0	33	1	30	1	0	1	34	2	30	1	0	1	34	2	30	1	0	1	34	2	30	1	0	1
บ้านใหม่	36	1	34	0	0	0	36	1	34	0	0	1	36	1	34	0	0	1	36	1	34	0	0	1	36	1	34	0	0	1
บ้านใหม่	77	3	72	2	0	0	79	4	72	2	0	1	79	4	72	2	0	1	79	4	72	2	0	1	79	4	72	2	0	1
บ้านใหม่	50	3	45	1	0	0	48	3	45	1	0	0	48	3	45	1	0	0	48	3	45	1	0	0	48	3	45	1	0	0
บ้านใหม่	75	1	74	0	0	0	74	2	74	0	0	1	75	3	74	0	0	1	75	3	74	0	0	1	75	3	74	0	0	1
บ้านใหม่	28	1	27	0	0	0	28	2	28	1	0	1	32	2	28	1	0	1	32	2	28	1	0	1	32	2	28	1	0	1
บ้านใหม่	44	2	41	0	0	0	44	2	41	1	0	0	44	2	41	1	0	0	44	2	41	1	0	0	44	2	41	1	0	0
บ้านใหม่	23	1	22	0	0	0	23	1	22	0	0	0	23	1	22	0	0	0	23	1	22	0	0	0	23	1	22	0	0	0
บ้านใหม่	33	2	31	0	0	0	34	2	31	0	0	1	35	3	31	0	0	1	35	3	31	0	0	1	35	3	31	0	0	1
บ้านใหม่	37	1	36	0	0	0	37	1	36	0	0	0	37	1	36	0	0	0	37	1	36	0	0	0	37	1	36	0	0	0
บ้านใหม่	114	4	110	0	0	0	99	3	94	0	0	2	83	2	77	0	0	2	83	2	77	0	0	2	83	2	77	0	0	2
บ้านใหม่	21	1	17	0	0	0	22	1	17	0	0	1	22	1	17	0	0	1	22	1	17	0	0	1	22	1	17	0	0	1
บ้านใหม่	0	0	0	0	0	0	17	1	16	0	0	0	18	2	16	0	0	0	18	2	16	0	0	0	18	2	16	0	0	0
บ้านใหม่	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
รวม	911	39	820	26	9	0	945	46	842	30	9	18	959	53	841	31	9	24	969	53	841	31	9	24	969	53	841	31	9	24

ที่มา: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี, ปี พ.ศ. 2540

3.1.4.4 การสาธารณสุข

จังหวัดอุดรธานีเป็นศูนย์กลางบริการสาธารณสุขของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ในปี พ.ศ. 2537 เมื่อมีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) ที่หนองคาย ทำให้การเดินทางระหว่างไทยกับ สปป.ลาวเป็นไปอย่างสะดวก คนลาวจึงมีโอกาสเข้ามาใช้บริการสาธารณสุขในเมืองอุดรธานี ภายในเมืองอุดรธานีมีการก่อสร้างโรงพยาบาลเอกชนขนาดใหญ่เพิ่มเติมหลายแห่ง เพื่อให้บริการแก่ประชากรในชุมชน ประชากรในจังหวัดเซตอทิพิล 5 จังหวัด ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดหนองบัวลำภู เลย หนองคาย สกลนคร นครพนม และประชากรจากสปป.ลาว ในปี พ.ศ. 2538 จังหวัดอุดรธานีมีอัตราส่วนแพทย์ต่อประชากรเท่ากับ 1 : 10,766 คน อัตราส่วนทันตแพทย์ต่อประชากร เท่ากับ 1 : 28,693 คน และอัตราส่วนพยาบาลต่อประชากร เท่ากับ 1 : 10,766 คน¹⁶ โรคที่เป็นสาเหตุการตายมากเป็น 3 อันดับแรก คือ โรคมะเร็ง โรคหัวใจ และ อุบัติเหตุต่างๆ (ตารางที่ 3.58)

ตารางที่ 3.58 จำนวนคนตาย จำแนกตามสาเหตุการตายที่สำคัญของจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 - 2538

หน่วย : คน

สาเหตุการตาย	2533	2534	2535	2536	2537	2538
มะเร็งทุกชนิด	988	962	951	1,294	1,132	1,202
โรคหัวใจ	621	642	773	789	781	1,124
โรคเกี่ยวกับตับและตับอ่อน	2,404	630	479	429	302	268
โรคระบบหายใจ ยกเว้น ทางเดินหายใจส่วนบน	114	160	223	301	156	130
ไตอักเสบ กลุ่มอาการของไตพิการและไตพิการ	100	103	131	163	145	147
อุบัติเหตุจากการขนส่ง	155	92	89	145	150	0
อุบัติเหตุอื่นๆ	302	211	329	402	401	1,202
วัณโรคทุกชนิด	156	136	65	109	59	71
การถูกฆาตตายและถูกทำร้ายอื่นๆ	75	85	65	105	42	162
อัมพาตทุกชนิด	104	125	107	92	102	76
ความดันเลือดสูง และโรคหลอดเลือดในสมอง	225	91	69	93	70	93
อื่นๆ	0	0	0	3,416	2,744	3,253
รวม	5,244	3,232	3,281	7,338	6,084	7,728

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

¹⁶ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุดรธานี 2538-2539 จังหวัดอุดรธานี พ.ศ. 01

จากตารางที่ 3.58 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 - 2538 จำนวนคนตายด้วยสาเหตุการตายที่สำคัญในจังหวัดอุดรธานีเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มสูงขึ้น และโรคที่เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการตายสูงสุด คือ โรคมะเร็ง โรคหัวใจ และอุบัติเหตุต่างๆ ตามลำดับ โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2538 การตายจากสาเหตุอุบัติเหตุ มีจำนวนคนตายสูงสุดเท่ากับการตายด้วยสาเหตุโรคมะเร็ง จังหวัดอุดรธานีมีแนวโน้มว่า การตายจากอุบัติเหตุจะเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากเมืองอุดรธานีมีการพัฒนาทั้งการขนส่งและโรงงานอุตสาหกรรม

ตารางที่ 3.59 สถิติการบริการสาธารณสุขในจังหวัดอุดรธานี ปี พ.ศ. 2534 , 2536 และ 2538

ประเภท	ปี 2534		ปี 2536		ปี 2538	
	รัฐบาล	เอกชน	รัฐบาล	เอกชน	รัฐบาล	เอกชน
จำนวนโรงพยาบาล (แห่ง)	21	6	21	7	21	8
จำนวนเตียง (เตียง)	1,312	240	1,668	240	1,582	250
จำนวนแพทย์ (คน)	178	0	188	0	137	0
จำนวนเภสัชกร (คน)	30	0	30	0	25	0
จำนวนพยาบาล (คน)	920	0	989	0	1,048	0
จำนวนสถานอนามัย (แห่ง)	158	0	201	0	168	0
จำนวนคลินิกทุกประเภท (แห่ง)	0	158	0	201	0	144

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.59 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2536 จำนวนสถิติการบริการสาธารณสุขในจังหวัดอุดรธานีเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น แต่ในปี พ.ศ. 2538 จำนวนสถิติบริการสาธารณสุขของภาครัฐบาลในจังหวัดอุดรธานีลดลง เนื่องจาก มีการแยกอำเภอนงบัวลำภูออกไปตั้งเป็นจังหวัดหนองบัวลำภู ในขณะที่การบริการสาธารณสุขของเอกชนในระหว่างปี พ.ศ. 2534 - 2538 กลับเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการบริการของภาคเอกชน โดยเฉพาะคลินิก จะกระจุกตัวอยู่ในเมืองอุดรธานีเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้หลังจากปี พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา มีการก่อสร้างโรงพยาบาลของภาคเอกชนขนาดใหญ่หลายแห่งในเมืองอุดรธานี เพื่อเปิดให้บริการแก่ประชาชนในอนภาคและสปป.ลาว

3.1.5 ระบบโครงสร้างพื้นฐาน

จังหวัดอุดรธานีเป็นเมืองหลักของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จึงมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่สมบูรณ์เกือบทุกด้าน ทำให้มีความพร้อมในการลงทุนพัฒนาจากภาครัฐและเอกชน ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาของจังหวัดอุดรธานี คือ การขาดแคลนแหล่งน้ำขนาดใหญ่ และจำนวนหมายเลขโทรศัพท์ไม่เพียงพอ ซึ่งหากสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ จะสามารถพัฒนาจังหวัดอุดรธานีให้เป็นศูนย์กลางการบริการทางการค้าและการลงทุน ในระดับอนุภาคและประเทศอินโดจีนได้สะดวกยิ่งขึ้น

3.1.5.1 การประปา

จังหวัดอุดรธานี เป็นเมืองหลักของอนุภาค ถึงแม้ว่าจะเป็นจังหวัดที่ประสบปัญหาการขาดแคลนแหล่งที่จะนำมาใช้เพื่อการพัฒนาการค้า การบริการ การอุตสาหกรรมและการลงทุนในด้านอื่นๆก็ตาม แต่จังหวัดอุดรธานียังคงเป็นจังหวัดที่มีบริการการประปาสูงที่สุดของอนุภาค จากตารางที่ 3.60 โดยในปี พ.ศ. 2538 จังหวัดอุดรธานีมีจำนวนผู้ใช้น้ำ 40,635 ราย หรือร้อยละ 37.88 ของจำนวนผู้ใช้น้ำในอนุภาค กว่าครึ่งหนึ่งของปริมาณการผลิตน้ำและปริมาณการจำหน่ายน้ำของอนุภาค อยู่ในจังหวัดอุดรธานี การบริการน้ำประปาที่มีจำนวนมารองจากจังหวัดอุดรธานี คือ จังหวัดสกลนคร หนองคาย เลย นครพนม และหนองบัวลำภู ตามลำดับ

ตารางที่ 3.60 สถิติการผลิตและการจำหน่ายน้ำประปาของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ปี พ.ศ. 2538

จังหวัด	จำนวนผู้ใช้น้ำ (ราย)	ปริมาณการผลิต (ลูกบาศก์เมตร / ปี)	ปริมาณการจำหน่าย (ลูกบาศก์เมตร / ปี)
อุดรธานี	40,635	19,647,424	10,617,776
สกลนคร	14,407	5,366,937	4,027,536
หนองคาย	14,976	3,782,871	3,579,877
เลย	15,075	4,252,634	3,455,562
นครพนม	17,631	4,930,802	3,433,853
หนองบัวลำภู	4,539	860,047	720,051
รวม	107,263	38,840,724	25,834,655

ที่มา : การประปาสวนภูมิภาค , ปี พ.ศ. 2540

จังหวัดอุดรธานี เป็นเมืองหลักของอนุภาคที่มีปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำ เพื่อใช้ในการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเมือง เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดไม่มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ประกอบกับดินชั้นล่างไม่กักเก็บน้ำในฤดูฝน พื้นที่ของจังหวัดอุดรธานีมีเพียงแม่น้ำ ลำห้วยธรรมชาติ หนองบึงเล็กๆ กระจายทั่วไปในพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตร

จากตารางที่ 3.61 พบว่าในปี พ.ศ. 2538 การผลิตน้ำประปาของจังหวัดอุดรธานี มีหน่วยงานการประปาสวนภูมิภาคกระจายเกือบทุกอำเภอ ยกเว้น อำเภอนาหวาง กิ่งอำเภอฟิบูลย์รักษ์ และกิ่งอำเภอกู่แก้ว โดยการประปาที่สำคัญที่สุด คือ การประปาอุดรธานี ตั้งในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี

ตารางที่ 3.61 กำลังผลิตน้ำประปา ปริมาณน้ำประปาที่ผลิตได้ ปริมาณน้ำประปาที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้
ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2534 - 2536

ปี พ.ศ. 2534

อำเภอ	กำลังผลิต (ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง)	น้ำที่ผลิตได้ (ลูกบาศก์เมตร/ปี)	ปริมาณน้ำประปา ที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้ (ลูกบาศก์เมตร/ปี)	ปริมาณน้ำที่จ่ายเพื่อ สาธารณประโยชน์และรั่วไหล (ลูกบาศก์เมตร/ปี)	จำนวนผู้ใช้ (ราย)
เมืองอุดรธานี	1,147	9,919,773	6,738,522	2,453,251	17,103
กุมภวาปี	141	833,604	644,041	189,543	2,991
หนองวัวซอ	17	90,781	81,292	9,489	426
รวม	1,305	10,844,158	7,463,855	2,652,283	20,520

ปี พ.ศ. 2535

อำเภอ	กำลังผลิต (ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง)	น้ำที่ผลิตได้ (ลูกบาศก์เมตร/ปี)	ปริมาณน้ำประปา ที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้ (ลูกบาศก์เมตร/ปี)	ปริมาณน้ำที่จ่ายเพื่อ สาธารณประโยชน์และรั่วไหล (ลูกบาศก์เมตร/ปี)	จำนวนผู้ใช้ (ราย)
เมืองอุดรธานี	1,410	10,745,854	7,459,643	3,286,211	20,246
กุมภวาปี	120	977,456	807,871	169,585	3,914
บ้านผือ	61	535,348	435,479	99,869	2,456
เพ็ญ	21	172,618	145,653	26,965	788
รวม	1,613	12,431,276	8,848,646	3,582,630	27,404

ปี พ.ศ. 2536

อำเภอ	กำลังผลิต (ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง)	น้ำที่ผลิตได้ (ลูกบาศก์เมตร/ปี)	ปริมาณน้ำประปา ที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้ (ลูกบาศก์เมตร/ปี)	ปริมาณน้ำที่จ่ายเพื่อ สาธารณประโยชน์และรั่วไหล (ลูกบาศก์เมตร/ปี)	จำนวนผู้ใช้ (ราย)
เมืองอุดรธานี	1,410	10,745,854	7,459,643	3,295,666	20,313
หนองวัวซอ	50	131,400	110,265	17,546	542
เพ็ญ	80	223,600	196,870	52,447	768
บ้านผือ	40	535,348	435,479	12,478	2,456
กุมภวาปี	200	977,456	807,871	48,978	3,914
กุดจับ	30	260,500	198,965	40,236	552
น้ำโสม	50	146,000	112,650	21,457	861
รวม	1,860	13,020,158	9,321,743	3,488,808	29,406

ที่มา : สำนักงานประปาเขต 7 จังหวัดอุดรธานี . ปี พ.ศ. 2540

ตารางที่ 3.61 กำลังผลิตน้ำประปา ปริมาณน้ำประปาที่ผลิตได้ ปริมาณน้ำประปาที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้
ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2534 - 2536 (ต่อ)

ปี พ.ศ. 2537

อำเภอ	กำลังผลิต (ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง)	น้ำที่ผลิตได้ (ลูกบาศก์เมตร/ปี)	ปริมาณน้ำประปา ที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้ (ลูกบาศก์เมตร/ปี)	ปริมาณน้ำที่จ่ายเพื่อ สาธารณประโยชน์และรั้วไหล (ลูกบาศก์เมตร/ปี)	จำนวนผู้ใช้ (ราย)
เมืองอุดรธานี	1,540	11,207,193	7,749,086	3,033,096	22,969
กุมภวาปี	200	991,496	915,360	50,867	4,818
บ้านผือ	210	537,834	478,479	47,344	2,921
เพ็ญ	70	299,637	240,401	54,116	1,401
รวม	2,020	13,036,160	9,383,326	3,185,423	32,109

ปี พ.ศ. 2538

อำเภอ	กำลังผลิต (ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง)	น้ำที่ผลิตได้ (ลูกบาศก์เมตร/ปี)	ปริมาณน้ำประปา ที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้ (ลูกบาศก์เมตร/ปี)	ปริมาณน้ำที่จ่ายเพื่อ สาธารณประโยชน์และรั้วไหล (ลูกบาศก์เมตร/ปี)	จำนวนผู้ใช้ (ราย)
เมืองอุดรธานี	2,430	17,003,568	8,518,944	8,484,624	27,445
กุดจับ	21	203,060	162,060	41,000	898
กุมภวาปี	180	665,052	542,184	122,868	3,223
ทุ่งฝน	15	66,360	47,712	18,648	565
น้ำโสม	35	261,000	238,200	22,800	1,088
โนนสะอาด	30	206,280	163,080	43,200	1,087
บ้านดุง	50	218,210	123,216	94,994	743
บ้านผือ	60	229,200	214,344	14,856	1,392
เพ็ญ	70	323,520	205,800	117,720	1,128
วังสามหมอ	40	178,170	145,600	32,570	882
ศรีธาตุ	40	162,200	128,220	33,980	791
หนองวัวซอ	50	22,000	20,224	19,776	845
หนองหาน	20	108,804	108,192	612	548
รวม	3,041	19,647,424	10,617,776	9,047,648	40,635

ที่มา : สำนักงานประปาเขต 7 จังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.61 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2538 การบริการน้ำประปาในจังหวัดอุดรธานีเพิ่มสูงขึ้น ทั้งกำลังผลิต น้ำที่ผลิตได้ ปริมาณน้ำที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้ และจำนวนผู้ใช้ เนื่องจากมีจำนวนประชากรมาก และมีการพัฒนาในพื้นที่จังหวัด ทำให้เกิดความต้องการใช้น้ำประปาสูง นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2538 ยังมีการเพิ่มขึ้นของหน่วยบริการการประปา กระจายทั่วไปในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี แต่จังหวัดอุดรธานี มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และในอนาคตมีแนวโน้มว่าจะสามารถพัฒนาเป็นเมืองศูนย์กลางการค้าเพื่อการส่งออกสู่อินโดจีน ทำให้ปริมาณการใช้น้ำประปาเพิ่มขึ้นตามลำดับ จะมีผลให้กำลังการผลิตน้ำประปาที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาจไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชากรและทางเศรษฐกิจ จึงทำให้จังหวัดอุดรธานีมีการกำหนดนโยบาย เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในอนาคต โดยมีโครงการนำน้ำจากแม่น้ำโขงมาผลิตเป็นน้ำประปา

3.1.5.2 การไฟฟ้า

จังหวัดอุดรธานีเป็นที่ตั้งของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จึงทำให้มีความได้เปรียบเรื่องความมั่นคงของระบบไฟฟ้า เมื่อปี พ.ศ. 2538 จังหวัดอุดรธานี มีหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้จำนวน 1,637 หมู่บ้าน จากจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 1,640 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 99.82 ของหมู่บ้านรวม

ตารางที่ 3.62 สถิติการไฟฟ้าของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2538

จังหวัด	กระแสไฟฟ้าเพื่อจำหน่าย (10 ^๓ กิโลวัตต์ / ชั่วโมง)				
	รวมยอด	ที่อยู่อาศัย	กิจการขนาดใหญ่ - เล็ก	อื่นๆ	ผู้ใช้ไฟฟ้า (ราย)
อุดรธานี	683,600	216,058	370,329	972,213	297,884
สกลนคร	165,608	90,561	48,691	26,356	164,131
หนองคาย	159,005	85,940	55,559	17,506	135,204
เลย	101,755	54,782	33,812	13,161	105,869
นครพนม	105,924	60,266	31,007	14,651	104,356
หนองบัวลำภู	59,590	33,155	21,522	4,913	73,035
อนุภาค	1,275,482	540,762	560,920	1,048,800	980,479

ที่มา : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.62 พบว่า จังหวัดอุดรธานีมีจำนวนกระแสไฟฟ้าเพื่อการจำหน่ายสูงที่สุดในอนุภาค โดยปี พ.ศ. 2538 มีจำนวนกระแสไฟฟ้ารวม 683,600 10^๓ กิโลวัตต์ต่อชั่วโมง หรือร้อยละ 53.59 ของจำนวนกระแสไฟฟ้าในอนุภาค ซึ่งกระแสไฟฟ้างกล่าวจำหน่ายเพื่อประโยชน์ กิจการขนาดเล็ก - ใหญ่สูงสุด และจังหวัดอุดรธานีมีจำนวนผู้ใช้กระแสไฟฟ้าสูงที่สุดในอนุภาค จำนวน 297,884 ราย หรือร้อยละ

ตารางที่ 3.63 การจำหน่ายกระแสไฟฟ้า และจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า ของจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวนเก็บรายค่าตลอด ปี พ.ศ. 2534 , 2536 และ 2538

อำเภอ / กิ่งอำเภอ	ปี 2534						ปี 2536						ปี 2538							
	การจำหน่ายกระแสไฟฟ้า (ล้านกิโลวัตต์)			จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า (ราย)			การจำหน่ายกระแสไฟฟ้า (ล้านกิโลวัตต์)			จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า (ราย)			การจำหน่ายกระแสไฟฟ้า (ล้านกิโลวัตต์)			จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า (ราย)				
	รวม	ที่อยู่อาศัย	อุตสาหกรรมและอุตสาหกรรม	สถานที่ราชการและราชการ	อื่นๆ	รวม	ที่อยู่อาศัย	อุตสาหกรรมและอุตสาหกรรม	สถานที่ราชการและราชการ	อื่นๆ	รวม	ที่อยู่อาศัย	อุตสาหกรรมและอุตสาหกรรม	สถานที่ราชการและราชการ	อื่นๆ	รวม	ที่อยู่อาศัย	อุตสาหกรรมและอุตสาหกรรม	สถานที่ราชการและราชการ	อื่นๆ
เมืองอุตรดิตถ์	128.72	48.6	55.12	23.9	1.1	51,499	161.04	53.29	104.77	2.98	55,250	242.62	79.92	131.05	27.54	4.11	64,691			
ทุ่งยั้ง	3.5	2.76	0.44	0.26	0.04	6,967	4.65	3.68	0.96	0.01	7,693	6.94	4.82	1.67	0.37	0.08	8,332			
ภูพานาภิ	14.86	10.31	3.26	1.02	0.07	20,551	25.86	14.86	10.64	0.36	24,820	30.79	16.54	12.71	1.26	0.28	25,756			
โพธาราม	1.85	1.44	0.27	0.13	0.01	3,995	19.59	19.12	0.38	0.09	4,385	3.6	2.88	0.5	0.2	0.02	5,750			
ทุ่งฝน	1.52	1.17	0.19	0.13	0.03	3,621	1.94	1.55	0.36	0.03	4,083	2.7	2.03	0.5	0.16	0.01	4,608			
น้ำโสม	3.14	2.39	0.43	0.26	0.06	5,901	5.08	4.18	0.89	0.01	9,895	5.6	4.15	1.1	0.33	0.02	8,239			
โนนสะอาด	3.28	2.55	0.54	0.18	0.01	6,522	4.48	3.44	0.98	0.06	6,347	5.29	3.81	1.16	0.29	0.03	6,965			
บ้านสูง	6.93	5.11	1.25	0.52	0.05	13,253	12.5	6.29	6.07	0.14	15,032	34.21	8.68	24.77	0.71	0.05	17,190			
บ้านดง	6.99	5.29	0.99	0.44	0.27	13,299	9.78	6.92	2.82	0.04	14,942	13.02	8.94	3.38	0.61	0.09	16,372			
บ้านดง	5.99	4.57	0.84	0.36	0.015	12,948	7.54	6.14	1.38	0.02	14,616	11.23	8.44	2.07	0.65	0.07	16,372			
บ้านดง	2.78	2.07	0.5	0.19	0.02	5,235	3.909	3	0.819	0.09	6,373	5.46	4.05	1	0.34	0.07	7,819			
วังสามหมอ	1.48	1.17	0.14	0.17	0	3,533	1.91	1.61	0.28	0.02	3,944	2.72	2.18	0.31	0.21	0.02	4,380			
วังสามหมอ	4.09	3.24	0.68	0.15	0.02	6,098	4.11	3.33	0.75	0.03	6,182	4.75	3.38	0.95	0.39	0.03	6,858			
หนองบัวทอง	5.66	4.4	0.92	0.32	0.02	10,203	17.99	5.69	12.21	0.09	11,125	20.01	6.32	12.8	0.72	0.17	9,308			
หนองแสง	1.19	0.94	0.14	0.09	0.02	2,522	1.21	0.94	0.18	0.09	2,560	2.1	1.61	0.34	0.14	0.01	3,515			
หนองจาน	9.63	7.79	1.2	0.62	0.02	20,678	14.2	10.42	3.66	0.12	22,636	17.98	12.97	4.2	0.66	0.15	20,020			
นาข่า	0.83	0.7	0.05	0.07	0.01	2,257	0.83	0.7	0.05	0.08	2,267	1.9	1.59	0.15	0.15	0.01	6,265			
กิ่งอำเภอ ทุ่งกร												1	0.83	0.07	0.08	0.02	1,898			
กิ่งอำเภอ จันทเขตรักษา												1.52	1.13	0.23	0.11	0.05	2,393			
รวม	202.235	104.5	66.96	29.01	1.765	189,082	296.619	145.16	147.199	4.26	212,150	413.44	174.27	198.96	34.92	5.29	236,721			

ที่มา : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 4 อุตรดิตถ์ , ปี พ.ศ. 2540

30.38 ของจำนวนผู้ใช้กระแสไฟฟ้าในอนุภาค รองลงมาคือ จังหวัดสกลนคร หนองคาย เลย นครพนม และหนองบัวลำภู ตามลำดับ

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคของจังหวัดอุดรธานี มีหน่วยงานประจำอยู่ในพื้นที่ 3 แห่ง คือ อำเภอเมืองอุดรธานี อำเภอหนองหาน อำเภอกุมภวาปี จากตารางที่ 3.63 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2538 จังหวัดอุดรธานี มีปริมาณการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2534 มีปริมาณกระแสไฟฟ้าเพื่อจำหน่าย 202.235 ล้านยูนิต แต่ในปี พ.ศ. 2538 ปริมาณกระแสไฟฟ้าเพื่อจำหน่ายเพิ่มสูง ขึ้นเป็น 413.44 ล้านยูนิต ซึ่งเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 ของปริมาณกระแสไฟฟ้าเดิม โดยมีการเพิ่มปริมาณกระแสไฟฟ้าสัมพันธ์กับจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า การจำหน่ายกระแสไฟฟ้าสูงสุดอยู่ที่ อำเภอเมืองอุดรธานี เพราะเป็นเมืองหลักของอนุภาค กระแสไฟฟ้าที่มีปริมาณจำหน่ายสูงสุดในช่วงปี พ.ศ. 2534 - 2538 คือ สถานธุรกิจและอุตสาหกรรม , ที่อยู่อาศัย และสถานที่ราชการ ตามลำดับ สำหรับอำเภอที่มีปริมาณการจำหน่ายกระแสไฟฟ้ารองลงมา ได้แก่ อำเภอบ้านดุง อำเภอกุมภวาปี และอำเภอหนองวัวซอ ตามลำดับ ซึ่งอำเภอดังกล่าวเป็นเขตเศรษฐกิจของจังหวัด ในขณะที่อำเภอที่มีปริมาณการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าน้อยที่สุด คือ กิ่งอำเภอกู่แก้ว และกิ่งอำเภอพิบูลย์รักษ์

3.1.5.3 การสื่อสาร

จังหวัดอุดรธานีเป็นศูนย์กลางการสื่อสารทางโทรศัพท์ของอนุภาค โดยปี พ.ศ. 2539 จังหวัดอุดรธานี มีสำนักงานบริการโทรศัพท์ จำนวน 19 ชุมทาง มีเลขหมายโทรศัพท์จำนวน 32,700 เลขหมาย และมีโทรศัพท์สาธารณะใน 16 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ เป็นจำนวน 546 แห่ง นอกจากนี้ยังมีบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในเครือข่ายขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย 2 ระบบ คือ โทรศัพท์เคลื่อนที่ 900 เมกกะเฮิร์ต เปิดให้บริการเมื่อปี พ.ศ. 2533 และโทรศัพท์เคลื่อนที่ 470 เมกกะเฮิร์ต ซึ่งเปิดให้บริการเมื่อปี พ.ศ. 2537

ตารางที่ 3.64 สถิติการบริการโทรศัพท์ของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ปี พ.ศ. 2538

จังหวัด	จำนวน ชุมสาย	จำนวน เลขหมาย	จำนวนเลขหมายที่มีผู้เช่า จำแนกตามประเภทผู้เช่า					
			รวมยอด	ธุรกิจ	บ้าน	สาธารณะ	ราชการ	ทศท.
อุดรธานี	19	18,876	18,231	4,813	11,656	522	896	344
สกลนคร	18	8,640	8,427	1,714	5,568	287	699	132
หนองคาย	12	8,400	8,031	1,855	5,083	207	671	212
เลย	11	5,904	5,502	1,096	3,414	192	640	160
นครพนม	10	6,112	5,982	1,221	3,830	291	515	130
หนองบัวลำภู	6	3,432	2,260	605	1,289	105	166	95
อนุภาค	76	51,364	48,433	11,334	30,840	1,604	3,587	1,073

ที่มา : องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย , ปี พ.ศ. 2540

จังหวัดอุดรธานีมีจำนวนชุมสาย จำนวนเลขหมายโทรศัพท์ที่รวมสูงที่สุดในอนาคต ทำให้จังหวัดอุดรธานีมีความได้เปรียบในการบริการระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการลงทุน

ตารางที่ 3.65 สถิติการโทรศัพท์ของจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2538

ปี	จำนวนชุมสาย (แห่ง)	จำนวนเลขหมายที่มี (เลขหมาย)	จำนวนเลขหมายที่มีผู้เช่า จำแนกตามประเภทผู้เช่า					รวม
			ธุรกิจ	บ้าน	สาธารณะ	ราชการ	ท.ศ.ท.	
2530	3	12,320	2,457	3,753	97	296	129	6,732
2531	3	12,320	2,659	4,199	108	306	72	7,344
2532	3	12,320	2,983	5,790	118	330	72	9,293
2533	3	13,320	3,203	6,861	185	356	76	10,681
2534	9	15,316	3,836	8,200	295	451	182	12,964
2535	24	19,156	4,446	8,876	381	627	243	14,573
2536	25	21,212	4,869	10,851	401	847	290	17,258
2537	14	17,076	4,455	10,511	353	733	259	16,311
2538	19	18,876	4,813	11,656	522	896	344	18,231

ที่มา : กองเศรษฐกิจและสถิติ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.65 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2536 จำนวนชุมสายและจำนวนเลขหมายในจังหวัดอุดรธานี เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากความต้องการใช้บริการสูงขึ้น แต่ในปี พ.ศ. 2537 จำนวนชุมสายและจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ที่มีในจังหวัดอุดรธานีกลับลดลง เนื่องจากมีการแยกจังหวัดหนองบัวลำภูออก ทำให้จำนวนสถิติบริการโทรศัพท์ลดลง แต่ในปี พ.ศ. 2538 จำนวนชุมสายและจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ที่มีอยู่ในจังหวัดอุดรธานีเพิ่มสูงขึ้น สำหรับเลขหมายโทรศัพท์ที่มีผู้เช่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2538 มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นทุกปี เนื่องจาก เป็นประเภทบริการโทรศัพท์ที่กระจุกตัวอยู่ในเมืองอุดรธานี ได้แก่ ประเภทธุรกิจ , บ้าน , สาธารณะและราชการ ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจการค้าและการบริการของอนาคต

จังหวัดอุดรธานีมีความได้เปรียบด้านค่าบริการโทรศัพท์ไปยังสปป.ลาว มีราคาถูกกว่าการติดต่อจากเมืองศูนย์กลางความเจริญในภาค เนื่องจากมีระยะทางใกล้กับสปป.ลาว ซึ่งความได้เปรียบด้านค่าบริการทางโทรศัพท์เป็นปัจจัยส่งเสริมการค้าและการลงทุนของจังหวัดอุดรธานีในอนาคต แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันจังหวัดอุดรธานีมีปัญหาด้านความไม่เพียงพอในจำนวนเลขหมายโทรศัพท์

3.1.5.4 การคมนาคม

จังหวัดอุดรธานีเป็นชุมทางคมนาคมทั้งทางบกและทางอากาศของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เมืองอุดรธานีเติบโตจนเป็นเมืองหลักของอนุภาค การคมนาคมทางบกที่สำคัญของจังหวัดอุดรธานีแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การคมนาคมทางรถยนต์และทางรถไฟ นอกจากนี้ยังมีการคมนาคมทางอากาศ

1. การคมนาคมทางรถยนต์

จังหวัดอุดรธานี เป็นชุมทางคมนาคมของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และเป็นที่ยอมรับของจำนวนยานพาหนะที่สูงที่สุดในอนุภาค ซึ่งเป็นทำให้จังหวัดอุดรธานีได้เปรียบจังหวัดอื่นในอนุภาค และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สามารถพัฒนาเมืองอุดรธานีเป็นเมืองหลักของอนุภาค

ตารางที่ 3.66 จำนวนยานยนต์ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก จำแนกตามประเภทในอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ปี พ.ศ. 2538

หน่วย : คัน

ประเภท	อนุภาค	อุดรธานี	สกลนคร	หนองคาย	เลย	นครพนม	หนองบัวลำภู
รถโดยสารประจำทาง	4,703	1,820	1,107	363	616	439	295
รถโดยสารไม่ประจำทาง	137	74	9	15	12	14	13
รถโดยสารส่วนบุคคล	59	48	3	5	2	0	1
รถขนาดเล็ก	831	522	61	40	101	78	29
รถบรรทุกไม่ประจำทาง	1,141	585	61	399	20	71	5
รถบรรทุกส่วนบุคคล	22,624	9,523	3,194	3,170	3,494	1,740	1,503
รวม	29,495	12,572	4,394	3,992	4,239	2,342	1,846

ที่มา : กรมการขนส่งทางบก , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.66 พบว่า ในปี พ.ศ. 2538 จังหวัดอุดรธานีมีจำนวนยานยนต์ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกมากที่สุดในอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 12,572 คัน หรือร้อยละ 42.62 ของจำนวนยานยนต์ในอนุภาค จังหวัดที่มีจำนวนยานยนต์ รองลงมา ได้แก่ จังหวัด สกลนคร เลย หนองคาย นครพนม และหนองบัวลำภู จำนวน 4,394 คัน , 4,239 คัน , 3,992 คัน , 2,342 คัน และ 1,846 คัน ตามลำดับ โดยจังหวัดอุดรธานีมีจำนวนยานยนต์ทุกประเภทสูงสุด โดยเฉพาะ รถบรรทุกส่วนบุคคล แสดงให้เห็นว่า ประชากรในจังหวัดอุดรธานีมีอำนาจในการซื้อสูง

ตารางที่ 3.67 จำนวนยานยนต์ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนต์ จำแนกตามประเภท
ในอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ปี พ.ศ. 2538

หน่วย : คัน

ประเภท	อนุภาค	อุดรธานี	สกลนคร	หนองคาย	เลย	นครพนม	หนองบัวลำภู
รถยนต์นั่งส่วนบุคคล	26,360	11,076	7,302	2,198	2,572	2,614	598
รถบรรทุกส่วนบุคคล	69,451	27,122	11,952	6,186	13,169	8,179	2,843
รถยนต์รับจ้างและบริการ	7,025	1,617	1,681	925	1,041	1,569	192
รถจักรยานยนต์	417,492	146,525	68,025	36,380	70,020	48,886	20,656
รถแทรกเตอร์	3,935	809	1,123	376	1,287	207	133
รถใช้งานเกษตรกรรม	7,262	5,714	190	392	171	26	769
อื่นๆ	223	54	21	88	43	17	0
รวม	531,748	192,927	90,294	78,545	88,303	61,495	25,191

ที่มา : กรมการขนส่งทางบก , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.67 พบว่า ในปี พ.ศ. 2538 จังหวัดอุดรธานีมีจำนวนยานยนต์ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนต์สูงสุดในอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีจำนวน 192,927 คัน หรือร้อยละ 36.28 จำนวนยานยนต์ในอนุภาค จังหวัดที่มีจำนวนยานยนต์มากรองลงมา ได้แก่ จังหวัดสกลนคร จำนวน 90,294 คัน , จังหวัดเลย จำนวน 88,303 คัน , จังหวัดหนองคาย จำนวน 78,545 คัน , จังหวัดนครพนม จำนวน 61,495 คัน และจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 25,191 คัน ตามลำดับ การที่จังหวัดอุดรธานี มีจำนวนยานยนต์ประเภท รถยนต์ส่วนบุคคลและรถจักรยานยนต์ สูงที่สุดในอนุภาค เป็นดัชนีบ่งชี้ว่าเศรษฐกิจภายในจังหวัดอยู่ในภาวะที่ดี และประชากรในจังหวัดมีอำนาจซื้อสูง

ประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดอุดรธานีใช้เส้นทางคมนาคมทางรถยนต์เป็นหลัก เนื่องจากมีเส้นทางออกจากจังหวัดอุดรธานีไปยังจังหวัดอื่นๆ ทั้งในจังหวัดอนุภาค และภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลายเส้นทาง และเส้นทางคมนาคมไปยังอำเภอต่างๆครบทุกอำเภอ

สำหรับการเดินทางภายในตัวเมืองอุดรธานี ประชากรเมืองใช้เส้นทางทางรถยนต์เป็นส่วนใหญ่ มีการใช้รถยนต์ รถจักรยานยนต์ บริการของรถสามล้อถีบ รถสามล้อเครื่อง รถโดยสารประจำทางและรถโดยสารสองแถว

ตารางที่ 3.68 จำนวนยานยนต์ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนต์ จำแนกตามประเภท
ของจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 - 2538

หน่วย : คัน

ประเภท	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538
รถยนต์นั่งส่วนบุคคล ไม่เกิน 7 คน	2,717	3,030	3,712	4,054	5,384	6,793	8,442
รถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คน	1,951	2,215	1,918	2,521	2,720	3,028	3,292
รถยนต์บรรทุกส่วนบุคคล	14,502	13,558	18,022	17,055	21,695	25,954	30,932
รถยนต์สามล้อส่วนบุคคล	439	385	345	472	528	529	529
รถยนต์รับจ้างบรรทุกคนโดยสาร ไม่เกิน 7 คน	1	20	22	67			
รถยนต์รับจ้างสามล้อ		15		1,294	1,995	2,019	
รถจักรยานยนต์	68,547	70,661	80,832	87,561	88,686	115,316	134,995
รถแทรกเตอร์	614	686	1,346	67,551	1,520	1,700	1,816
รถบดถนน	55	48	60	1,527	62	72	74
รถโรงงานเกษตร	3,393	4,400	6,081	53	5,191	6,177	6,353
รถพวง	6	11	7	6,412	8	14	14
รวม	92,225	95,827	112,345	121,010	127,789	161,604	161,604

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.68 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 - 2536 จำนวนยานยนต์ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนต์ ในจังหวัดอุดรธานี มีการเพิ่มสูงขึ้นทุกปี เป็นการเพิ่มตามปกติ แต่ในปี พ.ศ. 2537 เมื่อมีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพ (ไทย - ลาว) แล้ว จำนวนยานยนต์ที่จดทะเบียนเพิ่มเป็นจำนวนมาก โดยเพิ่มจากปี พ.ศ. 2536 ถึงจำนวน 38,815 คัน ซึ่งยานยนต์ที่เพิ่มเป็นจำนวนมากที่สุด คือ รถจักรยานยนต์ เพิ่มจากปี พ.ศ. 2536 เป็นจำนวนประมาณ 26,630 คัน รองลงมา ได้แก่ รถยนต์บรรทุกส่วนบุคคล , รถยนต์นั่งส่วนบุคคล ไม่เกิน 7 คน และรถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คน จำนวน 4,259 คัน , 1,409 และ 308 ตามลำดับ จะเห็นว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เศรษฐกิจของจังหวัดดีขึ้น ประชากรมีรายได้สูงขึ้น ทำให้มีรายได้ซื้อยานยนต์ที่อำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 3.69 จำนวนยานยนต์ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก จำแนกตามประเภท
ของจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2531 - 2538

หน่วย : คัน

ประเภท	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538
รถโดยสารประจำทาง	1,643	1,623	1,696	1,635	1,812	1,794	1,894	1,480
รถโดยสารไม่ประจำทาง	13	16	22	14	19	70	70	71
รถโดยสารส่วนบุคคล	16	18	22	23	23	25	28	45
รถบรรทุก	204	238	344	476	4,685	7,667	8,884	5,972
รถส่วนบุคคล	5,809	5,863	6,395	7,372	8,123	7,110	8,329	5,666
รถขนาดเล็ก	394	488	472	448	482	501	477	520
รวม	8,079	8,246	8,951	9,967	15,144	17,167	19,682	21,842

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

จากตารางที่ 3.36 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 - 2538 จำนวนยานยนต์ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกในจังหวัดอุดรธานีมีจำนวนเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา จำนวนยานยนต์เพื่อการขนส่งเพิ่มเป็นจำนวนที่สูงมาก โดยเพิ่มจากปี พ.ศ. 2534 เป็น 5,176 คัน เนื่องจากปี พ.ศ. 2535 ราคาพืชไร่ในตลาด มีราคาสูง คือ อ้อย มันสำปะหลัง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ก่อให้เกิดแรงจูงใจให้เกษตรกรผลิตเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีรายได้สูงขึ้น จึงมีอำนาจซื้อสูงรถบรรทุกเพิ่มมากขึ้น จำนวนยานยนต์เพื่อการขนส่งประเภทที่มีมากที่สุดจังหวัดอุดรธานี คือ รถบรรทุก และรถส่วนบุคคล ตามลำดับ ซึ่งใช้ประโยชน์ในการขนส่งผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งการเกษตรเป็นสาขาการผลิตหลักในจังหวัดอุดรธานี โดยเฉพาะการทำนาและการปลูกพืชไร่

2. การคมนาคมทางรถไฟ

จังหวัดอุดรธานีเป็นชุมทางรถไฟของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีขบวนรถไฟที่ผ่านจังหวัดอุดรธานี 5 ขบวน และมีสถานีรถไฟที่อยู่ภายในจังหวัดอุดรธานี 7 สถานี คือ สถานีอุดรธานี หนองขอนกว้าง หนองตะไค้ ห้วยสามพาด ห้วยเก็ง และโนนสะอาด การบริการของรถไฟใช้เพื่อการขนส่งผู้โดยสารและบริการขนส่งสินค้า ในอนาคตคาดว่า เส้นทางคมนาคมทางรถไฟจะทวีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากจะเป็นเส้นทางหลักที่สามารถใช้ติดต่อและขนส่งสินค้าไปสปป.ลาวได้

จากตารางที่ 3.70 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2538 จำนวนผู้โดยสารและการบรรทุกสินค้าโดยทางรถไฟ ที่ผ่านสถานีในจังหวัดอุดรธานีลดลง เนื่องจากการคมนาคมทางรถยนต์และทางอากาศสะดวกและรวดเร็วกว่า รวมทั้งการเดินทางโดยรถไฟเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าทางรถยนต์ ผู้โดยสารจึงลดความนิยมในการเดินทางโดยรถไฟลง แต่ในอนาคตคาดว่า การขนส่งทางรถไฟจะเป็นการขนส่งสินค้า เป็นหลัก และเมื่อมีการ

ก่อสร้างทางรถไฟ ไปสปป.ลาว สำเร็จ จะเพิ่มความสำคัญในการขนส่งสินค้าไปสปป.ลาวเพิ่มขึ้น สำหรับการเดินทางโดยรถไฟ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2538 ผู้โดยสารส่วนใหญ่นิยมโดยสารชั้นสามมากที่สุด และสถานีที่มีความสำคัญมากที่สุดในจังหวัดอุดรธานี ในการเป็นชุมทางขนส่งผู้โดยสารและสินค้า คือ สถานีอุดรธานี ในเมืองอุดรธานี ในขณะที่สถานีอื่นๆใช้ประโยชน์ในการขนส่งทางรถไฟน้อย

ตารางที่ 3.70 สถิติสินค้าที่บรรทุกและรายได้จากการบรรทุก ของจังหวัดอุดรธานี จำแนกเป็นสถานี และอำเภอ ปี พ.ศ. 2534 , 2536 และ 2538

อำเภอและสถานี	สินค้าที่บรรทุก (ตัน)			รายได้จากการบรรทุก (บาท)			
	รวม	สินค้าเต็มคัน	สินค้าที่บ ท้อ	รวม	สินค้าเต็มคัน	สินค้าที่บ ท้อ	อื่นๆ
ปี พ.ศ. 2534							
อ.เมืองอุดรธานี	108,348	108,006	341	26,863,220	0	0	0
ส.หนองตะไค้	800	800	0	320,250	0	0	0
ส.อุดรธานี	107,548	107,206	341	26,542,970	0	0	0
อ.กุมภวาปี	214	205	9.3	46,166	0	0	0
ส.กุมภวาปี	214	205	9.3	46,166	0	0	0
ปี พ.ศ. 2536							
อ.เมืองอุดรธานี	61,739	61,356	342	19,775,230	19,067,223	643,605	64,402
ส.หนองตะไค้	40	40	0	21,523	21,385	0	138
ส.อุดรธานี	61,698	61,356	342	19,775,230	19,067,223	643,605	64,402
อ.กุมภวาปี	0.185	0	0.185	2,446	0	1,953	493
ส.กุมภวาปี	0.185	0	0.185	2,446	0	1,953	493
ปี พ.ศ. 2538							
อ.เมืองอุดรธานี	56,391	56,142	249	18,689,766	18,087,495	519,536	82,735
ส.หนองตะไค้	133	133	0	79,442	79,425	0	17
ส.อุดรธานี	56,257	56,008	249	18,610,324	18,008,070	519,536	82,718
อ.กุมภวาปี	0.034	0	0.034	1,789	0	1,362	427
ส.กุมภวาปี	0.034	0	0.034	1,789	0	1,362	427

ที่มา : การรถไฟแห่งประเทศไทย , ปี พ.ศ. 2540

หมายเหตุ : อ หมายถึง อำเภอ

: ส หมายถึง สถานี

ตารางที่ 3.71 จำนวนผู้โดยสารรถไฟ จำนวนตามชั้นและการโดยสาร และรายได้จากการโดยสารของจังหวัดอุดรธานี จำนวนเป็นรายสถานี ปี พ.ศ. 2534 2535 และ 2536

ปี พ.ศ. 2534

อำเภอ / กิ่งอำเภอ	จำนวนผู้โดยสาร (คน)							รายได้จากการโดยสาร (พันบาท)		
	รวม	จำนวนชั้น			จำนวนตามการโดยสาร			รวม	ค่าโดยสาร	อื่นๆ
		ชั้นหนึ่ง	ชั้นสอง	ชั้นสาม	ไปอย่างเดียว	ไป - กลับ	รายเดือน			
อำเภอเมืองอุดรธานี	724,969	1,730	78,170	645,069	718,941	6,028		94,040.94	70,768.42	23,272.52
- สถานีหนองตะเอน	2,595			2,595	2,587	8		63.80	63.80	
- สถานีหนองขอนกว้าง	1,274			1,274	1,274			37.76	37.76	
- สถานีอุดรธานี	721,100			641,200	715,080	6,020		93,939.38	70,666.86	23,272.52
อำเภอกุมภวาปี	93,070	2	2,212	90,856	92,848	222		8,554.24	6,706.10	1,848.14
- สถานีห้วยแก้ง	14,182		51	14,131	14,146	36		888.23	725.97	162.27
- สถานีกุมภวาปี	49,454		2,083	47,369	49,424	30		5,484.44	4,202.18	1,282.26
- สถานีห้วยสามพาด	9,275		12	9,263	9,145	130		710.80	583.35	127.51
อำเภอโนนสะอาด	20,159		66	20,093	20,133	26		1,470.70	1,194.59	276.11
- สถานีโนนสะอาด	20,159		66	20,093	20,133	26		1,470.70	1,194.59	276.11
รวม	838,198	1,732	80,382	735,925	811,789	6,250		102,595.179	77,474.51	25,120.67

ปี พ.ศ. 2535

อำเภอ / กิ่งอำเภอ	จำนวนผู้โดยสาร (คน)							รายได้จากการโดยสาร (พันบาท)		
	รวม	จำนวนชั้น			จำนวนตามการโดยสาร			รวม	ค่าโดยสาร	อื่นๆ
		ชั้นหนึ่ง	ชั้นสอง	ชั้นสาม	ไปอย่างเดียว	ไป - กลับ	รายเดือน			
อำเภอเมืองอุดรธานี	760,926	599	87,827	672,500	756,214	5,154		102,353.74	75,667.90	26,685.83
- สถานีหนองตะเอน	2,907			2,907	2,895	12		51.16	499.85	1.30
- สถานีหนองขอนกว้าง	1,455			1,455	1,449	6		38.98	38.91	0.07
- สถานีอุดรธานี	765,564	599	87,827	668,138	751,870	4,694		102,243.59	75,579.13	26,664.46
อำเภอกุมภวาปี	90,592		2,865	87,727	90,278	314		8,591.40	6,767.31	1,830.09
- สถานีห้วยแก้ง	16,483		50	16,433	16,433	50		1,105.01	908.45	196.55
- สถานีกุมภวาปี	61,504		2,637	58,867	61,256	248		6,451.89	5,005.23	1,446.66
- สถานีห้วยสามพาด	12,605		178	12,427	12,589	16		1,034.50	847.62	186.88
อำเภอโนนสะอาด	26,380		142	26,238	26,252	128		2,041.46	1,660.17	381.29
- สถานีโนนสะอาด	26,380		142	26,238	26,252	128		2,041.46	1,660.17	381.29
รวม	877,898	599	90,834	786,465	872,213	5,086		112,966.59	84,089.37	28,277.22

ปี พ.ศ. 2538

อำเภอ / กิ่งอำเภอ	จำนวนผู้โดยสาร (คน)							รายได้จากการโดยสาร (พันบาท)		
	รวม	จำนวนชั้น			จำนวนตามการโดยสาร			รวม	ค่าโดยสาร	อื่นๆ
		ชั้นหนึ่ง	ชั้นสอง	ชั้นสาม	ไปอย่างเดียว	ไป - กลับ	รายเดือน			
อำเภอเมืองอุดรธานี	666,715	1,462	98,718	566,535	663,064	3,651	100	95,303.52	67,092.49	28,211.04
- สถานีหนองตะเอน	3,164		2	3,162	3,152	10		57,025.00	56.97	0.06
- สถานีหนองขอนกว้าง	1,207			1,207	1,205	2		33,725.00	33.66	0.07
- สถานีอุดรธานี	662,344	1,462	98,716	562,166	658,707	3,637	100	95,212.77	67,001.86	28,210.91
อำเภอกุมภวาปี	96,601		2,639	94,227	93,043	3,553		9,238.30	6,948.40	2,289.90
- สถานีห้วยแก้ง	18,149		81	18,068	18,115	34		1,126.77	902.18	225.59
- สถานีกุมภวาปี	64,660		2,260	62,395	61,152	3,503		6,935.65	5,104.29	1,831.36
- สถานีห้วยสามพาด	13,792		28	13,764	13,776	16		1,175.88	941.93	233.96
อำเภอโนนสะอาด	29,652		80	29,572	29,516	136	520	2,280.23	1,811.82	468.41
- สถานีโนนสะอาด	29,652		80	29,572	29,516	136	520	2,280.23	1,811.82	438.41
รวม	796,968	1,462	101,167	690,334	785,787	7,340	620	106,822.05	75,852.70	30,969.35

ที่มา: การรถไฟแห่งประเทศไทย, ปี พ.ศ. 2540

3 การคมนาคมทางอากาศ

จังหวัดอุดรธานีเป็นชุมทางคมนาคมทางอากาศ ของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สนามบินอุดรธานีเป็นสนามบินที่มีผู้โดยสารขึ้นลงมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจุบันจังหวัดอุดรธานีมีสนามบินพาณิชย์แห่งใหม่ ซึ่งอยู่ติดกับกองบิน 23 อุดรธานี ในตัวเมืองอุดรธานี เปิดให้บริการเมื่อปี พ.ศ. 2535 โดยมีพื้นที่ใช้สอย 5,000 ตารางเมตร สามารถรับผู้โดยสารขาออกได้ 245 คน และรับผู้โดยสารขาเข้าได้ 230 คน ทางวิ่งลงของเครื่องบินมีความยาว 3,048 เมตร นอกจากนี้เส้นทางบินในปัจจุบัน มีเที่ยวบิน กรุงเทพฯ - อุดรธานี สัปดาห์ละ 14 เที่ยวบิน โดยมีเที่ยวบินทุกวัน วันละ 2 เที่ยวบิน คือ เช้าและเย็น การเดินทางโดยเครื่องบิน กรุงเทพฯ - อุดรธานี ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ เป็นนักท่องเที่ยว ข้าราชการและนักธุรกิจ

รายละเอียดของท่าอากาศยานอุดรธานี

พื้นที่บริเวณท่าอากาศยานอุดรธานี ประมาณ 400 ไร่ อยู่ติดกับกองบิน 23 อุดรธานี แยกส่วนประกอบของพื้นที่ใช้สอย ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้¹⁷

1. อาคารท่าอากาศยาน มีพื้นที่ใช้สอยประมาณ 5,000 ตารางเมตร แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นบนและชั้นล่าง โดยชั้นบน ประกอบด้วย ที่ทำการท่าอากาศยาน , ห้องรองรับพิเศษ 2 ห้อง และภัตตาคาร ในขณะที่ชั้นล่าง ประกอบด้วย ห้องผู้โดยสารขาออก สามารถรับผู้โดยสารได้ประมาณ 245 คน ห้องผู้โดยสารขาออก รับผู้โดยสารขาออกได้ประมาณ 230 คน ห้องโถง รับผู้โดยสารได้ประมาณ 800 คน ที่ทำการบริษัทการบิน และพื้นที่เช่า

2. ลานจอดเครื่องบิน ขนาด 90*180 เมตร สามารถรับเครื่องบินขนาดแอร์บัสได้ 2 ลำ

3. ลานจอดรถยนต์ สามารถรองรับการจอดได้ประมาณ 150 คัน

จากตารางที่ 3.72 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2539 ท่าอากาศยานอุดรธานีมีจำนวนเที่ยวบินเพิ่มจากปี พ.ศ. 2530 จำนวน 739 เที่ยวบิน เป็นจำนวน 1,400 เที่ยวบิน ในปี พ.ศ. 2539 การที่จำนวนเที่ยวบินที่ท่าอากาศยานอุดรธานีมีจำนวนเพิ่มขึ้นและลดลงไม่แน่นอน เนื่องจากได้รวมข้อมูลเที่ยวบินของเอกชนที่มาจากท่าอากาศยานอุดรธานี แต่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา จำนวนเที่ยวบินเพิ่มมากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีเที่ยวบินของสายการบินโอเรียนท์ ซึ่งเปิดให้บริการการบินระหว่างอุดรธานี - เชียงใหม่ และให้บริการการบินภายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2539 จำนวนผู้โดยสาร และสินค้าที่ขนส่งทางเครื่องบินที่ท่าอากาศยานอุดรธานีเพิ่มสูงขึ้น โดยจำนวนผู้โดยสาร เพิ่มจากปี พ.ศ. 2530 จำนวน 30,718 คน เป็น 371,565 คนในปี พ.ศ. 2539 หรือเพิ่มเท่ากับ 13 เท่า ซึ่งผู้โดยสารที่ใช้บริการ คมนาคมทางอากาศ ส่วนใหญ่ คือ นักธุรกิจ และ ข้าราชการ บางส่วน คือ นักท่องเที่ยว

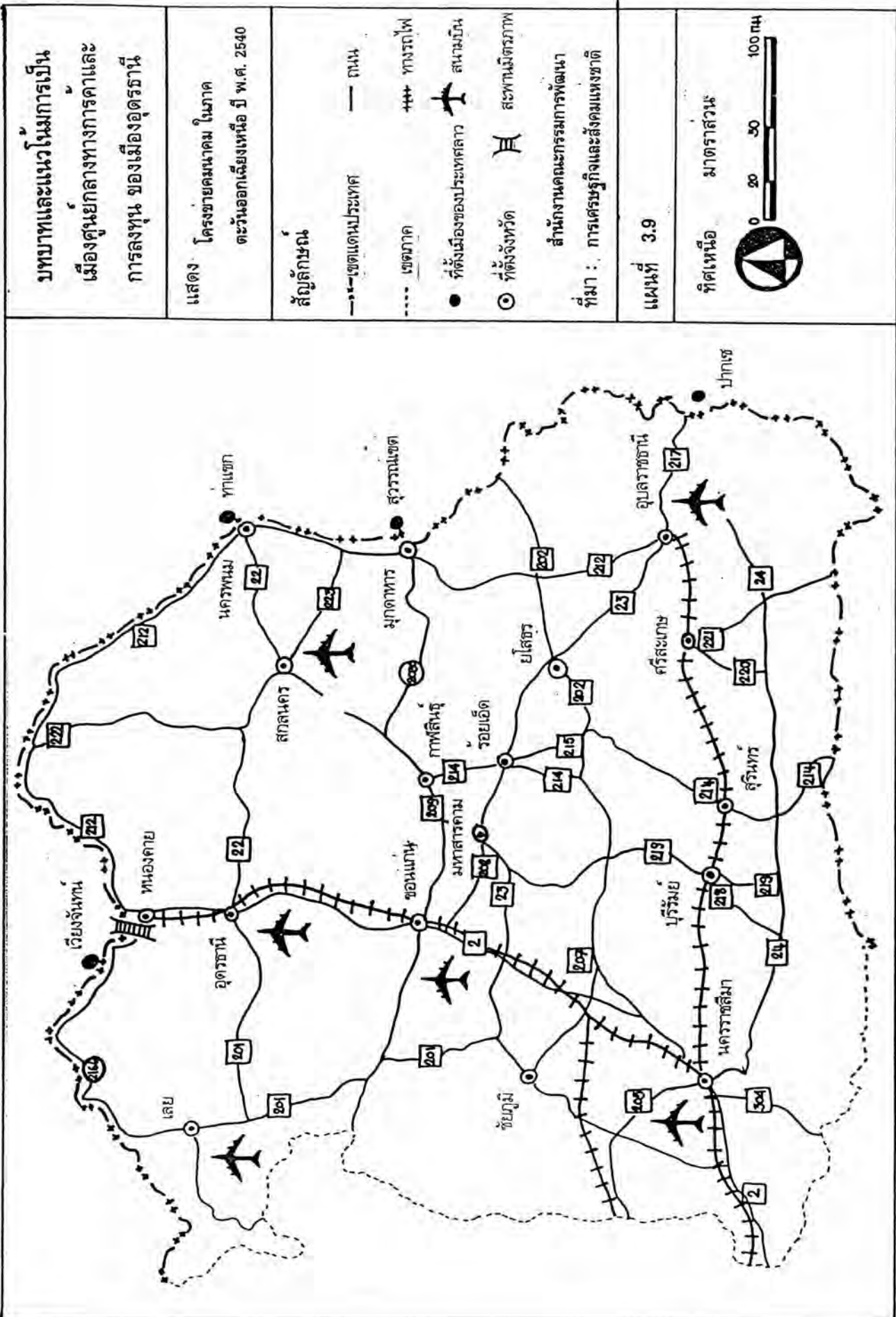
¹⁷ บงการ พรหมดี , "โครงการและงานออกแบบท่าอากาศยานนานาชาติ อุดรธานี" (สารนิพนธ์บัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 2540) , หน้า 16

สำหรับสินค้าที่มีการขนส่งทางอากาศ คือ สิ่งพิมพ์ จดหมาย เอกสารต่างๆ ซึ่งต้องการรีบด่วน เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร มีการขนส่งโดยทางอากาศทุกวัน เพื่อบริการส่วนใหญ่ภายในเมืองอุดรธานี และจังหวัดอนุภาคบางโอกาส ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา จำนวนสินค้าที่ขนส่งทางอากาศที่ท่าอากาศยานอุดรธานีเพิ่มสูงมาก เนื่องจากเมื่อปี พ.ศ. 2538 มีโรงงานประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ 1 แห่ง ตั้งในอำเภอเมืองอุดรธานี จึงมีการขนส่งวัสดุชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบกับ ปี พ.ศ. 2538 ภายในเมืองอุดรธานีมีการเปิดบริการคอมพิวเตอร์จำนวนมาก จึงต้องมีการขนส่งชิ้นส่วนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์มาจากกรุงเทพฯ

ตารางที่ 3.72 สถิติการขนส่งทางอากาศ ที่ท่าอากาศยานอุดรธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2539

ปี พ.ศ.	จำนวนเที่ยวบิน	ผู้โดยสาร (คน)		สินค้า (กิโลกรัม)		ไปรษณีย์ภัณฑ์ (กิโลกรัม)					
		รวม	ขึ้น	ลง	รวม	ขึ้น	ลง				
2530	739	30,718	15,592	15,126	55,203	12,529	42,674				
2531	736	34,719	17,427	17,292	55,307	13,240	42,067				
2532	454	29,238	14,482	14,756	27,898	4,722	23,176				
2533	947	63,545	31,465	32,080	73,873	12,000	61,873				
2534	1,097	73,168	35,324	37,844	117,826	14,346	103,480				
2535	1,046	92,219	45,238	46,981	197,526	18,430	179,096				
2536	1,186	129,729	67,482	62,247	378,611	41,704	336,967				
2537	788	220,579	109,521	111,058	694,369	55,276	639,093				
2538	1,251	313,911	155,353	158,558	2,172,563	86,479	2,086,084				
2539	1,400	371,565	176,966	194,599	113,573,104	131,520	113,441,584				
								รวม	4,479	15	4,464

ที่มา : ท่าอากาศยานอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

บทบาทและแนวโน้มนการเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้าและการลงทุน ของเมืองอุดรธานี

แสดง เขตการปกครองของอำเภอเมืองอุดรธานี ปี พ.ศ. 2540

แผนที่ 3.11

สัญลักษณ์

- ◎ ที่ว่าการอำเภอ — เขตอำเภอ
- ตำบล - - - เขตตำบล

ทิศเหนือ มาตรการส่วน

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

3.2 อำเภอเมืองอุดรธานี

อำเภอเมืองอุดรธานีเป็นที่ตั้งของเทศบาลนครอุดรธานี หรือเมืองอุดรธานี ซึ่งเป็นเมืองหลัก และชุมทางของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

3.2.1 ลักษณะทางกายภาพ

อำเภอเมืองอุดรธานี มีพื้นที่ 1,094.68 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภออื่น ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอบ้านผือ และ อำเภอเพ็ญ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอกุมภวาปี และ อำเภอหนองวัวซอ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอหนองหาน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอบ้านผือ และอำเภอกุมภวาปี

- ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอเมืองอุดรธานีมีพื้นที่เป็นที่ราบสูง ตั้งอยู่บนที่ราบสูงทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พื้นที่โดยทั่วไปเหมาะแก่การเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์

- แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำที่สำคัญในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี คือ อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง ห้วยหนองคลองบึงต่างๆ เนื้อที่รวมประมาณ 305 ตารางกิโลเมตร¹⁸

- ลักษณะภูมิอากาศ

อำเภอเมืองอุดรธานี มีลักษณะภูมิอากาศคล้ายคลึงกับอำเภออื่นๆ ในจังหวัดอุดรธานี คือ ฤดูร้อน อากาศร้อนจัด ฤดูหนาว อากาศหนาวจัด มีอุณหภูมิเฉลี่ย 25.7 องศาเซลเซียส ฝนตกเฉลี่ยประมาณ 1,516.35 มิลลิเมตรต่อปี¹⁹ ฝนตกมากในเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายนของทุกปี แต่บางปีฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล และฝนทิ้งช่วงทำให้เกิดภาวะฝนแล้ง

3.2.2 การปกครองและประชากร

3.2.2.1 การปกครอง

อำเภอเมืองอุดรธานี แบ่งการบริหารราชการออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค อำเภอเมืองอุดรธานี มี 20 ตำบล , 211 หมู่บ้าน โดยมีเทศบาล 1 แห่ง อยู่ในพื้นที่ 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลหมากแข้ง , ตำบลหนองบัว , ตำบลบ้านเลื่อม , ตำบลบ้านจั่น , ตำบลนาดี และตำบลหนองขอนกว้าง สุขาภิบาล มีจำนวน 6 แห่ง อยู่ในพื้นที่ 6 ตำบล ตำบลนอกนั้นอยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล (ตารางที่ 3.2)

¹⁸ สํานักงานจังหวัดอุดรธานี กระทรวงมหาดไทย ประมวลข้อมูลของอนุภูมิภาค จังหวัดอุดรธานี หน้า 70

¹⁹ กรมอุตุนิยมวิทยา หน้า 21

2. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น อำเภอเมืองอุดรธานี มีเทศบาล 1 แห่ง คือ เทศบาลนครอุดรธานี และสุขาภิบาล 6 แห่ง คือ สุขาภิบาลโนนสูง - น้ำคำ , สุขาภิบาลนิยมสงเคราะห์ , สุขาภิบาลบ้านจั่น , สุขาภิบาลนาข่า , สุขาภิบาลโพธิ์สว่าง และสุขาภิบาลหนองบัว (ตารางที่ 3.6)

3.2.2.2 จำนวนประชากร

ปี พ.ศ. 2539 อำเภอเมืองอุดรธานีมีประชากร รวมทั้งสิ้น 378,269 คน แยกเป็นชายจำนวน 189,389 คน เป็นหญิงจำนวน 188,880 คน แยกเป็นประชากรที่อยู่ในเทศบาลนครอุดรธานี จำนวน 159,595 คน ประชากรที่อยู่ในเขตสุขาภิบาล จำนวน 74,245 คน ซึ่งเมื่อรวมประชากรที่อยู่ในเทศบาลและสุขาภิบาล คือ ประชากรเมืองในอำเภอเมืองอุดรธานี มีจำนวนรวม 233,835 คน หรือร้อยละ 61.82 ของจำนวนประชากรอำเภอเมืองอุดรธานี และมีประชากรที่อยู่ในส่วนชนบทหรือประชากรที่อยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล จำนวน 144,434 คน หรือร้อยละ 38.18 ของจำนวนประชากรอำเภอเมืองอุดรธานี (ตารางที่ 3.6) สำหรับคนต่างด้าว แยกเป็นคนญวน จำนวน 6,078 คน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ภายในเทศบาลนครอุดรธานี (ตารางที่ 3.5) และคนจีน จำนวน 25,000 คน

3.2.3 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

อำเภอเมืองอุดรธานี เป็นที่ตั้งของเทศบาลนครอุดรธานี ซึ่งเป็นเมืองหลักของอนุภาค และมีความได้เปรียบเชิงทำเลที่ตั้ง เพราะเป็นชุมทางคมนาคมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จึงทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการซื้อขายสินค้าเกษตร , ศูนย์กลางการค้าปลีก - ส่ง สินค้าอุปโภคบริโภค , ศูนย์กลางอุตสาหกรรม รวมทั้งเป็นศูนย์กลางบริการพื้นฐานทางการเงิน ธุรกิจการค้า การบริการต่างๆ ในระดับชุมชน จังหวัดและอนุภาค

เศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอเมืองอุดรธานี ขึ้นอยู่กับ การเกษตร เช่น การทำนา การทำไร่ การทำสวนผลไม้ และการประมงน้ำจืด , การอุตสาหกรรม การพาณิชย์ และการธนาคาร

ปี พ.ศ. 2539 ประชากรในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี มีรายได้ต่อหัวต่อปี ประมาณ 18,000²⁰ บาท โดยเมื่อปี พ.ศ. 2536 ภายในอำเภอเมืองอุดรธานีมีจำนวนร้านค้าที่จดทะเบียนพาณิชย์ 5,740 ราย หรือร้อยละ 77.4 ของการจดทะเบียนพาณิชย์ทั้งจังหวัด (ตารางที่ 3.31) การพาณิชย์ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ภายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี โดยการพาณิชย์แยกเป็น โรงแรม 45 แห่ง , โรงภาพยนตร์ 5 แห่ง , ห้างสรรพสินค้า 3 แห่ง , สถานบริการ 73 แห่ง และสถานบริการน้ำมัน 46 แห่ง

ปี พ.ศ. 2538 อำเภอเมืองอุดรธานีมีโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่จำนวน 963 แห่ง เงินลงทุน 5,548.04 ล้านบาท และคนงานจำนวน 1,087 คน ซึ่งอำเภอเมืองอุดรธานีมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุด ในจังหวัดอุดรธานี (ตารางที่ 3.29) โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ในอำเภอเมืองอุดรธานีเป็นกิจการที่มีขนาดเล็ก และโรงงานอุตสาหกรรมประเภทที่มีมากที่สุด คือ โรงสีข้าว มีโรงสีข้าวที่มีขนาดใหญ่เพียง 14 แห่ง

²⁰ อำเภอเมืองอุดรธานี ปรากฏข้อมูลในรายงานประจำปี 2539 อำเภอเมืองอุดรธานี 2539 หน้า 7

ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานีเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญ คือ โรงงานทอกระสอบ ของกระทรวงการคลัง และอุตสาหกรรมรายย่อยที่รองรับผลผลิตทางการเกษตร เช่น โรงสีข้าว โรงงานน้ำตาล นอกจากนี้ยังมีโครงการเขตนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งดำเนินการโดยเอกชน ตั้งอยู่ที่ตำบลโนนสูง อำเภอเมืองอุดรธานี มีเนื้อที่ประมาณ 2,000 ไร่ ขณะนี้อยู่ในระหว่างการก่อสร้าง และจะเปิดให้บริการในปี พ.ศ. 2542

ปี พ.ศ. 2539 ในอำเภอเมืองอุดรธานี มีธนาคารพาณิชย์จำนวน 13 ธนาคาร และ 20 สาขา นอกจากนี้ประชากรในอำเภอเมืองอุดรธานียังมีอาชีพรับจ้างทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งเป็นงานนอกภาคเกษตร โดยมีประชากรประมาณร้อยละ 20 ของจำนวนประชากรอำเภอเมืองอุดรธานีที่อาชีพหลัก คือ การรับจ้างนอกภาคเกษตร สามารถนำรายได้เข้าสู่อำเภอเมืองอุดรธานีเป็นจำนวนมาก ในปัจจุบันมีประชากรของอำเภอเมืองอุดรธานีที่ไปทำงานยังประเทศญี่ปุ่น ชาติอิตาลี รัสเซีย จีน เวียดนาม และบรูไน อย่างถูกต้องกฎหมายประมาณ 1,600 คน²¹

3.2.4 สภาพสังคม

3.2.4.1 การศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ในอำเภอเมืองอุดรธานี นับถือศาสนาพุทธ แต่มีประชากรบางส่วนนับถือศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม เมื่อปี พ.ศ. 2539 ในพื้นที่อำเภอเมืองอุดรธานี มีวัดพุทธศาสนา จำนวน 197 แห่ง สำนักสงฆ์ จำนวน 105 แห่ง โบสถ์คริสต์ จำนวน 10 แห่ง มัสยิด 1 แห่ง และศาลเจ้า จำนวน 5 แห่ง²² ซึ่งศาสนสถานดังกล่าวส่วนใหญ่กระจายโดยทั่วไปในเทศบาลนครอุดรธานี

3.2.4.2 การศึกษา

อำเภอเมืองอุดรธานี เป็นศูนย์กลางบริการทางการศึกษาของอนุภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยปี พ.ศ. 2539 อำเภอเมืองอุดรธานีมีสถาบันการศึกษารวมทั้งสิ้น 180 แห่ง (ตารางที่ 3.67)

²¹ เมืองเดียงวัน หน้าเด็กวัน

²² เมืองเดียงวัน หน้า 4

ตารางที่ 3.67 แสดงสถิติบริการทางการศึกษาในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี ปี พ.ศ. 2539

สังกัด	สถานศึกษา	ครู / อาจารย์	นักเรียน / นักศึกษา	นักเรียน ต่อครู
การประถมศึกษา	121	2,010	35,673	17
กรมสามัญศึกษา	4	1,197	17,484	14
การศึกษาเอกชน				
- สายสามัญ	19	460	11,023	23
- สายอาชีว	8	390	7,195	18
เทศบาล	9	315	6,601	20
กรมอาชีวศึกษา	5	318	7,689	24
กรมพลศึกษา	1	52	1,005	19
กรมการฝึกหัดครู	1	185	3,810	20
กรมการศาสนา	4	70	847	12
รวม	180	4,997	84,132	17

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี , ปี พ.ศ. 2540

ประเภทสถาบันการศึกษาในอำเภอเมืองอุดรธานีที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ระดับประถมศึกษา และมีสัดส่วนของนักเรียนที่จบการศึกษาระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนในอำเภอเมืองอุดรธานี²³

3.2.4.3 การสาธารณสุข

อำเภอเมืองอุดรธานี เป็นศูนย์กลางการบริการสาธารณสุขของอนุภาค และให้บริการแก่ประชาชน สบป.ลาว ในปี พ.ศ. 2539 อำเภอเมืองอุดรธานี มีโรงพยาบาลรัฐ 3 แห่ง จำนวนเตียง 992 เตียง , โรงพยาบาลเอกชน จำนวน 7 แห่ง จำนวนเตียง 340 เตียง ซึ่งตั้งอยู่ในนายเขตเทศบาลนครอุดรธานี แพทย์ 63 คน , ทันตแพทย์ 8 คน , พยาบาล 432 คน โรงพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชนในอำเภอเมืองอุดรธานี สามารถรับผู้ป่วยได้ 173,735 คน²⁴

นอกจากนี้ภายในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี มีสถานอนามัย 23 แห่ง , สำนักงานผดุงครรภ์ 1 แห่ง , คลินิกเอกชนทุกประเภท 95 แห่ง , ร้านขายยาประเภท ก จำนวน 30 แห่ง , ร้านขายยาประเภท ข จำนวน 35 แห่ง และร้านขายยาประเภท ค จำนวน 22 แห่ง , โรคที่มีผู้ป่วยมากในท้องที่ คือ โรคทางเดินอาหาร โรคขาดสารอาหาร และโรคไขมาเลเรีย²⁵

²³ เรื่องเดียวกัน , หน้าเดียวกัน

²⁴ เรื่องเดียวกัน , หน้า 5

²⁵ เรื่องเดียวกัน , หน้าเดียวกัน

3.2.5 ระบบโครงสร้างพื้นฐาน

3.2.5.1 การประปา

อำเภอเมืองอุดรธานี เป็นที่ตั้งของสำนักงานการประปาอุดรธานี รับผิดชอบผลิตน้ำประปา เพื่อให้บริการจำหน่ายน้ำประปาในเขตพื้นที่ เทศบาลนครอุดรธานี และมีพื้นที่ให้หน่วยบริการในสังกัดอีก 3 แห่ง คือ หน่วยบริการหนองสวรรค์ หน่วยบริการโนนสูง และหน่วยบริการนาข่า

ปี พ.ศ. 2538 การใช้น้ำประปาของผู้ใช้น้ำในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี มีค่าเฉลี่ย 391.53 ลูกบาศก์เมตรต่อรายต่อปี , มีกำลังผลิต 1,540 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง , น้ำที่ผลิตได้ 11,207,193 ลูกบาศก์เมตร และมีจำนวนผู้ใช้น้ำในอำเภอเมืองอุดรธานี จำนวน 22,969 ราย (ตารางที่ 3.56)

3.2.5.2 การไฟฟ้า

อำเภอเมืองอุดรธานี เป็นที่ตั้งของการไฟฟ้าจังหวัดอุดรธานี เมื่อปี พ.ศ. 2538 อำเภอเมืองอุดรธานี มีการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าเพื่อ สถานธุรกิจและอุตสาหกรรม จำนวน 131.05 ล้านยูนิต ซึ่งเป็นปริมาณการจำหน่ายที่สูงที่สุด รองลงมา คือ ที่อยู่อาศัย จำนวน 79.92 ล้านยูนิต และมีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า 64,691 ราย (ตารางที่ 3.58) ทุกหมู่บ้านภายในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี มีกระแสไฟฟ้าใช้ครบทุกหมู่บ้าน

3.2.5.3 การสื่อสาร

อำเภอเมืองอุดรธานี เป็นที่ตั้งของสำนักงานโทรศัพท์ เมื่อปี พ.ศ. 2539 อำเภอเมืองอุดรธานีมีจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ 12,516 เลขหมาย โดยมีโทรศัพท์สาธารณะ 211 แห่ง แยกเป็น โทรศัพท์ท้องถิ่นทางไกล 151 แห่ง โทรศัพท์ใช้บัตรจำนวน 27 แห่ง และอื่นๆอีก 33 แห่ง ²⁶

ปี พ.ศ. 2539 อำเภอเมืองอุดรธานี มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข รวม 9 แห่ง

3.2.5.4 การคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่งติดต่อระหว่างอำเภอเมืองอุดรธานี กับตำบลและหมู่บ้าน ติดต่อกันได้โดยทางรถยนต์ สภาพถนนส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นถนนลาดยางและถนนลูกรัง การคมนาคมสะดวก และสามารถใช้ได้ในทุกฤดูกาล นอกจากนี้ อำเภอเมืองอุดรธานียังเป็นชุมทางการคมนาคมของจังหวัดและอนุภาค จึงมีทางหลวงแผ่นดินผ่านในพื้นที่ 4 สาย ดังนี้

1. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 อุดรธานี - ขอนแก่น ระยะทาง 120 กิโลเมตร
2. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 อุดรธานี - หนองคาย ระยะทาง 56 กิโลเมตร
3. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 22 อุดรธานี - สกลนคร ระยะทาง 160 กิโลเมตร
4. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 210 อุดรธานี - เลย ระยะทาง 140 กิโลเมตร

และยังมีทางหลวงจังหวัด 10 สาย และทางหลวงชนบทอีก 13 สาย ที่ผ่านในอำเภอเมืองอุดรธานี